

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

893.742

B413

MAY 12 1909

كُنَّا أَلْفًا أَلْفًا
وَنُحْمَجُّ الْخَطَّ الْعَرَبِيَّ

كُنَّا آطَالُ الْمُتَنَكُّ فِي مَخْرَجِ الْخَطِّ الْعَرَبِيِّ

تأليف الشيخ المدرِّس
أبي الفاسم بن سديرة

طبع بمطبعة السَّيْلِ حَرْفِيَّ
فخر وشيخة الجبل في مصر

١٨٩٤ سنة
١٣١١

واليرود تروا ووجهت شكايك كخطيئة السعي
 والمطلوب متداين تقبلي، وتطلب عروفه ليدلنا لك
 بفضيلة كونه ابراهيم عيسى الخليفة اعراف السجدة، مكنت
 ما يسي الخطون، وما يان ثمانية اعراف، وحيث حيث ما ياب
 انت خط بد القير نور، ما تترك البلاد والسلام، وخذ
 البشير
 باثمة عانة فستطير اكراب جسر سعيك، الجزاء

١٤٢٢ ما ياب ١٨٧٢

Dr. d. Drabe.

(June 1893)

الحبيب

حسنة سعادة العظم الأرفع سيادة أبيي حليم بحالة الجنى والاستلام
عليكم وادع الله لنا جميع ولا يتك وسعادة البهكم امينى الماعذ سيدي نالنا
اوفقت لدى بعض من ارباب الخوكة منذ الرجعة الشهرة سلطانى على سباب
فدى من السجسى كايان المحلىة فى انسه وانها كس كس
صلا الامر والبسر وبالسيد ناص ذالك اليوم وما بظركم ونواست السخ
عننى فطوبى الايام الماضية كتبت بطاقتك لسعادة وكميل اسر جماعة
الجهورية ورتة لجوابك وفالان امر كس يد سبادة ابى

سالموني بائت عند طمشهد و باصطفا ت صحبة بكر جهايساد والن
شوه لادينا نسوا بالخير وزرنتد زهرة مجهر عمار بره اجد ولسي بوليكيد
والشيخ العرب بره سيم مجير فخر الفيد ، الفان بعثنا اليك البنت
مع ابسط العرب الجيد ، واهل خد بجة لنتظا و ابا امرط ، عندك الطيد
يعرب الكذب و الحوف لآت عندك مشك به اصها هي الذيلة
باينتها ذلذ نجل بذه وون طمبر من الناس و ابا بامل فيصحة هو
التي تاتي على ابسطها ، النضر لك ، وعليك السلام ، الناع من كماند
التي بلاك

Dr. d'Orade

(November 1892.)

المرحومة المملوكة السيد دولا بوار حات يبروا عراب السجل بالجزيرة، وكانت لها
بعد السجل عليك اعايد لها كننا خيراتنا في سائرنا بالادب مسرفوا الرجال، وبنينا
الى الجند ارفية بيو دوا وفسر حو ح سوى بالصفه بنت العرب الميا لى مسكرها
في السجى وذلك يوع الا ح الما في يوع بوهبر من يوع الا ح لخصرت في بينا
واما والى عوالى بنا بلقا دى الجند ارفية امسة طالا نعا صبية شالوا
خم اربعة عشر سنة، بهما سمينا مفا لنتع جتنا عز ذلك بوجد تاها با لنت
لبلنتين اثنيو لبة في حوش بوشلال ولبلة بخصرنا اي باتت، مسكن الذ

جازت واحد البواندويه عر الطيبي الزكائنه عيشية
 الثلاثة وادعات هذا البواندويه بانه هذا العمل
 استفتح عليها وبضمها زورا واشتكات البواندويه
 الى الجوج ديه بالروسي والجوج ديه بعث لنا الجنه ربه
 الى الزكائنه وربو العمل المزكروم يوم السبت
 وهذا ما منا اليه ودمت جيتي وعابيد وكتب عن اد النسخ

حجر عيسى شيه الزكائنه

فتيحة البادع الحجب
 سنة ١٢٧٥

واتا عر البواندويه عيشية
 واحد الزكائنه عيشية

Brevet de Kabyle

الحزبه

(Juin 1893.)

ملحه
ولا يروم له

جميع الدبنة وفي اعادة التلميم النيابي التمثيليه
السير المحيتم السير الفخار بلتجانده اخه بيلا دالبيلو
وعر سيب فالح و فرغ من مسامحه به غني الرشته انه
عروا حرا الفخار اسمه امبارك اوليد اعلا و عجات لقاوا
اليه انجنتا رصيه و رطوه عرادن الجوج د جلاجل

حبیب جفہ لباج ٹیڈ وارو و چیا السنز اب والابسات
 الی و سہو الخ شورو و سہو و یڈ غل للادیار و الی س
 یھو یون منہ : وثانیاً حبیب رجع رایسایہ لاسہو
 بعد ما رجعہ جہ السعینی و ایضا کل دشرہ
 و صی علیہ عشرہ یج ورو و دعوہ لہ و قال دعوہ
 امرئ الخکاح نقاب حبیب اعاب المخنزن والیہو زکنا
 جازف سنا مد کاب جہ سکینی اطرع فی مینو فاجہ
 محکم و من کارن علیہ و سہو کخ لک و نقد الراجول
 لہ یجمل الخیر جہ شہ مسیری الشرو الطیرع والیسوع
 انتہ سلطان الخلیفۃ والشیخ جہ فصل لنا تریلہ نقدہ
 و نر دا حد موال الخ یاب عند ہمالیہ یجملہ
 جہ العباد و دعوہ ما ضا الیک والسکع مبالغہ و وار
 کت محمود

Dravel de Kabyle

(Novembre 1892.)

الجزء له حتى

التي ستحاذي العصفور ربيع: السيرة لبريحيه حيا
عماله الجنابرية السماع واليه غلبت غايته السكا

و بعد اعلم باناسا دوار بنه قحود:

قريب وزف يخلصوا منه وموت بخر الحسا

ان تعذر وايسد وارهم وهو يس

الله نيت من الرية تكونه عليه ف

الجرع جالقة و دخل به سكبنا طرب: وثا نيت

لم يجمع من عاب الملا جعفر: ويجمع السوي الشمر

يعرف نيب الناس يحبه جيد منع الدراع: وايشا

من الجنرال الجيد افلها قيمة بما تتيب دوروا صابانية ثم اوطا فخيما لانشى له والسهم
وانزيت والفش متاع المحلة والرماس والبارود مالا يغدر وذاك كله تحت يدي الجنيد
ورمون والفصح والتعبير والجمال والبفر والغنم والبغال والخيول كلها محفوظ
عند فياد حكيم وكنداك يخصص وفيمنته تسوى ملايين جرتك وذاك ما عند
الذي نهبوه العرب ثم سلبت للجنرال ورمون اربعة الاف بوجه ومن حيد
تترلت عن حكيم بامر ورضا الجنرال برمون الذي وعدني ان يرسل عساكر الفرانسوا
لحفظ البلدة حالا صرفت على العساكر الايدي جمعتهم لحفظ البلدة مالية وثمانية
الف بوجه والذي اعطيته وصرفته على العساكر البورانسوية لانه كره لانه صدر منه
علم وجه الهدية والحببة على السلطنة الفرنسوية وانا كنت اسمع اجرا كثيرا وكما
عظيمة على صنعى مع الحببة لجهة السلطنة البورانسوية

LETTERS D'EXAMENS

(Non comprises dans le VOCABULAIRE)

Prime de 2ème classe. (Decembre 1892.)

الحمد لله وحده والصلاة والسلام على جميع الانبياء والرسل

اجمعين

حسبى باى كان بى وهران الى سعادة الجنبيرال بيرينيزين محمد لايجى وثناء لايعود وبعد
رضت كعباية صمانزكت بى وهران للجنيرال كلوزيك وها اتا اكثر ذاك لسعادتك بالانتفا
وافتى تتركنت بى وهران صمانى المختوص التى اربعة الاب طامى من الفصح والعين صاع
الشعير وما تثنى وثلاثين من البفال الجيدة افلها فيمة مائة بوجه وخمسة عشر

ج

ة يا

يَبَسُ sécheresse.

يَدُ duel, يدان main.

يَدُ رَجُلٍ à la main d'un

homme, c. à d. en posses-

sion d'un homme. مَكْنَى

يَدَيَّ remettre entre les

maines, وَفَع يَيْنَ يَدَيَّ avoir

lieu par devant, en pré-

sence يَدِي لا رَنَمَ porteur d'un acte

يَسَّرَ être facile, - يَسَّرَ

être possible. بِمَا تَيْسَّرَ لَكُمْ

avec le peu dont vous pouvez

disposer.

كَلْبًا بِالْيَمِينِ serment, يَمِين

déposer le serment.

يَنَارُ Janvier.

يُوسُفَ (Joseph.) يوسف

nom d'homme.

يُوطَنَةُ Lieutenant.

يَوْمَ PL. أَيَّامٍ jour.

اليَوْمَ aujourd'hui.

ذَاتَ يَوْمٍ ou يَوْمًا un
certain jour.

يَوْمَ نُسِفَ الْبَنَى نَوْصَ

Le jour où le burnous
a été volé.

انْتَهَى الْفَامُوسُ

Fin du Vocabulaire.

وکیل pl. وکلاء outil, man.

dataire, fondé de pouvoirs.

وکیل الدّولة le Procureur de
la République. الوکیل العامّ

le Procureur Général.

وکالة procuration, mandat.

مَنْصِب الوکالة charge d'outil.

بِفِکْم الوکالة en vertu d'une
procuration, comme fondé

de pouvoirs. مَوکَلَة man.

دَوت. مَتَوَكِّل qui
met sa confiance en...,

qui compte sur...

وَلَد ar. يَلِد produce,
donner naissance, met-

tre bas. وَلَد pl. اَوْلَاد

enfant. وَلَد ذَكَر

du sexe masculin. مِیْلَا

(مَوْلَا > pour) naissance,
nativité.

وَلِي ar. يَلِي suivre.

يَلِي il suit (ce qui pré-
cède, c. à d. les compléments

d'usage.) II: وَلِي ar. یَوْتِي

revenir, devenir. Nommer

à une fonction. وَلِي pl.

أَوْلِيَاء saint; digne,

méritant. وَلِيَّة dame.

الوالي العامّ le Gouverneur
Général.

تَوَلِيَة nomination.

مَتَوَلَّى أُمُور العرب charge des af-
faires arabes.

وهران Oran.

وَهْم doute, soupçon; erreur.

abondant, complet.

٧. ثَوَّقِيْ être décevé.

أَوْفَاتِ pl. وُفَاتِ moments.

وَقْتُ قليل un petit mo-

ment, peu de temps.

وَقْتِيْ à ce moment là,

alors.

وَفَعَ aor. يَفَعُ tomber, ar-

river, avoir lieu, sur-

venir. لَعَلَّ يَفَعُ ما يَفَعُ

Il pourrait en résulter

une chose grave. وَاَفَعَ

ayant lieu, survenant;

événement, affaire, fait.

هَذَا الْوَاَفِعُ voilà l'affaire.

عَرَّفْتُكَ بِالْوَاَفِعِ je vous

ai fait connaître les faits.

وَقَفَ aor. يَفِيْ s'arrêter,

se tenir debout; compa-

raître en justice; prendre

connaissance. وَفَعِ عَلَيْهَا

il l'a retrouvée et recon-

nuë. دَيْلَ بَعِيْنٍ certes

vous en prendrez con-

naissance, vous consta-

terez la chose. لَمْ يَفْعُوا لَهُ

إِلَّا عَنِّيْ ils n'en eurent

aucune nouvelle, ils ne

le retrouvèrent pas.

وُقُوبَ debout. وَاَفَعَ

action de se tenir debout,

de s'occuper de quelqu'un.

وَفِيْ aor. يَفِيْ protéger, préserver.

وَكُلَّ II: constituer un oukil

ou mandataire. ٧: تَوَكَّلْ

compter sur, se fier à.

يُوصَبُ être dévire. وَصَبَ

dévirer, dépeindre.

أَوْصَى pl. وَصَى signe,

forme, marque.

يَصِلُ arriver, وَصَلَ

parvenir. II: وَصَلَ faire

arriver, faire parvenir.

يَتَّصِلُ en. اتَّصَلَ VIII:

arriver, parvenir.

وُصِلَ arrivée.

أَيُّوَصُلُ « حين وُصِلَ

l'arrivée, au reçu ...

تَوْصِيلُ reçu, récépissé.

أَوْصَى IV: en. وَصَى II:

يُوصِي recommander; tes-

ter.

وَاضِعٌ brillant, lumineux.

يَضَعُ placer, en. وَضَعَ

poser, apposer. وَاضِعٌ

qui a apposé. مَوْضِعٌ

pl. مواضع lieu, place,

endroit.

أَوْطَانُ pl. وَطَنٌ pays,

contrée, territoire.

وَعَدَ III: وَعَدَ et promet.

tre.

وَإِيّيَ complet, entier, par-

fait. وَإِيّ التَّيَادَةِ distin-

gué seigneur.

وَقَفَ II: secourir, assister.

عَلَى وَفْقٍ conformément

à, au gré de. تَوْفِيقٌ

secours, assistance.

مُوَافِقٌ correspondants,

favorable, propice.

وَأَبِي - وَأَبِي - وَابِي

غاية ونا affection.

l'objet de notre extrême
affection. أوّ très cher,
très affectionné. مودّة
amitié, affection.

(وادي pour) واد - وادي
rivière, vallée.

وادي ربيع Qued-Riz,
qui a pour ville princi-
pale Bouggourt.

وادي بوضاح Qued - bou-
Celah (la rivière bien-
faisante.)

ورث ar. ميراث héritier.

ميراث héritage, succession.

ورّد ar. يرد arriver, par-
venir. وّرّد roses.

وارّد fem. ع. arrivant,

devant arriver.

ورقة feuille, pa-
pier. ورقة الطلب avis-
sement, avis d'appel.
الاوراق الخيرية les feuilles
d'informations, les jour-
naux.

وزن peser. ميزان (pour
balance. ميزان.

واوسط milieu. واسطة
intermédiaire. بواسطة
par l'intermédiaire.

أوسع plus large. واسع
votre. نظر كوسع large.
manière de voir est
la plus large, c'est à
vous qu'il appartient de
prendre telle ou telle me-
sure.

وجد *an.* *يَجِدُ* trouver.

وجود *'* existence, présence.

وعدة *Buchda*, nom de ville.

الوجه *'* originaire d'*Buchda*.

وجر *'* diriger, envoyer, expédier.

توجه *'* se diriger, aller.

وجه *nisa*, face, côté.

وجه *المحبة* *'* pat'ammi.

وجه *الحق والإنصاف* *'* selon les règles du droit & de l'équité. — هذا وجهي.

Face Faites cela com-

me pour moi, c'est

un service personnel

que je vous demande.

وجه *'* affable, gracieux.

وجه *'* côté, face.

وجه *'* dirige, envoie.

وحد *'* unite, en son unite, seul, unique.

واحدة *'* une.

وحوش *pl.* animal sauvage.

وحشي *'* sauvage.

مغروس على ماء وحشية *'* plante pour être irriguée par des eaux naturelles, non captées.

توحيش *'* être ennuyé de ne pas revoir un parent ou un ami.

توحيش *pl.* *ون* ennuyé de ne pas revoir un parent ou un ami.

مَتَهَوِّلٌ tranquille, tran-
quillisé.

II هَوِّلٌ agitator.

V. تَهَوِّلٌ s'agiter.

تَهْوِيلٌ agitation.

البحر مهوِّلٌ agité. La mer
est très agitée.

و de ; par (serment.)

Mot souvent explétif avec

أَنْ

أَنْ qui ?

يُجِبُّ être obli-
gatoire, falloir.

هذا ما وَجِبَ بِهِ الإِغْلَامُ
tel est le motif qui
nécessite l'envoi de cette
lettre. يَجِبُ أَنْ il faut
que.

X. اسْتَوْجِبْ rendre
obligatoire, entraîner,
mériter.

وَاجِبٌ obligatoire.

الوَاجِبُ عَلَيْكُمْ Il vous est
obligatoire, il faut que
vous Vous devez.
كَأَنَّهُ الْوَاجِبُ comme il
est obligatoire, confor-
mément aux instruc-
tions en vigueur.

مَوْجِبٌ cause, motif.

مَوْجِبٌ شَيْءٌ moyen légal.

هَج agitation, trouble,
altercation, lutte vio-
lente.

هَكَذَا comme ceci, ainsi.

هَلْ est-ce que ? Si.

هَلْ or est-ce que ?

هَلْ veux-tu ?

هَلْ avoir
soin, avoir égard.

هَام magnanime.

هَلْ s'égarer.

هَامِل El-Hamel,

nom d'homme ou de lo-
calité. (l'égare.)

هَلْفَة abandonnée,
délaisnée.

هُوَ pronom sujet 3e pers.

mat. sing.; هِيَ féminin;

هُمَا duel; هُمْ plur. masc.

هُنَّ plur. fem.

هُنَا ici. هُنَاكَ ou هُنَا
là-bas.

هَتَا tranquilliser; féli-

citer. هَتَّيْتُ بِالْوَلَدِ الَّذِي

أَشْرَفْتُ بِرُجُودِهِ لِبَلَدِهِ

هَلْ Puissiez-vous être

heureux du fils qui a

éclairé de sa présence

la nuit de sa nais-
sance.

هَانِي tranquille.

هَنَا tranquillité.

هَنَا nom de femme.

هَوَّيْتُ qui tranquil-

lise. تَرَانِي هَوَّيْتُكَ فِي الْحَدِيثِ

tu sauras que je te supplée
pour le service.

هُم; duel; هُمَا; fem.

plur. max.; هُنَّ plur.

fem.

voici.

هَآءِتي ou هَآءِني

que moi, c.à.d. vous

saviez que je...

هَؤُلَاءِ ceux-ci, ces....

هَآءِتي elle-ci, cette.... là

هَآءِوِ voici lui, le voici

هَآءِهي voici elle, la voi-

ci.

هُوَ devenir fou.

هُوَ fou.

هُوَ faire le fou.

هُوَ fondre, se précipi-
ter.

هُوَ démolir. √ هَدَد

faire des menaces.

هُدًى ar. diriger,

quidam. هَدًى il est

offert.

هُدًى الهادي, nom

d'hom. (directeur.)

هُدًى offre, présen-

tation.

هُوَ celui-ci, ce.....

هُوَ امرنا notre présent

ordre.

هُوَ ou هُتِ celle-ci,

cette....

هُوَ voilà.

هُوَ voilà ce qui est.

هُوَ or c'est pour cela

que...

هُوَ fuir.

ravi, enlevé de force.
نَهَى empêcher, avertir
sévèrement.

انتهى être fini ; fin.
مُنْتَهَى montant,
quotité.

ناب. ar. ينوب représenter,
suppléer.

نائب représentant, sup-
pléant.

نار. ar. نور lumière.

في حال. نوم نوم
التَّوَّو pendant le
sommeil.

نوم. Novembre.

نوى (rac. نوى) bonne foi.

بِالنَّيَّة avec bonne foi.

بِالنَّيَّة وِالتَّخَفُّفِ avec bon-

ne foi et dévouement.
صَبَوْنِيَّة la pureté
de ses intentions.

نيز. nez.

وَنِيَّ de plus, de da-
vantage.

نال. ar. ينال obtenir.
لَمْ أَتْلُ je n'ai pas
obtenu.

تَنِيْل obtention.

لِنَيْل pour l'obten-
tion.

انتهى abréviation de
fin.

أ pronom affixe 3e pers. sin-
gule.

occasionnés par l'execution
 أَفْقَسْ et نُفوس. pl. فُقُس
 personne. نَفْسِي, moi-même
 me, en personne.

فَقِيسْ précieux.

فَقِيسَا, nom
 propre de femme.

فَعَجْ être utile, servir à.
 أَفْعَجْ très utile.

فَعْدَة pension alimentaire,
 entretien, vivres.

IV. entretenir, faire vi-
 vre, pourvoir à. فَعَفْ
 فَعَفَا elle pourvoit
 à son entretien.

فَعَفَا ou فَعَفَا Novembre.

فَعَفَا expulser.

فَعَفَا il sera expulsé.

نَفْيْ négation; expul-
 sion, bannissement.

ضَرْبُ نَفْدَةٍ trou. نَفْدَةٌ

action de pratiquer un
 trou dans un mur à
 l'effet de commettre un
 vol pendant la nuit,

نَقْلْ transporter, copier.
 نَكَدْ - نَكَدْ destruction, an-
 nihilation.

نَكَرْ et IV. نَكَرْ nier.

نَكَارْ dénégation.

نَكَارْ كَاتِبِي dénégation
 formelle, absolue.

نُومَرُو ou نُومَرُو numéro.

نُومَرُو ou نُومَرُو VIII - نُومَرُو

faire remonter son origine.

نَهَبْ piller. نَهَبْ fille,

نَظَرٌ voir, regarder, examiner.

نَظَرٌ regard, appréciation, décision. النَّظَرُ

لَكُمْ A vous d'apprécier ce qu'il conviendrait de faire, à vous de prendre une décision, etc. نَظَرُ الْإِلَهِ عِندَ en regard à l'amitié, en raison de l'amitié.

كَبِيرُ النَّظَرِ chef de sor-
rice.

إِنْظَارٌ attente.

مُنْتَظٍ attendant.

مِنْ نَحْتِهَا. نَحْتٌ de
la même espèce.

نَحَسٌ avoir sommeil.

نَحَسٌ sommeil.

بَوْنَحَسٍ Bou-Na'as, non
d'homme.

نَعَمْ oui.

نَعَمْ être bon, excellent.

نَعَمْ السَّيِّدِ Cher Monsieur,
excellent Monsieur.

نَعَمْ ب. نِعْمَةٌ bienfait,
faveur, grâce divines.

IV. أَنْعَمَ accorder, gra-
tifier.

نَاعِمٌ abondant, pros-
père.

إِنْحَامٌ don, bienfait,
faveur divine.

نَفَّذَ faire exécuter.

نَفَّذَ exécution. وَ

يَنْشَأُ مِنَ التَّبْعِيَّةِ et des frais

نَزَلَ descendre.

نَازِلَة sl. نَوَازِل affaire,
procès.

نَزِيه brilliant, pur.

عَيْنُ النِّسَاء femmes. نِسَاء
nom de localité.

نَسَب alliance, parenté.

VIII اِنْتَسَب être parent
par alliance.

نَسَجَ tisser. مِثْقَال mètre
à tisser.

نَسَخَ copier.

نَسْخَة copie.

نَسِيَ ar. يَنْسَى oublier.

نَشَأَ résulter, émaner, naître.

نَصَب dresser.

نَصِيب part, portion,

un peu.

نَصِيب place, emploi,
situation.

نَصِيب dressé, installé, qui
travaille avec zèle.

نَصِتْ écouter, être atten-
tif, obéir.

نَضَح bon avertissement,
dévouement sincère.

نَضَى protéger.

نَاصِي protecteur.

الناصي Nāṣi n. d'homme.

أَنْصَاب pl. نَصَب demi,
moitié. أَنْصَابًا par

moitiés. أَنْصَابُ équité,
justice. عَلَى وَجْهِ الْحَقِّ

وَالْإِنْصَابِ selon les règles
du droit et de l'équité.

VIII اَمْتَنَعَ *refuser, se
refuser.*

مَنْعَ empêchement, re-
fus. مَانِعَ empêchement
légal.

اَمْتِنَاعَ refus, empêche-
ment. تَوَادَى عَلَى

الامْتِنَاعَ il a persisté
dans son refus.

مُفْهَرِ poulain.

مُفْهَرَةٌ poulicher.

مَهْمَا ou مَهْمَا dès que,
aussitôt.

مَالِ bien, for-
tune, héritage, succes-
sion.

مَوْلَى maître.

مِيْمُون *Mimoun* n. d'hom.

ن

نُورِ *lu-*
مِيْرَة.) *fen. (rac.*

أَنَاسَ *gens, per-*
sons. *et نَاسَ*

أَنْبِيَاءَ *pl. prophète.*
نَبِيٍّ *avisé, célèbre.*

فَخْرِيرِ *habile, intelligent.*
فَخْرَنَ *nous.*

فَخْوِ *environ, à peu près.*
فَخْوِ *côte, en-*
viron, dépendance.

فَخْوِ *être, enlever.*

فَخْوِ *être en contes-*
tation, plaider l'un
contre l'autre.

ماضٍ (pour ماضِي) fem.

à passé, écoulé.

مَطْرٍ pluie.

مَعَ avec, en compagnie
de. مَعًا ensemble.

مَعَ ذَٰلِكَ avec cela, en

outre. مَعَ كَثْرَةِ سُرْفَتِهِ

وَتَأْصِيرِهِ outre son
grand nombre de vols
et de forfaits.

مَغْرَةٍ pl. مَغْرَاتٍ chèvre.

مَكَثَ séjourner, s'arrêter.

مَكَنَ II: remettre.

IV يُمْكِنُ il est possible,
peut-être.

مَالٍ sel. مَالِيح bon, beau,
bien.

مُلْكٍ propriété, possession.

مُطْمَئِنٍّ.

مَالِكِيَّةُ le rite malékite.

مِلْيُون مِلْيُون pl. million.

مِمَّا (مِنْ مَا) de ce
qui, de ce que.

مَنْ qui, celui qui, qui-
conque, quelqu'un.

مِنْ de, de la part.
En fait de, parmi,

depuis. زَوْجٍ مِّنْ mariée à.

هَٰذَا مِمَّا voilà ce qu'.

il y a de notre part.

مِنْ بَوْتَةٍ.

بِهِ par un effet de
sa bonté.

مِنذُ depuis, depuis que.

مِنذُ depuis que.

مَنْعٍ empêcher.

مرض شديد maladie gra-

ve.

مزاب Mozab.

مزابيت Mozabites.

مزج mêler, mélanger.

مُتَزَجَة mixte (commune)

مَزِيَّة obligation, service,

préférence, privilège.

مِن غَيْر مَزِيَّة sans obli-

gation, sans aucun mé-

rite. لَكَ الْفَضْل وَالْمَرْيَّة.

Je vous serai bien obligé

de me rendre ce service.

لَا لَمْزِيَّة لَهُ عَلَى الْآخَرِ

ne doit pas être privi-

légié à l'égard de l'autre.

مُوسْتَاغَانِم Mostaganem.

مُوسِح essuyer.

المسيح l' Oint, le

Christ. مُسِيحِي. fém.

chrétien.

مَسَايِد pl. مسيد école.

مَسَا saisir, attraper.

مَسَاكِين pl. مسكين mal-

heureux.

مُوسِي ou مَسِي Monsieur.

مُوسِي or. مَوسِي marcher.

aller, partir.

مُوسِي pl. مَوسِي be-

tail, tête de somme,

bestiaux.

مُوسِي or. مَوسِي passer,

s'écouler. مَوسِي

en ce qui est passé,

précédemment, antérie-

rement.

هذِهِ الْأَفْعَالُ s'il revient

à de pareils actes, en

cas de récidive.

مَثَلًا par exemple.

مَجْد gloire.

مِنْ examiner.

مَجَاعَة examen. امتحان

الامتحان Commission

d'examen.

مَدَّ tendre, étendre.

VIII امتدَّ s'étendre,

se prolonger, durer

longtemps.

مُدَّة espace, laps de

temps. مُدَّة pendant.

لِي مُدَّة وَأَنَا il y a long

temps que je ----

مِنْ أَنْزِلْ مُدَّة au plus tôt

sous peu, dans le plus

bref délai.

مَارِس Mars.

مَاي أو مَايو Mai.

مَدِينَة pl. مَدَن ville.

الْمَدَانِي ll. Madani, nom

d'homme.

تَهَادَى VI - مَدَى aristot:

يَتَهَادَى traîner en lon-

gueur, persister encore.

مَرَار pl. مَرَّة une fois.

مَرَّتَيْنِ deux fois.

مَرَارًا plusieurs fois.

أَمْثَرَةً بِخِدْمَتِهِ à plu-

sieurs reprises.

مَرْأَة femme.

مَرِضٌ tomber malade.

مَرَضٌ maladie.

لَيْتَسْ بِسَارِفٍ n'ai pas.

ce n'est pas un voleur.

لَيْتَسْ مِنْ شَيْءَانِكَ il n'est pas

convenable à vous; ce n'est

pas digne de vous.

لَيْتَسْ مِنْ عَادَتِهِ ce n'est

pas son habitude, il

n'a pas l'habitude.

يَلِيفُ av. convenir

être convenable. كَيْلِيفُ

بِذَلِكَ الْمَقَامِ comme

il convient à votre

rang. (le démonstratif

ذَلِكَ tient ici lieu de

l'affixe كَ à cause de

la prose rimée.)

لَيْلٍ nuit.

لَيْالِي pl. لَيْلَةٍ une nuit

لَيْلَةُ الْأَرْبَعَاءِ la nuit du

mardi au mercredi.

لَيْلًا pour ne pas.

م

مِيَاءُ pl. ماءِ eau.

مِائَةٌ cent.

مِائَتَانِ deux cents.

مِتَاعُ pl. مِتَاعٍ fem. متاع appartenant à; de, en.

مِثْلٍ pareil, comme. VIII.

اِمْتَثِلْ obtempérer, se conformer à un ordre.

مِثْلًا un homme com-

me vous. اِنْ رَجَعَ إِلَيْهِ

fait que.

تعليم langue, idiomme.
 اللغتين l'enseignement
 des deux langues.

لَعَبَت - VIII التَّبَعَت se retour-
 ner. وَلَا يَلْتَبِعُ إِلَيْهِ or
 il n'en sera tenu aucun
 compte; il doit être fu-
 rement débouté.

لَقَدْ certes (composé de لَ et
 de قَدْ)

لَفِيَ aor. يَلْفِي trouver,
 rencontrer.

٧ يَتَلَقَّى aor. تَلَقَّى re-
 cueillir un héritage ou
 une déposition.

لِفَاءِ de لَفَاة ren-
 contre.

لَا كَيْن ou لَكَيْن mais, ce-
 pendant.

لَمْ ne.... pas. (avec l'assimilation
 auquel cette particule donne
 le sens du passé.)

لَمَّا dès que, aussitôt
 que.

لَوْ si.

لَوْلا n'eût été.

لَام aor. يَلَام blâmer, fai-
 re des reproches, s'en
 prendre à....

لَام blâme, reproche.

لَوْن couleur, teint.

لَوْن خَضَاءِ اللون ayant une
 robe gris-vert.

لَيْسَ il n'est pas. لَيْسَ
 لِي il n'est pas à moi, je

لا حيف qui atteint ; sur-
 ليز قبح الضمى واللايفاض
 afin que cesse le pré-
 judice qui lui est porté.
 الحاف addition, supplé-
 ment, annexe.
 الحاف خفي annexe de
 bien, c. à d. post-scrip-
 tum.
 لدى près, par devant.
 لَدَيْنَا par-devant nous,
 en notre présence.
 الَّذِي pronom relatif: qui,
 que, dont, lequel, etc.
 الَّتِي fem.; dual masc.
 اللّٰتَيْنِ fem. plur.
 الّٰتِي fem., الَّذِيْنَ masc.
 لَزِمَ être obligatoire, fal-

loir.
 لَزِمَ obligatoire.
 لزمة imposition.
 مُلَازِمَةٌ obligation, ap-
 plication assidue.
 لُصُوصٌ voleur,
 malfaiteur.
 تَلَصُّصٌ maraudage,
 brigandage.
 لَطِبَ être bienveillant.
 لَطِبَ اللهُ بِالْجَمِيعِ que Dieu
 soit bienveillant pour
 tous.
 لَطِيبٌ bienveillant,
 agréable, gracieux. لَطَائِبُ
 الاِنْعَامِ les meilleures fa-
 veurs divines.
 لَعَلَّ peut-être que, il se

كَوْنُ existence.

مِنْ كَوْنٍ ou لِكَوْنٍ - كَوْنٍ

à cause, parce que.

ou لِكَوْنِهِ - كَوْنُهُ

مِنْ كَوْنِهِ parce qu'il est.

كَوْنِهَا parce qu'elle est.

كَيْفَ comme.

كَيْفَ comment.

كَيْفَ بِكَ comment se

fait-il que vous.....?

كَيْفَ أَنْتَ Comment êtes-vous

كَيْفَ أَهْوَالُ comment vont

nos affaires?

ل

لَ certes. لَ ou que.

(ordre, impératif.)

لِ à, pour, pour que,

parce que. لِيّ à moi,

لِىَّ لِلْحَاجَةِ pour affaire.

لِأَنَّ pour que, afin

que. لَيْلًا pour ne pas

la préposition لَ devient

لِ devant les autres pr.

noms affixés. عَ: لَكُمْ à vous,

vous avez, لَ لِيّ à lui, il

a, etc...

لَا ne, ni, il n'y a pas de

لَا لَاسِيَّهَا surtout.

لَيْبَ donc de sens, qui a

l'esprit juste, éclairé.

لِجَا - لِيَّ refuge, asile,

protection.

لِيَّ atteindre, frapper.

cave qui.

كُلِّي total, complet,
absolu.

كُلِّيَّة totalité.

بِالْكُلِّيَّة en totalité, com-
plètement, entièrement

كَلْب charger de, inviter
à, mettre en demeure.

مَكَلَب chargé, prépo-
sé.

لَا كَلَامَ لَهُ paroles. َلَا كَلَامَ

il n'a pas à parler,

il n'est pas fondé à

réclamer.....

تَكَلَّمَ parler.

كَا ainsi que, de même

que, comme. (composé de

كَا et de لَا.)

كَمَا كَمَا common-

dant.

كُمُون commune.

كَمِيصَار commissaire, ad-
ministrateur de com-
mune mixte.

كَامِل parfait, complet,
entier. كَامِل السَّادَةِ qui
jouit d'un bonheur per-
fait.

أَشْتَمَال très parfait.

كَادَ aor. يَكَادُ s'en falloir

de peu. كَادَ أَنْ il s'en

est fallu de peu que....

مَالَا يَكَادُ يُوصَفُ plus qu'on
ne pourrait le décrire.

كَانَ aor. يَكُونُ être, exister.

لَيْكُنْ qu'il soit....

généreux pour vous in-
téresser à nous; c. à d.

si vous daignerez, etc...

كريم généreux.

أكرم très généreux.

إكرام grâces, faveurs
divines.

مكرم honorable.

كسر II casser, briser.

كعب cesser, s'abstenir.

كلابة totalité, tous.

كفي suffire. الحمد لله وكفى.

que à Dieu et cela suf-

fite, c. à d. Il n'a pas

besoin d'autres louanges,

ou bien: Louange à Dieu

qui nous suffit ou pour-

voilà à nos besoins.

كفاية suffisance.

وفيه كفاية ou وبه كفاية

Il y a suffisance dans

ce qui a été écrit, c. à d.

j'en ai suffisamment dit,

je n'ai plus rien à ajou-

ter, je me suis suffisam-

ment expliqué sur l'ob-

jet de cette lettre.

كل tout, totalité, tous.

chaque. كل كل tout entier.

كلهم tous entièrement.

كلها tous les deux.

كل واحد chacun.

كل ما tout ce que.

كلما chaque fois que.

كل من quiconque, tous

كِتَابَة écriture.

مُكَاتَبَة correspondance.

مَكْتُوب écrit, lettre,
والتَّسْلِيم من المَكْتُوب destin.

Salut de la
part de celui par or-
dre duquel la présen-
te lettre a été écrite.

إِنْ كَانَ المَكْتُوب من الله

Si c'est écrit par Dieu,

1. Dieu permet.

أَكْثَرَ IV et II: كَثَر

augmenter, multiplier.

كَثَر الله خيرك Dieu aug-

mente votre bien ! c.à.d.

je vous remercie.

كَثَرَة abondance,

grand nombre.

كَثَرَة الغاشي à cause

du grand nombre de
personnes.

كَثِير abundant, nom-
breux.

كَثِيرٌ beaucoup.

كَذَا comme ceci, ainsi,
de même, tel.

كَذَا و. كَذَا telle et telle chose.

كَذَا à tel endroit; pour
tel prise.

كُورَة pl. كُورَة carte, bil.
let.

أَكْرَمَ traiter généreuse-
ment.

تَكْرَمَ être généreux.

وَإِنْ تَكْرَمْتَ بِالسُّؤَالِ عَنَّا

et si vous êtes assez

مُسْتَقِيم *droit, juste.*
 اَعْرَجَ *enregistrer, consigner*
par écrit.

فَيْتَاد *pl. faid. caid.*
 فَيَادَة *caidat. fenc.*
 فَوْد (رأس) *caid (rac.)*

ك *comme. Pronom affixe*
2e personne masculin.

كَبَا *ك, dual fem.*
 كُنْ *pl. masc. كُنْ fem.*
 اَوْلَاد كَبَاب *nom de tribu.*
 كَبِي *grandeur d'âge.*
 كَبِي سَتَه *en raison de*
son âge avancé.

كَبَرَاء *كبار pl.*
grand, âgé; notable de
tribu.

كَبَاش *pl. mouton.*
 كَتَبَ *écrire.*
 كَتَبَتْ *elle a été écrite.*
 كَتَبَتْ عَنْ اَذْنِ *Salut*
de la part de celui par
ordre duquel la présente
lettre a été écrite.

III: كَاتِب *écrire, corres-*
pondre, être en corres-
pondance.

كُتَاب *pl. rédac-*
teur, écrivain, secré-
taire.

كُتُب *pl. livre,*
écrit, lettre..

arrête, instructions.

حيث ارتكبوا ما حرره البصل

attendi l'arrêt du

qu'ils ont contrevenu

aux termes de l'article

premier des instructions

administratives.....

فَهْرًا violemment, de force.

فَهْرًا irrésistible, vainqueur.

فهواجي cahier.

فَوْرة force, puissance.

قال aor. يقول dire.

يُقال لها elle est ap-

pelée. يُقال له il est

appelé.

وقولك على le dire.

quant à ce que vous

dites, relativement à.....

ون pl. فائل disant.

القالة la calle.

قام aor. يقوم se lever,

intenter une action.

IV: أقام aor. يُقيم res-

ter, séjourner, établir.

قام se levant, se te-

nant.

جعل بي foris. فائمة

القيمة mettre en vente.

فَيُقوم toujours debout,

éternel.

مقام rang, seigneurie.

على المقام haute seigneu-

rie. فایم مقام rempla-

çant, interimaire (Poi-

caïmacan.)

مقيم résidant, en rési-

dence

فَشَّ رêtement.

فَضَد avoir un but, se pro-
poser.

فَضَد et مَضَد but,
intention. فَضَدٌ dans le
but, avec l'° intention.

فَضَّر II° être négligent,
perdre de vue.

يَفْضِي arranger, régler, liquider,
juger.

(مُضِي pour فاض)
pl. فُضَاء cadi - juge.

فَاضِي نُظِير cadi - notaire.

قَضِيَّة affaire.

قَضَاء fonctions de cadi,

règlement, arrangement,

liquidation.

فَطَّ - فقط seulement.

فَلَّ diminuer.

فَلِيل peu, un peu.

فَلِيل وَفْت peu de temps.

فَلِيل rareté, petite quan-
tité, le peu.

فَلَب pl. قَلَب cœur.

مَلَب verso.

الفليحة Colia.

الفليحي de Colia.

فَلَم pl. افلام plume.

فَلَم الرصاص crayon (plume
de plomb.) بالفالع العربي

en écriture arabe.

بالفالع الفرنسي en écriture
française.

فَوَّح ble.

فَوَانِين pl. فانون loi, décret,

عَدْلٌ - prudemment.

قَدَمٌ pl. أَقْدَامٌ pied, pas.

قَادِمٌ se rendant.

قُدُومٌ arrivée; départ.

قَدَمٌ قُدُومٌ non-départ.

مَقْدَمٌ supérieure d'une
confrérie religieuse.

قُرَّةٌ fraîcheur (de l'œil),

ما تَقَرَّبَ أَغْنَيْنَا

ce qui nous fait plai-
sir.

IV أَفَرَّ avouer.

أَفَرَّ بِالْفَشِّ il a fait des

aveux concernant les
vêtements.

مُقَرَّرٌ bien établi.

قَرَأَ lire, étudier.

قِرَاءَةٌ lecture, étude.

قَرِيبٌ être proche, près de

s'approcher.

قُرْبٌ proximité.

قُرْبِيَّ gowbi.

أَقْرَبُ le plus proche.

أَقْرَبُ مَدَّةً le plus pro-
che délai.

قُرْقُورٌ Gurgour.

قَارِحَةٌ - فَرَحٌ qui atou-

tes ses dents; âgée de
3 à 5 ans.

قَرَمُودٌ tuiles.

قَرْيَةٌ village.

يُقَسَّمُ فَتَسَمُ partager.

il devra être partagé.

قِسْمٌ قِسْمَةٌ circous-

cription, subdivision.

قَسْطَنْطِينِيَّةٌ Constantinople.

مُضَاهٍ adversaire, por-
tie adverse.

مُضَاهٍ vis-à-vis.

مُضَاهٍ en échange.

مُضَاهٍ futur, avenir.

قتل tuer.

قتل meurtre, assassi-
nat.

قتل combat, al-
tercation meurtrière.

قَدْ, قَدْ, قَدْ déjà,
certes.

قَدْ, عَلَى كُلِّ قَدْ pouvoir.

قَدْ vous pouvez tout.

قَدْ rang, considéra-
tion, quantité, quotité,

montant. قَدْ selon
la mesure.

لَكَ الْفَرْ الْعَظِيمُ لَكَ

vous jouissez d'une
grande considération
auprès de.....

قَدْ pouvoir, capa-
cité.

قَدْ Haddour

قَدْ Kouider noms
d'hommes.

قَدْ puissant, capa-
ble.

قَدْ pâturage réservé.

قَدْ arriver.

II: قَدْ mettre devant,
présenter, offrir.

V: قَدْ venir avant,
précéder. كَمَا قَدْ comme

il précède, comme il a

profiter. اسْتَعَدَّتْ صِحَّتَكُمْ

j'ai été heureuse de
vous savoir en bonne san-
té.

فيما dans ce que, dans
ce qui. (composé de في
& de ما). فيما ذِكْرٍ
pour la somme en ques-
tion.

ف

فَبَضْ saisir, attraper,
rattraper.

VI: تَقَابَضَ se saisir,
s'attraper.

فَيْطَان capitaine.

فَيْل accepter.

II فَيْل embrasser.

VI فَيْل comparative en-
semble.

فَيْل avant.

فَيْل ou فَيْل de la
part; par suite de.

فَيْل qui est au sud.
Sirocco.

فَيْل Kabyle pl. فَيْل

فَيْل acceptant; prochain

فَيْل acceptation.

فَيْل tribu, fraction de
tribu.

فَيْل très affable.

فَيْل bonheur, félicité.

فَيْل qui embrasse.

البَقِير لِرَبِّه qui a besoin
des bienfaits de son Dieu.
فَقَط seulement (composé
de بَ et de فَط)

فَقِيه pl. فُقَهَاء juriscou-
sulte, juriste.

فَقْد jurisprudence, droit
musulman.

فَكَّ s'ôter, enlever.

فَكْكَ انْخِلاص enlèvement, fri-
nation d'un droit.

فَكَّر II. rappeler, faire
souvenir.

فَكَّرَ V se rappeler, se
souvenir. فَكَّيْ souve-
nir, rappeler.

فَوَاكِيه pl. فَوَاكِي fruit.
فَوَاكِي (pour فَوَاكِي) marchand

de fruits.

فَلَا culture, agriculture
فَلَك fermement.

فَلَان un tel. فُلَانِيه une
telle.

فُلَانِيه fem. & tel, de
telle origine.

فُنُون pl. فُنُون branche,
connaissance.

الفُنُون Fondouck.

فَهَم comprendre.

فَهَم II: faire compren-
dre.

فَهَام très intelligent.

فَات an. يَجُوت passer,
disparaître, se perdre.

فَوَار فبراير.

فَيْتِيد an. استَبَاد - فَيْد

se اِقْتَرَفَ VIII - جَرَفَ

séparer.

فَرْقَة fraction de tribu.

فَرْقَة ou فَرْقَة France.

(avec ou sans l'apostrophe)

فَرْقَاوِي .. فَرْقَاوِي

fem. & Français.

فَرْقَة franc.

فَرْقَة monnaie fran.

caise.

فَرْقَة corruption, mau-

vaies mœurs.

فَرْقَة II: expliquer.

فَرْقَة demander

des explications, inter-

roger, faire une enquê-

te.

فَرْقَة et فَرْقَة décider,

juger.

فَرْقَة saison; chapitre;

article; paragraphe.

Liquidation, jugement.

فَرْقَة bonté, bienveillance.

V فَرْقَة avoir la bonté,

être assez bon.

فَرْقَة bon, excellent.

فَرْقَة meilleur.

فَرْقَة agir, faire.

فَرْقَة pl. فَرْقَة fait,

acte, action; verbe. -

فَرْقَة agissant, auteur

d'un fait.

فَرْقَة or certes (composé de

فَرْقَة or et de فَرْقَة certes.)

فَرْقَة pauvreté, misère.

فَرْقَة pl. فَرْقَة pauvre.

ب

ب or, donc.

ب or, donc.

ب or, donc.

Fatah, n. prop. d'b.

ب or, donc.

ب or, donc.

ب or, donc.

Fathallah, n. pr. d'homme.

n. pr. d'homme.

ب or, donc.

ب or, donc.

Fedj. Mokala, n. de localité, près de

Constantine.

ب or, donc.

à une enquête.

ب or, donc.

ب or, donc.

ب or, donc.

ب or, donc.

ب or, donc.

ب or, donc.

Farhat nom pr. d'homme.

ب or, donc.

ب or, donc.

ب or, donc.

ب or, donc.

ب or, donc.

naïve tête.

غَلَف fermer, boucher.

غَلَاء cherté.

غَنَم troupeau de moutons.

مُستَخَامَر Mostaganem.

أَغْنِيَاء pl. غِنْيِي riche.

غُرُل ocre, fém. & ogresses.

يَخُوص ar. غَاص
ger, disparaître.

غَاصَتْ أَخْبَارُكُمْ vos nou-
velles sont rares.

يَخِيب ar. غَاب et V:

تَخِيب s'absenter,
disparaître.

غَيْب absence, éloi-
gnement. لَغَيْبَتُهُ
à cause de son absence.

غَائِب absent.

غَيْر moins, excepté, si ce

n'est. أَيْ غَيْر autre.

لَا إِلَهَ غَيْرُهُ autre que lui.

il n'y a pas d'autre dieu

que lui. وَغَيْرَ ذَلِكَ

et autre chose que cela,

c. à d. etc... - وَغَيْرُهُمْ

et d'autres qu'eux.

أَوْ غَيْرَهَا ou autre
chose qu'elle.

غَيْرَ أَنَّهُمْ si ce n'est
qu'ils....

سِوَا مِنْ غَيْر ou بِغَيْر
à l'exception.

مَغْرُوسٌ عَلَى غَيْرِ مَا نَا
planté pour être irri-
gué par des saies
autres que les nôtres.

II *fixer*, désigner.

V *تَحَيَّنَ* être fixé ; être

évident, paraître clairement.

غ

لُحْ غَايَة but, terme, ex.

cs. l'objet l'objet

de notre extrême affec-

tion. *غَايَة* l'objet

trême. *غَايَة* السلام.

beaucoup de compliments.

غَرْب ouest, occidental

غَرَابَة l'occident.

tal.

غَرَسَ planté.

مَغْرُوس planté.

غَرَامَة impôt.

مَغْزَل - غَزَل quenouille.

قَلَمُ الْبَلِيغِ بِخَيْرِ مَقْطَعِ مَغْزَلٍ

La plume de l'homme

de lettres sans ressources

est comme une quenouil-

le.

عُشْتُ about.

فُلُ غَاشِي foule.

غَفَرَ pardonner.

غُرَان pardon, misé-

ricorde.

غَفَلَ négliger, perdre de

vue.

غَلَّظَ rendre dur, épais.

غَلَّظَ faire la man-

devenir, commencer.

عَوَايِد pl. عَاوِدَة cou-
tume.

إِمْأَا appel d'un
jugement.

عَوَض qui tient lieu,
qui remplace; compen-
sation, échange.

III: عَاوَض donner en
compensation.

أَعْوَام pl. عَامِ année.

عَوْن aide, secours, as-
sistance.

أَبْوِين, huissier d'un
tribunal musulman.

يَعُون. عَان

III: عَاوَن aider, secon-

der, assister.

IV: يَحِين. عَان même
sens.

X: اِسْتَعَانَ. عَان implorer le secours, l'as-
sistance.

عَانَة aide, secours, as-
sistance.

عِيد pl. عِيَاد fête re-
ligieuse musulmane.

عَيْسَى Abissa, n. pr. d'h.
(Jésus)

عِيَال famille; femme,
épouse.

أَعْيُن et عَيُون pl. عَيْن
œil, source, fontaine.

فَرْطَةُ الْعَيْن la fraîcheur,
c. à d. la joie de l'œil.

charge.

محمرة remplie, chargée.
محمرة بالفرمود recouverte
en tuiles.

فعل faire.

فعل fait, action.

وعلى هذا أو عليه العقل

ou doit se
conformer à cet ordre,

et ordre doit être exé-
cuté. عما يكون عليه العقل

sur ce qu'il y aurait
bien de faire, sur la
mesure qu'il y aurait
bien de prendre.

عالم pl. عمال préfet,
gouverneur.

عالمات pl. ائ départ.

tenant, province.

عَنْ de, sur, contre.

عَنْ par ordre, de
la part.

عِنْد chez, auprès, au

moment. مِنْ de

chez, de la part.

عِنْد de chez lui, de
sa part.

عَنْ violence, insolence.

عَنْ adresse.

عَنْ signifie
designer.

عَهْد pacte, alliance.

عَهْد الدَّوْلَتَيْنِ l'allian-
ce des deux gouverne-
ments.

يَعُود ar. عَاد revenir,

وَعَلَيْهِ donc, en consé-
quence. عَلَى ذلك c'est pour
cela, à ce sujet.

أَلَى il lui est dû
pour..... عَلَى الْمُحَبَّة au rai-
son de l'amitié.

فَوْءَ عَالِي هِ عَلِي
haut, élevé, auguste.

أَبْلَى nom d'hom.
أَعْلَى plus haut, plus
élevé. أَعْلَى ci-dessus.

عَلَاؤُهَا Allaoua n. pr.
d'homme.

أَعْمَامُ عُمُومِ هِ عَمْر
oncle paternel.

عَمَّ embrasser, compren-
dre.

أَعْمَرُ plus
général.

général.

عَمَّ ou عَمَّا sur ce qui
(عن ما mis pour)

عَمِّ appui, protecteur.

اعْتِمَاد appui, protection.

مَنْ عَلَى اللَّهِ وَعَلَيْهِ اعْتِمَادًا

Celui sur lequel, après
Dieu, nous nous appu-
yons.

عَمْرُ âge, vie, existen-
ce.

عَمْرُ Omar,

عَمْرُ Omar,

عَمْرُ Ammar et

عَمْرُ Amrouch nom
d'homme.

عَمْرُ remplir, charger.

عَمْرُ rempli, plein,

IV أَغْلَمُ faire savoir, in-
former.

V تَعَلَّمَ apprendre soi-
même, étudier, s'in-
struire.

علم pl. علوم science,
connaissance. يَعْلَمُ

ou بِعِلْمِكَ à votre
connaissance. الْعُلَمَاءُ
les *Eulmas*, n. de tribu.

عالم pl. علماء savant.
المجلس العلماء les savants
membres du tribunal d'
appel.

عالمون pl. وُن monde.
أَعْلَمُ plus savant,
plus instruit.

علامة marque, signe,

paraphe.

عِلَّة érudit, très docte.

أَعْلَمُ avis. أَعْلَمُكَ

je vous donne avis, je
vous informe par la
présente.

تَعْلِيم et تَعْلَمُ étude,
instruction, enseignement
مَعْلَم marqué; por-
tant le numéro.

مَعْلُوم connu, établi,
connu.

عُلُوّ élévation.

عَلَا être haut, élevé

VII تَعَالَى qu'Il (Dieu)
soit sans cesse exalté!

بَعَثْتُكَ ب. سُر. عَلَى

Il faut que vous

il en refuse le paiement.
عَظِيم grand, magnifique
splendide.

أَعْظَم plus grand.

اعْظَم بِرَحْنًا يَا زَيْتُفَاءُ
notre plus grande joie
a été d'apprendre votre
élévation.

مَوْظِم considérable ;
honneur.

مَوْظِم celui qui honore
qui rend hommage
عَبَا ar. يَجُو pardon-
ner ; quérir.

عَبْر pardon ; quér-
rison ; miséricorde.

عَابِدَة paix ; feu ;
sainte.

عَافِل sage, intelligent

pl. عَفَال et عَفَلَاء

sages, vieillards, no-

tables Kabyles.

عَالِج III. manipuler

وَهِيَ تُعَالِجُ سَكْرَاتِ الْمَرْتِ

alors qu'elle était à

toute extrémité?

عِلَانِش pourquoi ? surquoi?

عَلَف II. pendre, accrocher,

suspendre.

V s'accrocher ; se rap-

porter, être proche de

quelqu'un à quelque

titre que ce soit.

عِلِم savoir, apprendre.

فَلْتَعْلَم sachez donc.

II عَلَّمَ enseigner ; marquer

عزماً résoluement.

عزماً عازلاً résoluement
et promptement, en
toute hâte.

عشاس ون. pl. gardien.
عشاس البص garde.
champêtre.

عشكري soldat, militaire.
عشئ أن peut-être que, il
pourrait se faire que,
dans l'espoir que.

عشرة dix.

عشرة rapports de rei-
singe, vie commune.
عشئاً Il lui rend
la vie dure par de
mauvais traitements.

عشرون vingt.

عشور achour, im-
pôt du dixième sur les
grains.

عشيرة soir, soirée.

عشيرة النهار le soir du
jour.

عصب hériter à titre de
عصب acub ou agnat.
عصبة action d'hériter
à titre de acub.

عصيان désobéissance, ré-
volte, rébellion.

عطل تعطيل suspension
de fonctions.

عطي IV acc. أعطى
donner, gratifier.

عطاء action de don-
ner.

عطاءهم action de don-
ner.

II **عَرَب** faire connaître,
faire savoir, informer;
dater. Etablir l'identité.

V **تَعَرَّبَ** être averti, être
avisé, prendre connais-
sance.

عَرَب coutume Kabyle.
تَعَرَّبَ définition, ex-
plication.

مَعَارِب pl. **مَعَارِب** con-
naissance.

مَعْرُوب fém. & comm.

مُعَرَّب légalisé, léga-
lement établi.

عَزَّ être puissant.

عَزَّ وَجَلَّ qu'il soit
proclamé puissant et
glorieux (Dieu)!

IV **أَعَزَّ** rendre puissant.
أَعَزَّهُ اللهُ Dieu le rende
puissant!

عِزٌّ puissance.

دَامَ عِزُّهُ sa puissance
est éternelle! (Dieu)

Quisse durer sa puis-
sance!

أَعَزُّ plus cher, très cher

عَزْزُ *Azzouz* n. d'hom.

عَزَلَ révoquer, destituer.

عَزْلَةٌ pl. **عَزَل** terre,
parcelle de terre domes-
ticale.

عُزِّلَ être révoqué, des-
titué.

عَزْل revocation, desti-
tution.

مَحْذُور fem. & compte,
compris dans le nom-
bre. مَحْذُور fem. & des-
tiné, affecté.

مُتَعَدِّد fem. & réitéré,
innombrable.

عَدْل justice, équité.

عَدْل pl. عدول adel,
deuxième assesseur du
cadi. بائش عدل bachadel
premier assesseur du cadi.

عَدَم manque, défaut,
non-existence. لِعَدَم

الطَّارِح à cause du
manque de couchettes.

لِعَدَم فَذَرْتَهُ à cause
de son impuissance, de
son incapacité.

عَدَم manquant, n'é-
tant ou n'ayant pas.

عَدَى - عَدَى ariste

يَتَعَدَى passer, dépasser;
transgresser, contrevenir

عرب Arabes.

عَرَبِيّ fem. & arabe.

اعراض pl. عَرَض tribu.

تَحْرُض - عرض se
mettre en travers, bar-
rer le chemin; s'op-
poser.

المَحْرُوض ce qui est
proposé, la chose ex-
posée.

عَرَفَ connaître, savoir.

دِ عَرَفَا connu sous cet-
te dénomination,

ع

عَبْد pl. عِبَاد serviteurs,
adorateurs, homme.

عَبْدُ اللَّهِ من عبد ربه de la part
du serviteur de son Dieu

عَبْدُ اللَّهِ Abdallah, n. pr.
d'hom. (le serviteur de
Dieu.) -

عَبْدُ الْكَافِر Abdalkader
n. pr. d'hom. (le servi-
teur du Kafir.)

عَبْدٌ adorable, di-
gne d'être adoré.

لَا مَعْبُودَ سِوَاهُ Il n'y
a d'adorable que Lui
(Dieu.)

اعتبر VIII - عبر
derez, tenir compte.

جِهَةُ الْأُمِّ لَا تَحْتَسِبُ عِنْدَهُمْ
Ils (les Kabyles) ne tien-

nent aucun compte de
la ligne maternelle au
point de vue successoral.

عَتَارِيس pl. عَتْرُوس
bouc. عَجَب étonnement, sur-

prise. يَا عَجَب! surprise!

عَنْ عَجَل haste. عَجَلًا
toute hâte. عَاجِلًا
promptement.

يُقَدَّر count. عَدَّ
être compté. IV عَدَّ
destiner, affecter.

أَعْدَاد pl. عَدَد nombre,
chiffre, numéro.

نافذة, croisée. طا فنة

بِقْدَرْ pouvoir, force.

طافنا selon la me-
sure de notre pouvoir.

اطال se pro-
longer, paraître long,
durer longtemps.

طول longueur.

طويل long.

طولقة Bolga n. pr.
de localité près de Biskra.

طيب bon, bien.

الطيب beygeb n. propre
d'hom.

ظ

ظلمات pl. ظلمة obsc.

مظلوم, ténébres.

ضحية d'une œuvre, d'-
une injustice.

ظنن penser, croire.

ظن opinion.

كأهو الظن بك selon la
bonne opinion que j'ai
de vous.

ظهر paraître, sembler,

se manifester, être évi-
dent. إن ظهر لك si

vous le jugez à propos.

أين ظهر لك où bon vous
semblera. ظهرت عليه

il a été
reconnu coupable de
nombreux vols.

ظهر dos. ظهور pl. ظهر

jeune **اطفال** pl. **طفول**

garçon.

طلب demander, sol-

liciter, revendiquer.

III **طالب** réclamer,
revendiquer.

طلب et **طلبية** de-
mande, revendication.

ورقة الطلب avis, aver-
tissement d'appel.

طالب pl. **طلاب** sol-

liciteur. **طلبة العلم**

les hommes d'étude,

les hommes de lettres.

مطلوب demandé, sol-

licité. **المطلوب** la chose

demandée, sollicitée.

طلع monter.

اطلاع action de par-

courir, d'étudier un
livre.

طف lâcher, détacher.

II **طف** répudier, divor-
cer.

طلاق répudiation, di-

orce. **سبح بالطلاق**

remet libre par la
répudiation.

مطلق mari répudiateur.

طمح espérer, ambition-
ner, convoiter.

طامع espérant, am-
bitionnant, convoitant.

طاهر pur, vertueux.

طايع pl. **ون** obéissant,
soumis.

abandonné.

ضييف fem. & convive, in-
vité. ضيف الله
allah n. pr. d'h.

ضييف gêne, embarras.
الاحباب عند الضيف والشفقة
les amis se reconnaissent
au moment de la gêne
et de l'embarras.

ط

طبيب pl. أطباء mède-
cin.

طابع imprimer. طابع

pl. طوابع cachet,
sceau.

طرح - طرح plur.

طراح tapis, couchette
عَدَم المطارح le manque
de couchettes.

مَطْرُوحَة abandonnée, dé-
laissée. مَطْرُوحَة عِنْد النَّاسِ
vivant de la charité
publique.

طرد II: chasser, renvoyer.

طَرْبِ morceau, bout.

طَرْبِ من طَرْبِ de la part.

طَرْف frapper.

طَرْفِ بِسْمِي " طرفِ بِسْمِي

il m'est venu à l'œil.

له, j'ai entendu dire,

j'ai appris.

طَرْفِ pl. طَرْفِ route,
chemin, voie.

صيدا pl. صياد chasseur,

pêcheur.

صار an. يصير devenir.

ض

ضَبَّة pl. ضبب sort de
lézard.

ضَرَر الضر mal,
souffrance, préjudice.

ألمة ضربي ma souff-
rance dure longtemps.

ضرب coups.

ضرب نفبة pratiquer
un trou dans un mur

à l'effet de voler pen-
dant la nuit.

اضراب pl. ضرب double.

اضراباً deux fois au-
tant.

ضم comprendre, em-
brasser.

ضامن garant, caution,
responsable.

تضمين V contenir, ren-
fermer.

مضمون contenu.

مضمونه يأت preserving
que. متضمن containing

رفع متضمن الحكم juge-
ment condamnant

(ou donnant gain de
cause.)

اضاع an. يضيع se perdre,

perir. فاضاع fem. lésé,

صَلَّى II: *as.* faire

la prière ; bénir.

صَلَّى *as.* Dieu bénisse

ou répande ses bénédictions

صَلَاة prière, bénédiction

صَدَف *pl.* صَدَف ou

صَدَاة caisse, boîte, mal-
le.

صَاعَة état, métier, in-
dustrie, profession.

لَيْسَ لِي صَاعَة غَيْرَ طَرِيف

الفراءة Je n'ai d'autre

profession que celle d'-

homme d'étude, de

lettres.

صَوْر *pl.* صَوْر gendre,

beau-frère, allié.

صَوَاب vérité.

صَدِّق *as.* Dieu

est plus instruit de la
vérité.

صَبَّ *as.* IV

attendre, frapper, éprou-
ver.

صَبَاب *pl.* صَبَاب

épreuve, malheur, ca-
lamité.

أَصْع *pl.* صَاع mesure

de blé ou d'orge (160
litres)

صَوْب laine.

صَوْن *as.* garder

protéger, préserver.

صَوْن garde, protec-

tion de Dieu.

صَيْد gibier.

تَصْرُبُ jouissance.

تَصْرِبُ ^{معاً} à la façon
de jouir.

مصاريف pl. مَصْرُوب
dépenses, frais, dépens.

مُتَصَرِّفٌ administra-
teur.

مُتَصَرِّمٌ - صَرْمٌ
passé, écon-
lé, expiré.

صَعَدَ monter, gravir.

صَغِيرٌ pl. صُغَارٌ petit, jeu-
ne.

صَبْرٌ 2ème mois de l'année
musulmane.

صَفْوٌ pureté.

VIII: اِصْطَفَى purifier,
élire un prophète.

صَفِيٌّ pur, sincère.

ابْنَانَعًا وَصَبِيَانَةً

notre vrai fils et véri-
table ami.

مُصْطَفَى Moustapha ou

Moustapha n. pr. d'h.

(élu)

صُلْحٌ paix, transaction

فَكْمَةُ الصُّلْحِ justice de
paix.

صَلَحٌ bien, intérêt,
amélioration.

وَادُ بُو صِلَاحٍ la rivière
bienfaisante, n. pr. de loca-
lité.

إِصْلَاحٌ intérêt, amélior-
ation. إِصْلَاحُ الْإِلَهِ الْيَتِيمِ

l'intérêt des deux ter-
ritoires.

اصباحي spahis.

اصباح pl. مصباح lam-
pe, flambeau.

صبر patience, résigna-
tion. طال صبري je suis
à bout de patience.

صبيان pl. صبي jeune
garçon.

صحة santé.

صحاب companions du Pro-
phète.

اصحاب pl. صاحب maître,
possesseur; camarade, ami.

واحد من اصحابكم un de vos
agents. اصحاب الاوراق الخيرية
les membres de la Presse.

صحبة en compagnie,
par l'intermédiaire.

الصحراء Sahara, sud al-
gérien.

صدر résulter, émaner.

صدر pl. صدور poi-
tine.

صدق vérité. صدقاً en vérité.

صدقات pl. صدقة aumône.

صداق don nuptial.

صديق ami

sinère. الصادق Sadok

nom pr. d'hom. (le sin-
ère.)

الصدق الصدق Seddik

nom pr. d'hom. (le véridique)

صرف dépenser.

تصرف gérer, admi-
nistrer; avoir la jouissance,

la possession.

انصراف départ.

شاهد *shahed* pl. شاهد *shahid*.

الشاهد *Chahed* nom pr. d'homme.

أشهر *ashshur* et شهر *shur* pl. شهر *shur*.

mois. شهر التاريخ *le mois*

courant. مدة شهر *pendant*

quelques mois.

شهير *shahir* et شهر *shur* connu, célèbre.

شور *shur* précité, mentionné.

سُئِلَ, dont il a été question.

المستشار *al-mustashar* conseiller, assistant.

شاوش *Chaouch*, sorte

d'huissier, de garçon

de bureau, de planton.

شاء *ash-sha* as. يشاء *yashaa* vouloir,

desirer. إن شاء الله *in sha' Allah*

si Dieu veut, s'il plaît

à Dieu.

أشياء *ash-shay* pl. شئ *shay* chose, af-

faire. كل شئ *kol shay* chaque

chose, toute chose.

شيئاً بشئاً *shay' bi-shay'* petit à petit,

de temps en temps.

أشيخ *ash-shaykh* et شيخ *shaykh* pl. شيخ *shaykh*

ou encore شيخ *shaykh* vieillard.

cheikh d'une fraction

de tribu, professeur.

شيخ المدرسة *shaykh al-madrasa* Directeur de

l'école.

شيرة *shira* décoration, crois.

ص

صبيحة *shubha* matinée.

شجر orge.

شفيق frère germain

شفيقة sœur germaine

شعب النار bateau à vapeur,
pyroscaphe.

شك suspecter; douter.

شك il n'y
eût aucun d'eux qui
ne conçût des soupçons.

شك suspicion, doute.

شكر flatter, louer, re-

mercier. الحمدون الله

و يشكرون ils bénissent

Dieu et lui adressent

des actions de grâces,

c. à d. ils sont heureux

et en bonne santé.

شكر louange.

شكر لله الحمد والشكر

(Dieu) la louange et

les actions de grâces.

شكى or. يشكي et VIIIe f.

يشتكى se
plaindre, réclamer. (rac.

شكو)

شكا (شكا) plain-
quant, fém. شكاية plai-

quante. 8. شكاية fém.
se plaignant.

شكاية plainte, récla-

mation. رجع شكايت

porter sa plainte.

امر الشكاين ? affaire des
plaignants.

شكر comprendre, embrasser.

شامل universel.

أشدّ plus fort.

في أشدّ ما يكون من البؤس
au plus fort de la mis-
ère.

شدة embarrass, gêne.

ع شرع commencer, se mettre
à.

شرع loi, justice.

الشرع العزيز la loi émi-
nente.

ع شرعاً ou بالشرع par
voie de justice, légale-
ment, d'après la loi.

شرعي fém. & légal,
judiciaire.

حاكم شرعي repré-
sentant de la justice,
موجب شرعي juge.

moyen légal.

شريف *Chérif*, noble. plur.
الشريفات *les Chorfa*,
nom de tribu.

أشرَف IV se lever (astre.)
s'éclairer, briller d'un
vil éclat.

شرقي ou شرفي ori-
ental, pl. الشرافة *les Che-
raja* (d'ou *Chéragas*.)

شركة association, indi-
vision

شركاء pl. شريك asso-
cié.

يشري VIII: اصري. اشري

يشري. اشري. اصري. اشري

اشراء achat, acqui-
sition ..

سادات و ساداته pl. سَيِّد

Monsieur, maître, Sei-

gneur. سَيِّدُ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ

le Seigneur des premiers

et des derniers prophètes.

سياد Seigneurie.

سَيِّد pl. سَيَّاد école.

سار ar. يسير aller,

surtout à cheval.

سائر divers, tous.

سيرة marche, conduite, fa-

çon de faire.

ساف ar. سَافٍ saisir

un animal pour le

mettre en vente par

voie de justice.

سافٍ saisie.

سافٍ dans ce qui

pourrait arriver.

سافٍ surtout.

ش

شأن rang, considération,

pl. شَأْنُون choses, affaires

شأن على شأن ou في شأن au sujet

شأن pour que, afin que

شأن من شأن ذلك à cause de

cela, en conséquence.

الشَّيْبَانِي nom pr. de tribu.

شتم insulte, injures.

شجر arbres.

شتم tenir, servir.

شتم fort, extrême,

violent.

فهم entendement, au-
ditiou. المخرّوض عن فهم
la chose proposée à votre
entendement, la chose
que j'ai l'honneur de
vous soumettre.

فهم attentif; auditeur.
اسماعيل Ismail (Ismail)
nom pr. d'hom.

لكبر سنه age. سن
à cause de son grand
âge.

سنه pl. سن an, an-
née (rac. سن).

دِين — دِين appui,
protecteur.

سِين brilliant, éclatant
سِين être aisé, facile.

ساعات pl. سوايح heures,
moment, pendule, hor-
loge. كُنت من ساعتي
je suis monté à cheval
au même instant.

سورة fait, affaire.

سورة tel est le
fait, telle est l'aff-
faire.

سوء mal.

IV أساء maltraiter.

أساء عشرتها il la mal-
traite dans la vie com-
mune.

سوق pl. أسواق marché.
سوى excepté, si ce n'est.

سِيدي abréviation de سيدي
Monsieur.

affres. سَكَرَات - سَكَر

elle est تُعَالِجُ سَكَرَاتِ الْمَوْت
à l'agonie, à toute ex-
trémité.

habiter, demeurer. سَكَنَ

habitant. سَكَنَانِ pl. سَاكِن
tarab, domicilié.

mal. سَاكِنِينَ pl. سَاكِنِينَ
heureux.

sultan سُلْطَانِ pl. سُلْطَانِيْنَ

Gulad Sultān اولاد سُلْطَانِ

nom pr. de tribu.

voie. سَلَّى

II délivrer, sau-
ver, payer. سَلَّى دَعْوَةً

se tirer d'affaire, de-
troubler une affaire.

II saluer, adresser
سَلَّمَ

des compliments, remercier,
se remettre.

salut. سَلَامٌ

bonne santé. سَلَامَةٌ

Islamisme. اِسْلَامٌ

islamite, musul-
man. اِسْلَامِيٌّ

Salomon. سُلَيْمَانٌ

nom pr. d'honn.

salut, saluta-
tion; renonciation, remis-
sion. تَسْلِيمٌ

qui salue, qui envoie des compliments.
ون pl. سَلِّمُوا

Musulman. سَلَامٌ pl. سَلَامِيْنَ

سماع السَّامِعِ Smati n. pr. d'honn.

entendre, entendre
parler, apprendre. سَمِعَ

سِدْرَة lotus, jujubier sauvage.

سَدِيدَة *Sadida* nom de l'auteur de ce livre.

سُدُس sixième (fractionnaire)

سَادِس sixième (ordinal.)

سُرُور réjouir. joie.

سَرَح pâturer, pacager.

سَرَح II: permettre, autoriser, rendre libre.

سَارِح berger.

تَسْرِيح autorisation, permission.

سُرِف être voler. سُرِف

سُرَاف pl. سَارِف voleur.

سُرِفَة ات pl. سُرِفَة

سُرَايف pl. vol

سَاعِد - III: سَاعِد favoriser

aider. - IV. أَسْعَد rendre heureux.

سَاعِد heureux, fortune.

سَاعِد nom pr. d'homme.

أَسْعَد très heureux, très fortuné.

سَعَادَة félicité, prospérité, seigneurie, excellence.

سَعِيد heureux, fortuné.

مَسَاعِيد n. pr. d'hom.

سَعَى cours (d'un marché)

سَعَى ar. يَسْعَى faire des efforts, s'empresser.

سَاعِد III. voyage. سَاعِد voyager.

سَاعِدون pl. سَاعِد voyagers.

سَعَى ar. يَسْعَى arroser.

سؤال question, interro-
gation; salutations, compli-
ments.

سؤال فل منال question,
affaire.

سبب motif, cause.

بسبب par suite de...

بسبب ما ذكره par suite
de ce qui a été dit.

السبت samedi.

سُبْحَانَه gloire. سُبْحَانَ

gloire à Lui (Dieu)

سبحة seph.

سِتِّينَ soixante-dix.

سَبَقَ devancer, précéder.

سَبَقَ مِنْ أَيْدِي مَنْ أَسْأَلُكُمْ
des bontés que vous avez
eues pour nous auparavant.

سَابِقًا ou فِي السَّابِقِ
cédemment.

سِتِّينَ sixe. سِتِّينَ soixante.

سِتْرَ voile; protection.

سَجَنَ mettre en prison.

فُجِّنَ être mis en prison.

سَجَنَ prison.

ساحل littoral.

الساحل le Sahel.

الساحل القبلي Sahel Guebli

nom pr. de région.

السواحلية les gens du

Sahel (tribus)

سَخُون chaud.

سَبَّحَ II: diriger dans la

bonne voie. سَبَّحَ

que Dieu le dirige!

سَبَّحَ bien dirigé, droit.

اول زيارتي لك ma pre-
mière visite sera pour
vous.

زيتون. huile. زيت.

ازد. ajouter, augmenter, continuer.

II: زيد. imposer en plus.

VIII: ازداد. s'ajouter, s'augmenter. Naître.

يزداد عندنا وجهًا il aug-
mente notre joie.

زايد. qui dépasse, surplus
excédent. ولا زيادة. Plus
rien à ajouter.

زيادة. augmentation.

وزيادة على ما ذكره
de ce qui a été dit.
on outre de cela.

مَزِيد. augmente, aug-
mentation. مَزِيدُ الشُّخْرِ.
renouvellement d'actions
de grâces.

زال. cessé d'être.
لا زال. il n'a pas cessé
d'être; il est encore.

زوايل. pl. زايالت. bête
de somme, mule, monture.

س

س. certes. (particule de l'ass.)

سأله. divers, tous.

سأل. interroger, questionner,
demander, s'informer.

tapis. زرايى زربيت.

semex, ensemençer. زرع

grains, céréales. زرع

graine, semence. زريجة

Boukarcéah. بوزريجة

champ, par-
celle, terre cultivable. مزرعة

gris, blen. ازرف

Zerrouk nom
pr. d'hom. الزروف

lance. مزران

Bou-Merzag,
nom pr. d'hom. بومزران

prétendre, alléguer. زعم

pur, vertueux. زكى

plus pur, plus
vertueux. أزكى

temps, époque. زمن

régime mili- زمن الملىطى

taire. زمانية longtemps

Zahra du زهيرة Zehira
hira nous pr. de femmes

II: marier. زوج

V: se marier, épouser. تزوج

épouse. زوج

épouse. زوجة

paire de bœufs,
charrue de labour. زوجة

mariage. تزويج

au mo- عند التزويج
ment, lors du ma-
riage.

visiter, يزور. زار
faire une visite.

visite. زيارة. visiteur. زائر

monter, embarquer.

VIII اَزْتَكَبَ se rendre coupable, commettre un délit, contrevenir.

رَاحِب qui monte, qui est à cheval.

رَمَضَان Ramadan nom propre d'homme ch neuvième mois de l'année musulmane.

راح aor. يروح s'en aller.

طَلَعَتْ رُوحًا. âme. 'elle a rendu l'âme',

راحة, repos. Main.

إِذَا رَاحَةً à la main de...

يُرِيدُ aor. أَرَادَ IV - رَوَدَ vouloir, désirer. مُرِيدَ

دésireux. - مُرَادَ désiré

المُرَادُ la chose désirée de vous. غَايَةً dans les meilleures conditions.

راح aor. يروح épouvanter. remplir d'effroi.

رَوْنَف - رَوْنَف brillant, éclatant.

الرَّيْغِي Er. righi nom pr. d'homme.-

ز

مَزْبُور - زَبَر susdit précité.

زَجَرَ réprimander.

satisfaction divine.

مَرْضِيّ fem. & agréé,

favorisé de Dieu.

رَعَى garder, protéger.

رعاية, garde, protection.

راع (راعي) pluriel

رعاة bergers.

مَرْعَى garde, protégé.

رَغِب désirer vivement

رَغْبَة nil désir.

مَرْغُوب désiré.

رَاغِب pl. و. n. désireux.

المَرْغُوب la chose désirée, sollicitée.

رَفَعَ porter, élever. VIII.

ارْتَفَعَ s'élever, se dissiper, disparaître.

رافع, portant, élevant

رَفِيع élevé, haut, am-
guste.

أَرْفَع très élevé, très
haut, éminent.

رَفَف avoir pitié, compa-
tir.

مُرافِع compagnon.

رَفِيَّة cou.

بِرَفِيَّة il n'a personne

à sa charge, il n'a ni
parents, ni femme ni en-
fants.

ارْتَفَعْتَنِي VIII: - رَفَى s'élever,
monter en grade.

ارْتِفَاع elevation, avan-
cement.

رَكِب monter à cheval ou
dans un véhicule. II: faire

إرسال *enverger*, IV. *et* رسل *plomb, balles.*

adresser, expédier.

رسالة *pl. رسائل* *lettre,*
demande, circulaire.

رسالتي هذه *ma pré-*
sente circulaire.

et رسل *pl. رسول*
pl. مرسِل *envoyé,*
prophète.

رسم *pl. رسوم* *acte, titre.*
رسمي *en vertu d'un*
titre dont il est porteur.

مراسي *pl. مرسى* - *مرسى*
port (de mer).

أرشد *IV: diriger dans la*
bonne voie, rendre juste.
أرشد *très juste, très*
droit.

يرضى *convenir,*
agréer, être satisfait.

إذا كنت أباك ورضى عليك
si je suis votre père et
si vous voulez que je sois
content de vous.

رضى *satisfaction,*
contentement.

أن تنظر إلي بعين الرضى
que vous me
jettiez un regard de bien-
veillance en m'accordant
votre appui.

أرضى *très satisfait,*
bien favorisé des dons
de Dieu.

رضوان *grâce, faveur,*

لَيْلَةُ الْأَرْبَعَاءِ la veille du
mercredi.

رَتَّبَ être dûment
établi, constaté.

رَتَّبَ pl. مَرَاتِبَ rang,
classe.

رَجَب septième mois de l'
année musulmane.

رَجَعَ revenir. II رَجَعَ faire
revenir.

رُجِعَ retour.

عَدِمَ الرَّجُوعَ non-retour.

رَجُلٌ pl. رِجَالٌ homme.

رِجْلٌ pied.

ارْتَجَى VIII ar. يَرْجُو et VIII ar. يَرْجِي
attendre, es-
pérer.

الْمَرْجُوعُ attendu. مَرْجُوعٌ

la chose attendue, espérée.

ارْتَحَلَ VIII ar. رَحَلَ de-
nager, décamper, quitter
les lieux.

رَحْمَةٌ miséricorde.

رَحْمَانٌ miséricordieux.

عَبْدُ الرَّحْمَانِ Abd-irrah-
man, nom pr. d'hom.

رَخَاءٌ bon marché.

رَدٌّ rendre, restituer.

يُرَدُّ il sera rendu.

رَدَّ الْجَوَابَ rendre réponse.

وَأْتَرَدُّ va - et - vient.

رَدِي vilain, mauvais.

رَزَفَ gratifier, enrichir.

ارْزُقْنِي ar. رَزَقْنِي
nourrir, nom pr. d'homme, en Ka-
byle.

byle.

بذمتی دینی je suis débiteur

d'une somme..

ذهب s'en aller, partir.

ذهب or (métal).

ذهن esprit, pensée.

ذو ذات possesseur.

ذو عيال chargé de famille.

le..

رأس pl. رؤس tête.

رئيس président, chef.

يرى ou يرى voir.

voir, regarder, juger.

راهم ils en est.

elles sont.

تراني je suis en train de

ترها elle est en train de.

رأي avis, conseil, jugement.

ارباب pl. رب maître, propriétaire. Seigneur. Dieu.

رج gagner.

ربح gain.

راج gagnant. Rabah n. prop. d'hom.

ربط attacher, lier.

ون pl. مرابط marabout.

اربعة quatre.

رابع quatrième.

الرابع والعشرون vingt.

quatrième.

الاربعاء mercredi.

يُدِيم faire durer, conser-
ver, maintenir, prolonger,
perpétuer.

دَائِم durable, continué,
perpétuel. دَائِمًا toujours.

دَوَام durée, perpétuité,
éternité. عَلَى الدَّوَام
à jamais, pour toujours

دُونَ moins, sans.

دِيس diss, jone.

دَيْن dette, créance.

دِين religion.

ذ

ذَات ذَوَات pl. personnes,
essence.

ذِرَاع الميزان. ذِرَاع bras.
Draa'-el. Mizaran (le
bras de la balance.)

ذُرِّيَّة postérité, enfants.
ذَكَر mentionner, dire,
rapporter.

ذَكَر mention, souve-
nir. ذَكَرْ دَائِمًا فِي قُلُوبِنَا.
Votre souvenir est toujours

présent dans nos cœurs.

ذَكَرْ pl. ذُكُور mâle
ذَكَرْ mentionné,
précité, suggéré.

ذَلِكَ celui-là, cela, ce...
لَا. بَلَدَ ذَلِكَ or c'est
pour cela que.

عَلَى charge, dette. عَلَى
ذِمَّتِك à votre intention.

prétendant, demandeur.

مَدَّعِيَا prétendant, al-
lequant.

دَفَعَ verser, payer, livrer,
remettre.

دَفْعَ payment, verse-
ment.

دَفْنٍ enterrement.

دَلَّ guider, indiquer.

الدُّنْيَا le bas-monde.

داود Daoud, (David)
nom pr. d'hom.

دار pl. دِيَارٍ maison.

دورو ou دورو dours,
pièce de cinq francs.

دورقِيتَ en pièces de

dours. دَوَارَ tribu, ha-

mean. دَايِرَة cercle, com-

mandement, canton,
commune; cavalier de bu-
reau.

مُدِيرِ Directeur.

دَوْلَة Gouvernement, admini-
stration. حُكَّامُ الدَّوَلِ
les autorités administrati-
ves.

دَامَ يَدُومُ durer, se
maintenir, continuer à vivre.
لَا دَامَ ما tant que durera.
دَامَ عِزِّي sa puissance
(Dieu) est éternelle.

وَدُمَّتْ de puissien-
vous continuer à vivre!
دَامَتْ أَيَّامُكُم
vos jours se prolonger!

دَامَ IV: اءام و II: دوم

ci - joints. دخول کتابنا هذا

ci - inclus.

دُخُول بي. entrée

الامتحان presentation

aux examens.

درجۃ, درجات pl. درجة

rang, classe.

دَرَجِي Dorradji nom

propre d'homme.

دَرَس cours, leçon.

تَدْرِيس enseignement

مَدْرِيس professeur.

مَدَارِس pl. مدرسه

collège, lycée, Faculté.

دَرِي aor. يَدْرِِي savoir.

دَارِي (پوري) celui

qui sait. لا الداري

in. تحتاج إلى التفرغ

teiligent n'a pas besoin

de définition (c. à d. qu'on

lui mette les points sur les

i.)

دُشُور pl. دُشُر village.

يَدْعِي aor. دَعَى - دعا

appeler, invoquer.

يَدْعِي aor. ادْعَى VIII

prétendre, alléguer, re-

vendiquer.

دَعَوَى plur. دَعْوَة

دَعَاوي affaire, prétention,

allégation, réclamation,

revendication.

ادْعَاء plainte, réla-

mation. مَدْعِي appelle

surnommé.

مَدْعِي (پوري) plai-
gnant.

devant son Maître (Dieu.)

أخلاق bonne nature,

بوتة من كرم أخلاقكم

de votre généreuse bonté.

خلاء campagne, champs.

خمسة cinq.

خمسون cinquante.

خماس pl. v. mas Khom-

més, colon partiaire.

يوم الخميس Jeudi.

خودجا pl. خروج Khodja,

secrétaire

خال pl. اخوال oncle ma-

ternel. خالدة tante ma-

ternelle.

خَيْر bien, bien-être, mieux

بَقْوُ خَيْر le sera du

bien, il en résultera du

بخير وعلى خير.

en parfait état de santé!

حديقة خير « الجنان بخير

le jardin est bien soigné.

خيرات bienfaits.

وَلِيَّ الْخَيْرَاتِ وَالنِّعَمِ digne

des bienfaits et des fa-

veurs divines. —

د

دَابُّ الشَّيْءِ habitude. دَابَّ

Il est voleur de profes-

sion.

دَابَّة pl. دَوَابَّ bête, ani-

mal.

دَاخِل dedans. دَاخِلْ entrer.

à l'intérieur :

خَفِي nor. خَفِي être caché.

لا يخفى عليك ان il ne vous est
pas cache, vous n'ignorez
pas. لا يخفى عليك حالي

Tous n'ignorez pas ma situation.

خلال epingle. Thelal,

nom propre d'homme. —
فَلَسٌ II: délivrer, payer,
achever. X: اسْتَلَصَّ deli-
vrer, tirer d'embaras.

blā - blā VIII: se
mêler, se mêlanger.

mélange. افطالط

فrequentation
Association.

خَلَفَ *remplacer, succéder.*

que Dieu le dirige

vous en dédommage!

III: فالب contrevenir, s'op-
poser.

عَلَىٰ سَبِيلِ الْوَلَدِ مِنْ أَبٍ إِلَىٰ ابْنٍ
فِي زَمَانٍ مُّتَوَالِيَةٍ.

فِلا بَ désaccord, oppo-
sition, différence. فِلا بَ
ذَلكَ contraire à cela.

déjà remplaçant,
suppléant, adjoint

secrétaire
général du Préfet.

admi-
nistrateur adjoint.

خَلْف creation, creatures.

le أفقر الخلف إلى مولا
plus pauvre des hommes

cachet, sceau.

إِخْتِمَامٌ fin.

في الابتداء، بداية، وإختتام

والإختتام depuis le com-

mencement jusqu'à la

fin (de la lettre).

خَدَمَ travailler, servir.

خِدْمَةٌ travail, service.

لِي رَغْبَةٌ فِي الْخِدْمَةِ j'ai un

vif désir de servir.

خَادِمٌ servant, qui

sert, serviteur; nègre.

pl. خُدَّامٌ serviteurs.

بِئْرِ الْخَادِمِ Birkadem

(le puits de la nègresse.)

خَرَجَ IIe faire sortir.

sortir.

خَسِيئٌ fem. & vil, ignoble.

فَشَنُونَةٌ violence, insolence.

بِالْفَشَنُونَةِ avec insolence.

خُصْصًا manquant.

surtout.

أَفْضَى fem. خَضْرَاءُ vert, gris.

خَضْرَاءُ اللَّوْنِ robe d'un

gris verdâtre.

خَطٌّ écriture.

خَطَّيْدٌ signature, reçu,

récépissé.

خَطَّ يَدِهِ de sa propre main.

خَطَّةٌ emploi, fonction,

charge.

خَطَّةُ قِضَاءِ التَّوْتِمِ charge

de cadi - notaire.

خَطِيئَةٌ amende.

جَعَلَ خَطِيئَةً infliger une

amende.

حَيْثُ car, puisque, du
moment que.

بِحَيْثُ en sorte que.

حَيْرَةٌ souci, inquiétude.

حِيلَةٌ pl. حِيَلٌ ruse, strata-
gème, subterfuge.

كثير الحِيلِ fécond en
ruses.

حينٍ lorsque, dès que,
aussitôt que.

في الحين أو حينًا
immédiatement, à l'in-
stant même, sur le champ.

من حينٍ depuis que.

من حينٍ à ce moment
même, aussitôt.

خ

أَخْبَارٌ pl. خبر nouvelle,
enseignement, connais-
sance.

أَخْبَرَ IV: أَخْبَرُ II:

informe, donner connais-
sance. - X: اسْتَخْبَرَ

s'informer, se renseigner.

إِخْبَارٌ information, rap-
port.

خَبَرِيٌّ fem. خَبْرٌ qui don-
ne des informations.

وَرَقَةٌ خَبَرِيَّةٌ feuille d'
informations, journal.

خَتَمٌ finir, achever.

خَوَاتِمٌ pl. خَاتَمٌ bague,

حمل porter, emporter.

حامل pl. مَـلَاءَ porteur.

مع الحامل par l'intermédiaire du porteur.

حصى - حَمِيَّة bien-gardée,
bien-protégée.

حَنِيفَة rite hanéfite.

حاج VIII - حَاج avoir besoin.

حاجة pl. حَوَاج chose, affaire, besoin, nécessité, ur-

gence. لا حاجة لشئائه il

n'y a pas nécessité de

l'acheter. الحاجة اليهم

pour une affaire urgente
les concernant.

هايك pl. هَيَاك haïk,

حَقَّة et arabe.

حَوْل puissance, secours.

عِـنْ حَوْل avec le secours

de Dieu. لَا حَوْل وَلَا قُوَّة

il n'y a de secours ni de
force.

حال pl. اَحْوال état, si-
tuation, santé, temps.

بِأَنِيَّةٍ عَلَى حَالِ elle est dans
la même situation. عَلَى

كُلِّ حَالٍ en toute circons-
tance.

حَوْمَة quartier (de ville.)

حَوَى comprendre, embras-
ser.

حَيَّيْ vivant.

حَيَاة vie.

حَيَّات pl. تَحِيَّات salutation,

bénédictio.

المحكوم عليه. *jugé* محكوم

qui a été condamné.

المحكوم بسجنه

à la prison.

حل ouvrir.

حل lieu, endroit, place,
résidence.

حلف jurer, prêter ser-

ment. II. حلف faire

juré, déférer le serment.

V. حلف بي ou simplement:

حلفي menacer quelqu'un

de lui faire un mauvais

coup en jurant sur sa

barbe, au nom de Dieu

ou d'un saint vénéré.

حليم doux, compatissant.

حامو Hammou, nom pro-

pre d'homme, sorte de
diminutif de محمد Moham-
med.

حود louer, bénir.

لله الحمد louange. الحمد

والشكر à lui la lou-

ange et les actions de
grâce.

حمود Hammoud, nom

propre d'homme.

أحمد Ahmed n. pr. d'hom.

محمد Mohammed et

محمد Mohammed n. pr.

d'hom.

حيد louable, admi-
rable.

حمار pl. حمار âne.

حماره ânesse.

mes soins et à ma surveillance

مَا لَكَ شَيْءٌ être dû. مَا لَكَ شَيْءٌ

sa louange est due, est un devoir. V. لَكَ شَيْءٌ être

certain, avoir la certitude

مَا لَكَ شَيْءٌ avoir besoin.

être digne, revendiquer à juste titre.

مَا لَكَ شَيْءٌ pl. مَا لَكُمْ شَيْءٌ vérité, droit, devoir.

مَا لَكُمْ شَيْءٌ réellement, en

vérité. مَا لَكُمْ شَيْءٌ

or il était de votre de-

voir. مَا لَكُمْ شَيْءٌ il n'a

aucun droit, il n'est

pas fondé.

مَا لَكُمْ شَيْءٌ boîte, petite caisse.

مَا لَكُمْ شَيْءٌ vérité, réalité.

مَا لَكُمْ شَيْءٌ certain, sûr.

مَا لَكُمْ شَيْءٌ البضل avec une bonté certaine.

مَا لَكُمْ شَيْءٌ humble.

مَا لَكُمْ شَيْءٌ juger.

مَا لَكُمْ شَيْءٌ jugement, sentence. Administration, territoire, commandement.

مَا لَكُمْ شَيْءٌ كَوَاة commandement, commune.

مَا لَكُمْ شَيْءٌ pl. مَا لَكُمْ شَيْءٌ commandant, juge, administrateur.

مَا لَكُمْ شَيْءٌ الحُكَّام les autorités.

مَا لَكُمْ شَيْءٌ مَكْرَمَة prétorie, tribunal.

مَا لَكُمْ شَيْءٌ مَكْرَمَة tribunal de

paix, justice de paix.

El-Houssin, الحُسَيْن

nom propre d'homme.

عشيش herbe.

حَصَلَ resulter, se réaliser.

حاصل resultant.

الحاصل ou حاصل enfin,

en résumé. حِصَا

حِصَا telle est la conclusion de leurs dires.

تحصيل réalisation, acquisition.

حَاضِر être présent, comparaître. II: حَاضِر et IV:

أَحْضَى faire comparaître.

حَاضِرَة présence; seigneurie.

حَاضِر et احْضَار pré-
sence, comparution.

حِصَا garde, soins don-

nés aux enfants mineurs

dont la mère est décédée

ou privée de ses droits.

أَفْضَى très heureux.

حَظ quote-part. Consi-
dération, ressources.

بِلا حَظ sans considération,
sans ressources.

حَفِظ garder, protéger,
préserver, apprendre par
cœur.

حِفْظ garde, protection,
surveillance.

وَعَلَى مَنْ أَوْضَيْتَ بِحِفْظِ
وَالْوَفُوبِ et concernant
aussi la personne que
vous avez recommandée à

حُرُوف pl. حُرُوف lettre al-
phabétique; bord.

حِرْوة état, métier, pro-
fession. عديم الحِرْوة sans
profession.

حَرَكَات pl. حَرَكَات mouvement.
حَرَام sacré, prohibé.

أولاد الحرام les mauvais
sujets.

إِخْتِرَام vénération, respect.

مُحَرَّم (mois sacré)

1er mois de l'année musul-
mane.

مُحْتَرَم vénérable, respec-
table.

حَسَبَ compter. III حسبنا re-
glé un compte.

حَسَبَ ou عَلَى حسب selon

conformément. حسباً
ainsi que.

مُحَاسَبَةٌ règlement de
compte.

حَسَبْتُ compte, censé.

لَا أَتَى مُحَسَّبٌ, car je suis
censé, je me considère
comme.

أَفْضَلٌ bon. حَسَنٌ meilleur,
préférable.

أَفْضَلُ الشَّهْرِ les meilleures
dates.

أَفْضَلُ الْجَزَاءِ la meilleure
récompense.

إِحْسَانٌ bonté, bien-
veillance, bienfaits.

نَسَأَلُ إِحْسَانًا nous im-
plorons ses bienfaits.

حَبَسَ II fonder un habous
(donation pieuse.)

حبس السجن. حبس
Prison civile.

حبس habous, donation
pieuse.

حتى jusqu'à ce que, jus-
qu'à, au point que,
afin que.

حج pèlerinage.

الحاج El-Hadj (le pèlerin)

nom propre d'homme. -

حجة pl. حجج prétexte,
argument, présomption.

لَا تُكَادُ حُجَّةٌ تَثْبِتُ عَلَيْهِ
Pour combattre et détruire

les graves présomptions
qui pèsent sur lui.

ذو الحجة ou حجة الحرام

le mois sacré du pèleri-
nage (dernier mois de
l'année musulmane.)

عجز saisir, séquestrer.
لِئَجْرٍ عَلَيْهِ pour lui être
saisie.

حد حدادة limite,
frontière.

حدو حداء à côté.

حرر II affranchir, écrire
dater. حُرِّرَ être daté.

حرت labourer.

حرت labour.

زوجة حرت une charrue
de labour.

حرس garder.

مخروسة bien-gardée.

moyens, ce qui est possible.

من جهة côté, face. جهة
du côté (racine وجه)

III: جواب et IV: اجاب

أور. يجيب répondre.

أجوبة pl. جواب
lettre.

جوز II: et تجوز أور. جاز

passer. VI: تجاوز de-

passer.

إجازة brevet, diplôme.

إجازة القضاء

de cadi.

جوع faim. جاعة famine.

جالة honneur, considéra-
tion, mérites.

بجالة النبي par considération

pour le Prophète; par les
mérites du Prophète.

أور. يجيب apporter,
amener; produire, donner
naissance, mettre bas.

ح

أحب IV et حب aimer, vou-

loir. أحب je vous aime,

je désire de vous.

أحباء pl. حبيب

أحباء ami.

أحب plus aimé, très
aimé.

أحب ami. "أحب" amitié

l'année musulmane.

٨^e mois de جُمَادَى الثَّانِيَّةِ

l'année musulmane.

جَمَعَ réunir, rassembler.

٧٨٣: اجْتَمَعَ, se réunir, se rassembler.

يَوْمَ جُمُعَةٍ semaine.

الْجُمُعَةُ vendredi.

جَمَاعَةٌ assemblée.

جَمِيعٌ totalité, tout, tous.

أَجْمَعُونَ tous ensemble.

اجْتِمَاعٌ, réunion, rencontre, entrevue.

مَجْمَعُ أُمُورِ الْعَرَبِ Direction centrale des affaires arabes.

جَمِيلٌ totalité. جَمَلَةٌ

وَلَكِنَّ الْبُضْلَ الْجَمِيلَ beau.

Vous serez bien récompensé de cette bonne œuvre, de cette œuvre méritoire.

جَنَانٍ pl. جَنَانٍ

أَجْنَةٌ jardin, campagne.

جَنَانٍ jardiner.

مِنْ جَانِبٍ côté, flanc.

مِنْ جَانِبٍ ou جَانِبٍ du

côté, de la part, au

sujet مِنْ جَانِبِي de

ma part, جَانِبٍ

en ce qui concerne

les amis. جَنَابٌ sei-

gneur, excellence.

جَانٍ (pour جَانِي) - جَنِي

criminel.

جَهْدٌ effort, pl. جُهُودٌ

conserver.

الجزايي Alger. (les îles, les
îlots) جزايي d'Alger, al-
gérien.

جزيل abundant جزيل
votre extrême bienveillance.

جزى جزى III: récomp.
penser, rémunérer.

جزاك عتاً قتيلاً qu'il
vous récompense par le bien
pour nous. جوزيت قتيلاً
Laissez-vous être
récompensé par le bien
à cause de cela.

جزاء récompense.
أحسن الجزاء la meilleure
récompense.

جعل faire, établir, mettre.

جعل في السجن mettre en prison

جعل خطية infliger une
amende.

جل être grand, illustre.

جل وعلا que sa gloire et
son élévation soient pro-
clamées!

عز وجل que sa puissance
et sa gloire soient
proclamées!

جليل illustre, glorieux
جل très illustre, très
glorieux.

جلود pl. جلد peau.

جلس s'asseoir.

مجلس conseil, entourage
tribunal d'appel.

جلاى الاولى 3ème mois de

حَنَش petite âne, ânon

أَجْدَاد pl. جَد grand-père, aïeul, ancêtre

جَدَّ II renouveler.

جَدَّ III procéder à une

nouvelle enquête.

جَاد pl. وَن persévérant,

adonné, disposé à.

جَدِيد fem. & neuf, nou-

veau.

جَدْب

جَدْبَة - جَدْب stérile,

improductive

جَدِيَّة chevrette.

جَذَب tirer à soi, tirailler.

جَرَر parcelles de terre,

كَسَائِي جَرَر champs

comme ses diverses par-

celles.

VII الْجَزْر venir par voie

d'héritage.

جَرَح blesser.

VII^t. انْجَرَح être blessé.

جَرَّح blesser.

جَرَّد compter, recenser.

جَرِيدَة liste

état.

جَرَّد recenser.

جَرَائِم pl. جَرِيْمَة - جَرَم

délit, crime.

جُرْنَال journal.

جَرَى aor. يَجْرِي couvrir,

avoir cours, couler.

كَمَا جَرَى بِدَلِكْ عَرْبِهِمْ

selon la coutume qui a

cours chez eux.

IV أَجْرَى faire couvrir, main-

tenir.

إِثْبَاتٌ action de prouver.
 تَفْعِلُ séquestrer, consigner.
 ثَلَاثَةٌ ou ثَلَاثِئِثِ trois.
 يَوْمُ الثَّلَاثِ mardi.
 ثَالِثٌ troisième.
 23. الِثَّلَاثُ وَالْعِشْرُونَ.
 ثَلَاثُونَ trente.
 ثَلَاثُمِائَةٍ trois cents.
 إِيَّاكَ ثُمَّ إِيَّاكَ ثُمَّ ensuite.
 غَارِدْ-تِي ! غَارِدْ-تِي !
 أَثْمَرُ IV. fruits. produire
 des fruits.
 ثَمَنٌ prix, valeur.
 ثَمَانِيَةُ عَشْرَ huit.
 ثَمَانِئِثِ dix-huit.
 ثَانِي (ثَانِي) second.
 ثَانِيًا deuxièmement,
 en second lieu.

ثَانِيَةَ عَشْرٍ douzième.
 ثَانِيَةُ السِّنِّ âgée de deux.
 ans.
 فِي أَثْنَاءِ الطَّرِيفِ milieu.
 au milieu du chemin, à
 moitié route.
 فِي أَثْنَاءِ Dans le cours de
 mon voyage.
 اثْنَتَانِ fem. deux.
 اثْنَا عَشَرَ douze.

ث

جَبْنِي droit de contrainte paternelle.
 جَبْرًا عَلَيْهِ malgré lui ;
 contre lui.

ترجم traduire tra-
ducteur, interprète.

مُترجم fem. & traduit
تراسه pl. trāsā piéton.

تاسع neuvième. تاسعة

تفرت Bouggourt.

من تلقاء vis-à-vis. تلقاء

De son propre mouvement,
de sa propre initiative.

تلك celle-là, cette là.

تلاميذ et تلاميذ pl. تلميذ
élève, disciple.

تلمعن Blencen.

تم finir, être achevé, ac-
complir. تامة fem. & complet.

أتم plus complet.

تأم achèvement, fin.

فكان من تمام قوله

Or, il résulte de sa dé-
claration finale.

مُتم. مُتم finissant.
شهور le dernier des mois

تمر dattes.

تهم soupçonner.

تُهة soupçon

مُتُه soupçonné, pré-
venu, accusé.

التواتي Bouati (originnaire
du Bouah) nom propre
d'homme.

ث

ثبت être dûment établi,
constaté.

ثبت II. établir, constater.

بَنِينَ *pl.* بَنُونَ *pl.* En

rapport d'annexion : بَنُو :

بَنِي *pl.* --

بَنَات *pl.* ابْنَت *ou* بِنْت

filles.

بَنَى *aur.* بَيْنَى *bâtir, construire.*

بَنِي مَزَاب *Morabités.*

بُوزَرْجَة *Bouzarjah.*

بُوسَادَة *Boussada.*

بُوسَطَة *ou بو شطَة Poste.*

بَيْت *pl.* بَيْت *maison, tente, chambre.*

بَيْر *ou بئر* *pl.* بَيْر *puits.*

بَيْر الْخَادِم *Birkadem.*

بَيْر عَرَب *ou بئر عرب* *Bureau-arabe.*

بَاع *aur.* يَبِيع *vendre.*

لِشْبَاع *pour être vendue*

vente.

بَيْنَ *entre.* بَيْنَهُمَا *pendant*

que, tandis que.

بَيْنِي وَبَيْنَهُم *entre moi et*

eux. بَيْنَنَا وَبَيْنَهُ *entre nous*

et lui.

بَيِّنَ *II: prouver.* بَيِّن *II:*

preuve, surtout testimoniale.

ف

فَتَحَ *suivre, poursuivre.*

مَتَّبَع *suivi, poursuivi.*

لَسْ لِي مَالًا يَتَّبَع *les pour.*

suites dont je suis l'objet.

تَجَارَ *pl.* تَجَار *negocier.* - تَجَى

بَعْدَ ou أَمَّا بَعْدُ ensuite,

après. بَعْدَ ما après.

ou بَعْدَ أَنْ après que.

بَعْضُ partie, quelques, quel-
ques-uns.

بَغْلٌ pl. بَغَالٌ mulet.

بَغْلَةٌ mule.

بَقَرٌ boeufs. بَقْرَةٌ vache, pl.
أَبْكَات.

بَقِيَ cor. يَبْقَى rester.

لِيَبْقُوا مَعِيَ qu'ils res-

tent avec moi, qu'ils m'aident.

IV: أَبْقَى faire rester,
maintenir, conserver.

بَقَاءٌ durée, maintien,
conservation, existence.

بَايَ (بَايِي) féminin.

بَايِيَة restaurant, éternel.

بَايِيَة عَلَى مَا هِيَ elle est dans
la même situation.

عَبْدُ الْبَايِي Abd-el-Baki
(le serviteur de l'éternel),
nom propre d'homme.

بِلَا sans.

بَلَدَانٌ pl. بَلَدٌ ville.

بَلَدَةٌ petite ville, commune.

بِلَادٌ pays, territoire, terre
de labour. الْبَلِيدَةُ Blida.

بِلَاصَةٌ pl. بِلَاصٌ place, emploi.

بَلَغَ F.O. parvenir, arriver.

II: بَلَغَ faire parvenir, fai-
re arriver.

بَلِيغٌ éloquent, lettré,
instruit.

بَنٌ fils. (entre deux noms propres)

برَد froid. بارد frais.

برغوث puce.

برك III: bénir; féliciter. بارک - برک

بارک الله عليك que Dieu vous bénisse. Je vous en remercie.

بركات pl. بَرَكَات benédiction

بَرك و بَرَكَات ben

بَرك و بَرَكَات soit

béni l'enfant; je vous

félicite de l'enfant.

يكون مباركاً عليك

t-il réussir pour vous!

بَارِكْ أَنْ تَنْجُوَ الْقَلْبَ

vous porte bonheur!

إبراهيم ou Abrah.

hane, nom propre d'hom.

me.

بريات pl. بَرِيَّات lettre.

بريبي Brief.

بشر dattes près de mûrir.

عاد يوم البشري il commence

à avoir des dattes près de

mûrir.

بشكر Biskra.

بشكر II: annoncer une bon-

ne nouvelle. بَشَرًا bon-

ne nouvelle, récompense d'

une bonne nouvelle.

مَبَشِّر messenger, nom

du journal officiel du Gou-

vernement Général de

l'Algérie, publié en arabe.

بطايف pl. بَطَايِف lettre, mis-

sive.

بَحَث F.A. envoyer, expédier.

bach-adel, ba-
mir assesseur du cadi.

بال esprit, attention, pon-
sée. تكون بال vous aurez
des égards.

بايلك Administration, do-
maine, Etat.

بجاوي Bougie. بجاية
Bougie, bougiote.

بجل IIe vénérer, respecter.

مَجَل vénérable, respec-
table.

بَحْت faire une enquête, in-
terroger. بَحْت enquête.

بَحْر mer. بَحِيرَة pluriel.

بَحَايِر jardin potager,
verger.

بَد dispense. لا بَد pas de

dispense, il faut.

بَدَأ commencer.

اِبْتِدَاء de بداية, بَدَأ
commencement. في الِابْتِدَاء.

والاقتتام Depuis le commen-
cement jusqu'à la fin de
cette lettre.

بَدِيع rare, inimitable.

بَرّ continent, terre, terri-

toire. بَرّ العرب pays arabe.

بُرّ froment, blé.

بَرَوَات لم بَرَاة
sive.

بَرْج fort, forteresse, villa;

signe du zodiaque, tran-
che de melon ou de pas-
tèque.

بَرْج القالة La Calle.

البارحة ou البارح - برح

أَناس pl. homme. انسان

gens, habitants.

أَنْقَلِيْن Anglais.

أَهْل famille, femme, digne

de.

أَوْ ou, ou bien.

أَوَّلِيْ pl. أولى. fem. premier.

أَوَّلُون reg. les anciens.

أَوَائِل pl. irreg. les dix

premiers jours du mois, la

première décade. - Ancêtres.

أَوَّلِيْنَ وَالْآخِرِيْنَ le pre-

mier des Prophètes anciens

et modernes.

أَوَّلًا premièrement, d'abord.

أَيَّ شَيْءٍ أَيَّ quelle

chose? أَيَّاك garde-toi!

أَيَّد assister, fortifier.

أَيْتَسَ II. désespérer.

أَيْضًا également,

أَيَالَة province, territoire.

أَيْنَ مِنْ أَيْنَ? où? d'où?

أَيْهَ ou أَيْهَ ô.

أَيْتَهَا féminin:

ب

بِ avec, par, pour, au

moyen de بِ عَرَبِ connu

sous cette dénomination.

بِ وَدِ خَدِيكِ de la part

de votre serviteur.

بِأَسْ mal. لا بِأَسْ il n'y a pas de mal.

بِأَشْ pour que, afin que.

بِأَشْ تَرْجَمَانِ Interprète principal.

أَمَامَ devant, par-devant.

إِمَامَ Imam, prêtre musul.

man.

أَمَرَ F.O. ordonner.

أَمْرَ pl. أُمُور ordre, af-

faire, بِأَمْرِ par ordre; de

la part. الْمَكْتُوبُ بِأَمْرِ.

Celui par ordre duquel la

présente lettre a été écrite.

الْأَمْرُ لِلَّهِ l'affaire, le

commandement est à

Dieu, il faut s'en remet-

tre à Lui. كَانَ مِنْ أَمْرِ.

or il lui arriva que....

أَمْسَ hier, la veille.

أَمْسَ تَارِخُهَا la veille de

la date de cette lettre.

أَمَلَ examiner avec

attention.

أَمَّنَ II: protéger, tranquil-

liser. أَمَّنَ et أَمَان protection,

sécurité.

أَمِينَ Amen! ainsi soit-il!

Amin, syndie du villa-

ge, en Kabylie.

أَنَّ que (devant un verbe à

l'aoriste.)

بِأَنَّ afin que, en sorte que.

أَنَّ que (devant un nom.)

لِأَنَّ parce que.

إِنْ si (devant un verbe.)

إِنَّ certes (devant un nom)

أَنْتَ seulement, mais.

أَنْتَ toi, fém. أَنْتِ, dual

أَنْتُمْ pl. masc. أَنْتِ pl. fém.

أَنْتِ pl. fém.

اكتوب *Aktouf* nom propre

d'homme, en Kabyle.

اكد II *insister. تأكيد* in-

sistance. *مؤكد* objet d'in-

sistance. *هذا هو المؤكد به*

Cel est l'objet sur lequel

j'insiste.

اكلي *Akli* nom propre d'hom.

en Kabyle.

ال article déterminatif, inva-

riable : le, la, les.

آل famille du Prophète.

(racine : اول)

إلا ou *إلا* sinon, ou bien

إلى *أخيراً* abréviation de *إلى*

jusqu'à son dernier (mot

de la citation commencée.)

و c. à d. et cetera, etc.

الَّذِينَ *pl. التي* *الذي* fem.

pronom relatif : qui, que,
dont ; lequel, laquelle,
lesquels.

آلاف *pl. ألف* mille.

par milliers

إله *الله* dieu, divinité.

الله *بالله* par Dieu,

au nom de Dieu ; *إله* à

Dieu, pour Dieu *كان الله* avec

Dieu soit avec lui. *البقي*

le pauvre vis-à-

vis de son Maître (Dieu.)

إلى *إلى* à, vers, jusqu'à

إلى أن jusqu'à ce que.

أم *أم* ou, ou bien. *أم* mère

إما *إما* quant à. *إما* soit que

أمة *أمة* servante.

sciences littéraires, les Belles-
Lettres.

أداء ^{أداء} paiement.

إذ ^{إذ} voici que, car.

إذا ^{إذا} lorsque, si. فإذا ^{فإذا} or voici
que.....

أذن ^{أذن} F.A. permettre, autoriser,

ordonner. إذن ^{إذن} permission,

autorisation, ordre. ياذن ^{ياذن} ou

إذن ^{إذن} par ordre, de la

part.

إذية ^{إذية} (pour إذاء ^{إذاء}) préjudice,

mal, forfait. وما من ^{وما من} واحد.

إلا ^{إلا} وعتته ^{وعتته} إذيته ^{إذيته} Il n'y a

personne qui n'ait ou à souffrir

de ses forfaits.

أرب ^{أرب} - مآرب ^{مآرب} choses, af-

aires, occupations. مآرب ^{مآرب}

الغلاحة les travaux des champs.

تاريخ ^{تاريخ} IIe forme... dater. أرخ ^{أرخ}

date. يتاريخ ^{يتاريخ} à la date.

à la date actuelle.

مؤرخ ^{مؤرخ} date.

أرض ^{أرض} terre.

أستاذ ^{أستاذ} maître, docteur.

أسماء ^{أسماء} nom.

إِسم الله ^{إِسم الله} au

nom de Dieu. بَاسْمِهِ ^{بَاسْمِهِ} en

son nom (Dieu)

إسماعيل ^{إسماعيل} Ismaël ou Ismaël,

nom propre d'homme.

إش ^{إش} (إش شي ^{إش شي}) quoi?

أصل ^{أصل} origine. أصلاً ^{أصلاً} aucune-

ment, point du tout.

أغات ^{أغات} agha.

أقليم ^{أقليم} climah, contrée, pays.

ci-dessous.

لَكَ الْآخِرُ. récompense. أَجْرُ

لَكَ الْآخِرُ. Vous aurez une récom

pense de Dieu.

لِأَجَلٍ. terme, délai. أَجَلٌ

لِأَجَلٍ. à cause, parce que.

أَخَذَ. un fem. أَخَذَ. une.

أَخَذَ. يومَ الأقد. dimanche.

l'un des deux.

أَخٌ. frère, أَخَوَانٌ et إِخْوَةٌ. pl.

prochain, compatriote. أخ

rapport d'association : nominat.

أَخُو. accus. أَخَا ; anneléf.

أَخِي

أَخُو. son frère utérin.

أَخَوَانٌ. membres d'une confa-

rie religieuse.

أَخَذَ. F.O. prendre. أَخَذَ

أَخَذَ. passer par. أخَذَ. il a

été pris.

أَخْرَ. autre, un autre. féminin.

أَخْرَ. une autre.

أَخْرَ. jusqu'à. أَخْرَ. dernier.

son dernier (mot de la citation
commencé), c. à d. et coetera.

أَخْرَ. dernière. fem.

أَخْرَ. la vie dernière, la

vie future, l'autre monde.

أَخْرَ. plur. régul. derniers.

أَخْرَ. le premier, le

chef des derniers (prophètes).

أَخْرَ. plur. irrégul. les dix

derniers jours du mois, la

dernière décade

أَخْرَ. bien. أَخْرَ. éducation.

أَخْرَ. les العلوم الأدبية. élève, lettré.

VOCABULAIRE

PAR ORDRE DE RACINES

DES MOTS CONTENUS

DANS LE

MANUEL ÉPISTOLAIRE

أَب plural: آباء père. On	d'oncle paternel, cousine germai-
rapport d'association: nominatif	ne.
أَبُو accusatif: أَبَا an.	أَبَى refuser.
أَبِي: nestif.	أَتَى cor. يَأْتِي venir.
أَبَدًا jamais; toujours.	venir avec, apporter, amener.
إِبْرَاهِيم Ibrahim ou Abra-	فَم (أَتَيْتُ) آتٍ ven.
ham, nom propre d'homme.	أَزْوَاجًا & venant, à venir.
أَبْرِيل Avril.	أَرْبَعَةَ أَقْوَامٍ quatre années à
بَنُونَ et أَبْنَا plur.	venir à dater de ce jour.
فلس, enfant.	أَتَيَان venue, arrivée.
أَبْنَةُ fille. ابْنَةُ عمّ fille	أَثَرٌ trace, poursuite.

محمودي (٤) ومن كلام زوجها الاخر ان الطبل ليس له بها اني اخبرتك
عن الجميع حيث ارتكبوا ما حترره البصل الاقل من الفوائين الموزجة
٣٠ ستمين سنة ١٨٨٢ والنظر السديد لكم والسلام وبأمر اجوان (٥)
بني ورث لان (٤) ع

Notes.

(١) *Tril - oufella*, la crête supérieure, en Kabyle. — (٢) *S'atla* retraite légale de la femme après la répudiation ou le décès de son mari; dans le premier cas, elle dure trois mois et dix jours; dans le second, quatre mois et dix jours, période pendant laquelle la femme répudiée ou veuve ne peut contracter un nouveau mariage. — (٣) *Ouchechem*, chacal, en Kabyle. — (٤) *Aguemmour* monticule en Kabyle. — (٥) *Akli* nègre, en Kabyle; l'oe qui précède indique un rapport d'annexion. — (٦) *Marabout* vénéré des Beni-Ou-tiklan (Guergour). (٧) Adjoint indigène. — (٨) Le cachet, placé par inadvertance au bas de cette lettre, appartient à la ٧٢^{ème} de ce recueil. —

٧٤ - ٧٥

الحمد لله وحده الى العالم الباضل والا نسلن الكامل السيد
 ابي الفاسم بن سديرة السلام عليك ورحمة الله وبركاته اما بعد فان
 كنت بخير بالحمد لله على ذلك هذا بالمطلوب منك ومن كريم فضلك انه
 بلغنا ان خوجة السيد الجنرال ديزيون (١) سار الى عمواله وطرف
 سمحي انهم يبتشرون على من يجعلونه في منصبه فان كان الام كما
 سمعنا ان تكون معي في تحصيل هذا المنصب وانه لا يفتك
 حالي وهذا تفكير لما كنت واعدتني به ومثلك لا يحتاج الى تأكيد
 وتبلغ سلامي الى السيد الدكتور ماي (٢) كثير اواني اجتمعت
 مع حامل الجواب الى حضرتم في اثناء سهرى الى الشيخ السيد
 محمد بن ابي الفاسم (٣) وان ظهر لك ان تخبرني بجواب السى
 البروائية (٤) والسلام من محبك الوانغى بن احمد ابي مزراق (٥)
 كتبت في اكتوبر سنة ١٨٩٢

Notes.

- (١) Le Général de Division. - (٢) Mr Mailhes, Directeur
 de la Moudersa d'Alger. - (٣) Il s'agit du grand mara-
 bout d'El-hamel, près de Boussada. - (٤) Berrouaghia

ويايتني بها وبالذي هي عنده فترجعه معه واياي بها وبعد الله بن
 يوسف المذكور عيين حضر استعسرتة عن البغلة وعن سبيها فذكر لي
 أولا انه اتا (٦) بها من عند الفبولي بن لخنصر (٤) ثم بعد تكلم لي انه
 اشتراها من عند محمد بن ويعينش العباس المزبور ثلثا نهاية بر نكية وخسين
 من نعتها ورد له عشرة بر نكية و سلكت في جيج الثمن والعباسي
 المسطور ينكر معرفة عبد الله بن يوسف ومخالطته بالكليسة
 وانما باع للفبولي بن هذاج ولم يسلكه هذا حاصل كلامهم ها اني عزيتك
 بامرهم ووجهت الجميع لك مع البغلة ونظرك اوسع والسلام

Notes.

- (1) *Chenel*, nom propre d'homme, en français, déjà vu dans une précédente lettre. - (2) des Beni - Abbès, une des tribus les plus importantes et les plus industrieuses de la Kabylie de Bougie. - (3) فضراء. - (4) لخنصر. - (5) الدراهم. - (6) Sans d'alif final. - انتهى (٦).

(٧) Barika , petit centre dans la plaine du Hodna au Sud-
 est de Batna. - (8) Moillim. - (9) S' agha bi Smail ben
 Mesrally Abi , un des chefs indigènes les plus dévoués à
 la France , aujourd'hui décédé. -

٧٣ - ٧٩

الحمد لله وحده ١٥ سبتاني ١٨٨٤ م

المعظم الاربع السيد اشبال (١) الحاكم الكبير يفسم الثم قرر صانه الله
 بِصَوْنِهِ السَّلامَ عَلَيْكَ وَعَلَى كَابَةِ عَصِيكَ وَبَعْدَ بِالْمَعْرُوضِ عَنْ سَهْمِكَ وَنَهْ
 اتاني الْمُتَسَمَّى مُحَمَّدُ بْنُ وَيَعِيْشِ الْعَبَّاسِي (٢) التَّاجِرُ بِالْأَسْوَاقِ شَاكِيًا
 وَأَنَّهُ بَاعَ بِغُلَّةٍ أَوْصَافَهَا خُضْرَةٌ (٣) اللَّوْنُ ثَنَائِيَّةٌ السَّنُّ لِلْفُجُولِيِّ بْنِ
 الْخُضْرِ (٤) بْنُ هَدَّاجٍ مِنْ فَرِيَّةٍ أَوْلَادِ مَيْعِ أَحْمَدٍ مِنْ أَتْرُونَةِ الشَّعْبَةِ
 بَارِعِيَّةٍ بَرْنَكِيَّةٍ وَخَمْسِينَ مِنْ نَعْتِهَا وَلَمْ يَسْلُكْهَا فِي جَمِيعِ الثَّمَنِ وَحِينَ
 طَالِبُهُ فِي الدَّرَاهِمِ (٥) أَمْتَنَ مِنْ إِعْطَائِهِمْ لَهُ بِطَائِفَةٍ أَمَامَ السَّيِّدِ الْجَوْجِ
 دَبِي حَاكِمِ الصُّلَحِ بَعِيْنِ النِّسَاءِ فِي ذَلِكَ وَحِينَ تَقَابَلَا أُنْكَرَ فِي الْخُطْلَاةِ مَعَهُ
 وَبِ الشَّرَاءِ مِنْ عِنْدِهِ بِأَنْكَارٍ أَكْلِيًا وَحُكْمَ عَلَيْهِ السَّيِّدُ الْجَوْجِ الْمَذْكُورُ بِأَنَّهُ لَأَقْرَبُ
 لَهُ فِي طَلَبِهِ بِمَرْجِعِ يَبْتَشُّ عَنْ بَغْلَتِهِ بِوَجْدِهَا عِنْدَ الْمُتَسَمَّى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ
 بَرْمَعِيدٍ مِنْ مَرْفَةِ أُمِّ الْعُلَا (٦) بِرَجْعَتِهَا مَعَهُ الْقَارِدِ شَانِيَطَ لِيَرَاهَا

المنصب العظيم بالبلد التي (١) هي خير البلدان في عمالة بر العرب بالعناء
والعابية وزيادة المراتب العلية ما تفر به اعيرنا (٢) في مدة حياتنا وجميعها
الله بك في وقت سعيد مبارك حميد يحمته امين وعزمتني لخبرك بأحوالنا
بلتعلم محبتنا بفدانعموا (٣) علي حكام الدولة السعيدة التي انصاوية
بارتقائنا اعنت بتغرت في الاحد والثلاثين من شهر جاني الماضي كثر
الله غيرهم وقدمت اليها في شهر مارس الماضي واتني الان ببلاد تفرت
وحين تكتب لنا جوابا بازسلي تشرفت وكل ما يبلغني من عندك جواب
يزداد عندنا فرحا وسرورا وذكرك دائما في قلوبنا من اجل ما سبب من
احسانك معنا وعشرتكم الطيبة ببريكته (٤) وكثر الله خيرك في مكاتبتك
لنا وفي سؤالك عن احوالنا ادام الله وجودك لنا بيمته امين ودمت
بخير وعليك البد مليون (٥) سلام من محظّم فذكرك خديم الدولة
اسماعيل بن علي مصر للى اعنت (٦)

Notes.

(١) Georges Reny, ancien interprète militaire, contrôleur en
Tunisie. — (٢) Le Général de Division. — (٣) تُرَجِّعُنَا (٤)

البلد الذي ; ce nom étant régulièrement du masculin et
invariablement du féminin. — (٥) أَغْنَيْنَا (٦) —

الحُكَّام يرجع هنا الى حبس السبيل (٦) نقدم عنده ونسلك دعوتنا
بيننا وبينه هذا الذي نطلب منك سيده (١٤) ونطلب رد الجواب عن شيئا
نجواب تلك (١٢) الناس والسلام و

Notes.

- علي (٥) - سيدي (٤) - حضرتك (٣) - رعاك (٢) - اسعدك (١)
لم يحضر (١٠) - لم يحضر (٨) - يطلبون (٦) - Prison civile (٦)
أولائك (١٢) - هذا ou ذلك (١١) - Marc. Bellara (١٠)
- عن اذن (١٣) - ولم يحبوا يفدوا (١٤) - ليفدوا (١٣)

٧٢ - ٧٢

الحمد لله وحده سبحانه وتعالى

حضرة المحترم الاسعد الاعز المحترم محبنا حقاً سعادة السيد جورج راي (١)
ترجمان سيدنا سعادة السيد الجنرال الحاكم الكبير على وطن الجزائر دامت عزته
وهناؤه بهتته امين السلام عليكم ورحمته وبركاته والسؤال الكثير عنكم
وفد بلغني الاعترجوا بك المؤرخ باليوم الثالث والعشرين من شهر ابريل
وبرحنا به ومنه تحققتنا يوصولك الى بلاد الجزائر واعظم برحنا بازيتنايك
ترجمان عند سيدنا الجنرال الدبزيون (٣) مبرور ان شاء الله عليك هذا

point culminant des environs d'Alger. - (4) Sans l'abré-
 initial. - (5) Beni-Messous, aujourd'hui dépôt de
 mendicité à Bourarajah. - (6) Correctement : اخذت لي
 (٧) Janvier. -

٧١ - ٧١

الحمد لله وحده
 ولا معبود سواه إلا هو سبحانه وتعالى
 إلى حظه السيد البهي المتوَلَّى حُكْمَ الجَمَاعَةِ اسعد (١) الله وراعك (٢)
 والسلام عليك وعلى حظه تك (٣) العالمة أما بعد سيّد (٤) نطلب من
 الله ثم من جزيل بصلدك ان تأمر عليّا (٥) نرجع إلى حبس السبيل (٦)
 في الجَمَاعَةِ بترام يطلب (٧) في اخواني واخواني سيد (٨) صغار لم يعجبون (٩)
 لنشئ ولم حظه و (١٠) في هذا الامر الذي بيني وبينهم والوكيل الذي كان
 يعجب هذا الامر بيني وبينهم توقي وهو مسي مرك يلا (١١) واليوم سيد (١٢)
 بها اني نطلب منك تردني الى تلك (١٣) السجين نحو الشهرين يقدم عتي
 تلك (١٤) الناس نسلد دعوتي بيني وبينهم ونعاهك سيد (١٥) بعثت لهم
 اخواني عن شئ يغدموا (١٦) هنا عندي ونحاسبهم ولم حقبوا يقدم (١٧)
 هنا عندي وقالوا لا اخواني اذا احبب نسلد الدعوة بيننا وبينه يطلب

٧٠ - ٦٠

الحمد لله وحده لا حول ولا قوة إلا بالله

عن اذن أمة الله الولية باطمة بنت محمد الشهباء الناطقة في اولاد
 الشاوش الى سعادة المصحف المحترم موسيو ادريكتور لنظم يور (١) اسعده
 الله وسلام عليك ورحمة الله تعالى وبركاته وبعد أخبرك به وهو غير
 إن شاء الله عن الأجنة التي اخذها الباليك وهي حُبس انجرت الي
 من اجدادي خلقاً عن سلب وقد كنت في السابف (٢) قد كتبت لك
 كتاباً في شهر صفر سنة ١٢٢٢ وطلبتك بأن تعاض لي أجنة
 في مقابلتي أجنتي وجاهتني بحواب حسن وقلت يا انحص على
 أجنة تعاوضك بها فلم نجد في تلك التاريخ والان ظهري أجنة في
 حومة بوزريجة (٣) يُقال لها اجنان (٤) المستويين (٥) ان تعاوضني
 به والله تجازيك بالخير ولا يجعالك حالي لاني امرأة بغيمة وعندي اولاد
 وبفيت مطروحة عند الناس من منذ اخذت (٦) اجنتي وعليكم
 السلام بتاريخ ٣٢ بتار (٦) س ١٨٤٧

Notes.

(١) M^r le Directeur de l'Intérieur. - (٢) Le second
 point a été ajouté par inadvertance. - (٣) Bouxarrah,

العالم ابفاء الله في الامن والامان والعقل والإحسان امين السلام عليك
 مع الرحمة والبرضوان ودوام السعادة والفجران ولا زايد عن ذلك يسوى
 الخير والعافية وإنعام الله الراية وثانياً فذكر ان بعلمك ما ورد هناك
 من رسايلي طالبا خطة قضاء النوتير (٢) واسيسور (٣) ولم أُنل
 شيئا ومنصب الرقالة لم يكفيني لأنتي معدود من طلبة العلم
 المنتصين في سلك علماء المسلمين ومع ذلك ليس لي صناعة
 غير طريف القراءة بالمطلوب من سيادتك تنظر التي بعين الرضوان
 والإعانة ولك الاجر من الله لأنتي ذو عيال ولي رغبة في الخدمة
 ولقد كنت منتظما طامحا في منصب فاضلي النوتير (٢) واسيسور (٣)
 فبايلي بعلاج الفصم (٤) بدارية حياية والان طالبا من سيادتك تتبكر في
 وتبكر السيد د ومواروا انقاط جيزال (٥) والسلام من يه السعيد
 بن علي البجاوي

Notes.

(١) Gehen, ancien secrétaire-interprète au Parquet Général
 d'Alger. — (٢) Cadi-notaire. — (٣) Assesseur. — (٤) Au
 village d'El-Kseur, près de Bougie. — (٥) M^r. Du Moiron, ancien
 avocat-général à Alger, aujourd'hui Procureur de la République à

هو يرفقته بقط ودأبه السرفة والتلصيص على الدوام نَعَمْ وفد
 ذكر بوزيد بن السخري مزواره (٤) فريّة الماء ايستان (٦) انه لفيّه فُزب
 فريّة الماء ايسان يوم سُرف البرنوص (٥) فقال له هل لك ان تشتري
 برنوصا (٥) ها هو عندي باجابه بوزيد باثّه لا حاجة له بشترائه ولم
 يظهم من ذلك اليوم الى الان بها اتّي عرقك به حسب الواجب
 ليكون ذلك مُفَرَّزاً في ذهنك ومُحَمَّسِي رجع بنوَجَّهه اليك والسلام

Notes.

- (١) ou isemmanen, singulier asemman, aigue, aïth, en Kabyle.
 (2) Plus correctement avec un sin. — (3) Naïth composé
 de n = de, des et de aïth, gens, en Kabyle. — (4) Autorité
 militaire. — (5) Ouedaja petit village Kabyle dépendant de
 l'Oued-Amizour (Bougie). — (6) Ou Kabyle amzouarou, le
 premier (de son village); c'est l'amiir dans la Grande-Ka-
 bylie. — (7) Alma issan le pré garni, tapissé, en Kabyle; de oussou, lit.

٦٩-٢٩

سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى

الحمد لله وحده

اسعد الله احوال السيد جهان (١) باش تُرجمان سعادة الاخيم الوكيل

السلام عليك وعلى كل من شملته حضرتك الربيعية وبعد بالمعروض لديك
هو ان في تاريخ ١٠ ابريل المنصرم اتاني المنسهي امانة بن رمضان من
فريية اسما ما (١) وذكر لي انه كان ذهب الى الخلاء في التاريخ المذكور وزوجته
ذهبت لتاتي بالحنشيش بعدما غلفت باب دارها بالمفتاح باقى سارق وكثر
المفتاح ودخل الى الدار فحمل له برنوصا (٢) جديدا فلما رجع هو وزوجته
وجدوا الباب مفتوحا والبرنوص (٣) قد سرق بعلم ان الباعل به ذلك
هو الحسين نايت (٣١) الحسين من الفرية المذكورة لانه هو المشهور بالسرق
والاذا يمة للناس لاسيما حيث تغيب في عشرينه ذلك اليوم ولم يظهم
من ذلك الوقت الى الان وقد بحثت عقاء الفرية عن ذلك فلم يكن واحد
منهم الا وشك ان هذا العمل لم يصدر الا من الحسين المزبور لانه
معلوم عندهم بهذه الابعال الخسيسة اذ هو لص باتك من اولاد
الحرام الكبار بكلهم يطلبون نفيه من فريتهم وما من واحد منهم
الا وعتمته اذا يته وقد ظهرت عليه سرفات متعددة وسجن في زمان
المليطير (٤) بسبب سرفته حاراً من ونداجة مدة ثمانية عشر
يوماً لا كته مع كثرة سرفته وتلصيصه بانه كثير الحيل لا يكاد
حجة تثبت عليه وزيادة على ما ذكر ان كان سرف الزيتون واغبرت
السيد الكميصار عليه حين كان بيني عبد الله فيها وقال ان رجع
يمثل هذه الابعال فينتهي لانه لا دار له ولا ملك ولا زوجة واسما

dire لَدَيَّ. - (7) Correctement: واحدة, le mot, >, étant du féminin. - (8) Correctement: باطية Fatma, au diminutif ~~دوكة~~ Fatima, nom propre de femme. - (9) ou Saïd fils de Saïd, en Kabyle. - (10) gamchouch composé de g = de, et de amchouch = peau de mouton tannée. - (11) altération de ~~دوكة~~ Amina, nom propre de femme. - (12) Les Beni-Ou'lis forment une importante tribu kabyle, entre Bougie et Aïkhou. - (13) Les trois points en triangle ne servent ici qu'à séparer les deux noms propres. - (14) Correctement: من اليوم الذي. Correctement: يدعيان et لا دى au duel. - (15) Ou, fils, en kabyle. - (16) Correctement: لا دى, au duel subjonctif. -

68-48

المجلد واحد ٢٨ ماي سنة ١٨٨٣

المعظم الرابع السيد الجوج دى حاكم الصلاح يداية الفثور صانه الله

تقدم معه الى التيساد لغيره نعم السيد وان الامر جفد ورفح
 مع باطم (8) بنت محمد أسعيد (9) التي هي من دشرة ابتيس
 بركة قشوش^(٥) دوار الساحل القبلي حكومة القزفور وكذا لك اخبرني
 يمينه (11) بنت الوغليس (12) وان بنتها ابطيمة (2) بنت امبارك (3)
 تحريث بترها عند احمد بن علي (13) والسعيد الوغليس الذين هما من
 بركة اولاد الشرق دوار الساحل القبلي ولهما مدة شهرو من
 يوم (14) الذي قدمت الى اخوالها واليوم نعم السيد اخبرني امره
 بن برغوث وحتم بن محمد المجرع يدعون (15) عندهم (15) الشهود
 حين طلع الصالح بن امر (2) أعيسى (16) ليفذ مون (17) معه
 الى دشرة ابتيس في يوم الثلاثة عشية النهار تاريخ ١٨
 سبتمبر واليوم ياسيدي بها اني خبرتك بما اخبروني والنظر كله
 اليك والسلام

Notes.

- (1) Le djeem du ain = l'air d'un thamma. - (2) Sans l'alif initial. - (3) Allusion, en Kabyle. - (4) Correctement sans alif. - (5) Nom féminin Kabyle; de l'arabe عريب *arib*. - (6) L'auteur a sans doute voulu

- (9) Il s'agit du très regretté Mr Schœer, qui venait d'être nommé Inspecteur principal des écoles indigènes.
- (10) Ce signe est une sorte de point fantaisiste.

٦٧ - 6٢

الحمد لله ٢٦ أكتوبر سنة ١٨٨٣

المعظم الرابع السيد الجوج دبي حاكم الصّالح بداية الثرّ قور
صانه الله امين السلام عليك وعلى كافة حضرة العالمة
بعد نغم (١) السيد فهد ورد عليّ جوابك الرابع المورخ بياتح
أكتوبر وامرني فيه لنجدد البحث في فضيلة حمّ بن محمد
المجروح واهم (٢) بن برغوث ومن كان معها من برفنة ترططة
دوار بني سليمان اعلم ايّها السيد وانك قلت يا بي جوابك
الرابع وان أناس المتهمين من دشرة اجتيس (٣) أغيرك
وان حمّ بن محمد الذي الجرح بالرصاص كان سبابة (٤) ابطيمة
بنت امبارك (٥) تعريث (٦) الساكنة في بني سليمان اعلم
السيد بلها حضرت ليدي (٧) حمّ بن محمد ومن كان معه
باخبرني احمد بن تعريث وان ابطيما (٨) بنت امبارك (٩)
بن تعريث ابنة عيّيه ولها دار واحد (١٠) كيف يا محب

اربعة اشهر بارطة الخ (٥) والاعباب عند الضيف و
 الشدة وان لك النذر العظيم لدى كل حاكم هناك وتقدر
 على كل شيء ان كان المكتوب من الله الخ (٥) هذا هو
 المطلوب من سيادتكم ادام الله عزكم واحترامكم
 والسلام

Notes.

(1) Correctement: ابو الفاسم au nominatif ou plutôt
 ابا الفاسم à l'accusatif, à cause de la préposition
 الى sous entendue ; C'est donc à tort que l'auteur
 de la lettre a employé l'annectif. — (2) La Cour
 d'Appel. — (3) Famille. — (4) Ce nom est du
 genre masculin ; il faut donc كان. — (5) Guengats,
 principale ville des Beni-Yala. (Guergour). — (6)
 L'Inspecteur. — (7) Le Recteur. — (8) Abréviation
 des mots : الى آخره jusqu'à la fin (jusqu'à la fin
 de la pensée du rédacteur) c'est-à-dire : etc. —

ابي القاسم (١) بن سديرة العالم المستشار لدى محكمة
 لاكورد بيل (٢) بالجزائر اعزته الله السلام عليك الاتم
 والرضوان الشامل الاعم والسؤال الكثير متاعك وعن
 جميع الباميلية (٣) وان كنت بخير وعلى خير بالحمد لله
 وله الشكر على ذلك نسأل الله أن يدوم حياتك مع عزيز
 واحترامك امين وبعد ايته السيد انه لا يخفرك اني
 فدمت الى سيادتك بالجزائر بغضد إن كانت منصب (٤)
 لشيخ عربي بقنرات (٥) بني يعلا تطلبها لي وكنت
 اجتمع معي وقتئذ بالسيد السبيكتور (٦) هناك ولم
 يكن لي علم هل يكون هذا المنصب أم لا بسبب غيبة
 السيد الريكتور (٦) وقتئذ الى برانصة وعدم رجوعه
 الخ (٧) وواعدتني بمحف البضل منك بانه مهمتي يرجع
 السيد الريكتور (٦) تستخبر منه على ذلك وإن كانت
 باتك تطلبها لي الخ (٨) والان ياسيدي بلغني ان
 السيد السبيكتور قد توفي (٩) الخ (٨) وعليه
 بالمطلوب من سيادتك العلية ان تجاوبني هل
 كان هذا المنصب أم لا لشيخ عربي (١٠) وإذا كان
 فهل طلبته لي أم لا لأنني في انتظارك لذلك مودة

ومسكه من صدره وجذبه بالخشونة ولولا الناس
الحاضرين معنا في ذلك الحفل لَضَرَبْنَا مِنْهُمْ شَيْخَ جَرَفَتِهِمْ
حَمَّ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ وَبُلْفَاسَ بْنَ عَاشُورَ وَالشَّعِيدَ بْنَ عَاشُورَ
وغيرهم من الناس الذين لا معرفة لي باسمائهم لكن لما
أردنا الانصراف أتت البناعة المحكوم عليه اسمه حَمَّ
بن الخائب ومكث لنا بخلعة المحكوم عليه خضراء اللون
فأرحه الست ونسقناها معنا بها نحن حَجَرْنَاها عنه فيما
ذكرنا والآن ها أنتي اخبريك بالواقع والنضر (3) لك والسلام

Notes.

(1) Correctement : حَكَمَ au nominatif. - (2) Cor-
rectement صاعًا à l'accusatif. - (3) Correctement النَّظْمُ
avec la barre du dha. - (4) Sans l' alif initial. -

٢٢ - ٦٦

الحمد لله وحده ١٧٠٠ بيبي
المعظم الرابع الاعز المحترم المحب الشيخ السيد

٦٥-٢٥

الحمد لله وحده ١٤ جلّيت سنة ١٨٨٣

بالتّذي يكون في علمك واتّ الناصر بن احمد من سلك اولاد
 باضل عرش الساحل القبلي كان مضّر لدينا وببده حكماً (١)
 صدر له من محكمة السيد الجوج بالقرفور المؤرخ بيوم
 من شهر ابريل سنة ١٨٨٣ المتضمن الحكم على الخلف بن
 السعيد من اولاد باضل ايضاً بأدائه مائة بركنية وصاعين
 شعيراً وصاع بُراً مع المصاريف وكنت اخبرته بالحكم المشار
 اليه وما ينشأ عن التنفيذ منذ مدة بمسهر شرعي بامتنع
 وزعم انه طلب إعادة النظر (٢) في الحكم وكلفته بإحضار
 ورثة الطلب ويترجمها الى اللغة العربية بامتنع ايضاً
 ثم توجّهنا اليه امس يوم الجمعة وبني صبيحة يرمنا
 هذا وهو يوم السبت وصلنا الى محله بامرنا بتمادى
 على الامتناع والعصيان وبسبب ذلك اردنا سيف ماشية
 من مواشيه لتجبر عنه لئلا هو الواجب شرعاً بمنعني
 من ذلك وصار يتهدّد علينا وينكلم بالشتيم والعنف
 معنا و هجم على سبي محمد بن اعمارة (٣) اليعلاوي الذي
 ذهب معي مراقباً المكلف من جانبي سيف ماشيته

التي هي بينك وبين شياخنا السيد الاطه ليكونوا متي
 يبال ويبفوا محي في نيل اجازة القضاء بالله سبحانه عليك
 ويكثر خيرك والسلام بتاريخ 12 ابريل 1886 باش عدل
 محكمة زمورة في الوقت وقفه الله م

Notes.

- (1) *Mostaganem*, charmante petite ville maritime du département d'Oran. - (2) *Oran*, chef-lieu du département de ce nom. - (3) *Alata*, ancien Directeur de la Mèdarsa de Clermeen, interprète titulaire de première classe, en retraite. - (4) Le Président *Bariat*. - (5) *Patrimoineux*. - (6) Le Capitaine *Calley* de Saint-Paul. - (7) *Guin*, interprète principal de l'Armée, en retraite. - (8) *Abi Mahieddin* interprète judiciaire près le tribunal d'Oran. - (9) Correctement : *بأوصهم* sans ya. - (10) *Zemmora*, du kabyle *azemmour* oliviers; c'est-à-dire pays abondant en oliviers, dans le département d'Oran. -

٢٤ - ٦٤

الحمد لله وحده وصلى الله على سيدنا ونبينا ومولانا محمد
وآله وصحبه

حضرة العاقل الافضل المعظم المحترم السيد بالفاسم بن
سديرة المدرّس بالجزاير ايدك الله واعانك وسلام عليك
تام يُهدى لحضرة ذلك المقام يليه سيّدنا هو اتني كنت فيها
مضى طلبت من السيد الركيل العام بالجزاير بواسطة
وكيل الدولة بهستخان (١) في شأن تقديم للجزاير فيضد الت
حول لامتحان لنيل اجازة القضاء بالجابني بعدم فدوم
للجزاير وامرني بالفدوم ليوهران (٢) وها هو يصلك مكتوب
من عند شاتخنا السيد الاطمة (٣) بعدما اخبرته في السابق
بمكتوب فايلا له فيه واتني تقديم للجزاير فاذا بالامر صار
خلاف ذلك هذا والمرجوا من مقامك التبريع المتروك البديع
هو ان كانت لك مفرجة باعضاء جماعة الامتحان بيوهران
مثل السيد البريزدان باريات (٤) وخليفة السيد
باطريمينيو (٥) والسيد الفبطان كالي سانبول (٦) والسيد
قان (٧) المدرّس والسيد علي بن مصطفى (٨) الترجمان
باوصيهم (٩) عليّ بمكتب من عندك نظرا للمحبة

حضرة المعظم الرابع موسى ذي لا بورط (2) الناظري
 امور المسلمين بالجزيرة التاريخ بعد اهداء السلام التام
 اليك ولطائف الانعام بالمطلوب من فضلك ان تأمر بحضور
 السعيد بن بوجمعة الفليحي بالمجلس ليتم خصومته
 مع مقابلته محمد بن دحمان الفهواجي بآته وفيه معه
 مراراً المجلس الحكم الى ان قرب فضل فضيتهما بر من
 الحكم وهذا مامتا اليك وعليكم السلام ممن كتبت عن
 اذنه علماء المجلس منهم قاضي المالكية في التاريخ
 وهو (4) ولطيف بالجميع ١٣ رجب سنة ١٢٧٠ (5)

Notes.

- (1) Correctement : تعالى . - (2) M^r De Laporte . - (3)
 De Colès, petite ville aux environs d'Alger . - (4) Le nom
 du cadi est illisible dans son paragraphe . - (5) Septième
 mois de l'année musulmane. Chercher approximativement
 la correspondance avec l'année chrétienne. Voir la
 formule précédemment donnée après la lettre 51. -

المُسَلِّمِينَ عَلَيْكَ أَحِبَّاءَكَ وَأَقَارِبَكَ كَاتِبَةً وَخَبِيرَكَ وَأَنْتَنِي
وَجَهَّتْ لَكَ ثَلَاثَةٌ دَوْرِيَّةٌ خَبِيرَنِي وَصَلَوَاكَ (١) أَمْ لَا وَسَلِّمْ
لَنَا عَلَى السَّيِّدِ الْبَغْفِيِّ النَّبِيِّ الْإِمَامِ الَّذِي أَكْرَمَكَ أَكْرَمَهُ اللَّهُ
فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ آمِينَ (٢) لَا بُدَّ تَبْلُغْ لَهُ سَلَامَنَا وَتَقُلْ (٣)
لَهُ أَبِي يَسْلَمُ عَلَيْكَ غَايَةَ السَّلَامِ وَذُمَّتْ فِي أَمْنٍ وَأَمَانٍ وَعِزٍّ
وَأَفْبَالٍ آمِينَ (٤) كُتِبَ عَنْ أَدْنَى أَبَاكَ أَحْسَنُ بِي تَبَسُّةً (٥)

Notes.

- (١) Correctement : نصيبًا complément direct de اخذ . -
(٢) Les deux points du ya sont simulés par un petit
signe placé au-dessus. - (٣) Correctement : ليبيًا ادبيًا -
complément de كُنْ - (٤) Correctement : وصلوك . -
(٥) Correctement : تقول . - (٦) Ici, les deux points
du ya ont été négligés. (٧) Correctement : ايدي احسين . - (٨) Gébessa
petite ville à l'est du département de Constantine. -

٦٣ - ٢٣

تعالى (١) حق حمدا

الحمد لله

d'écrire cette expression. - (6) Correctement : *أبو المراتة* : à cause du rapport d'annexion. - (7) Le point au-dessous du *zain* n'est qu'une tache. - (8) *Saint vénéré des Beni-Ou-tilan*, au Quereqour. - (9) Le chiffre ٨ indique le renvoi qui est en marge.

62 - ٢٢

الحمد لله وحده ولا يدوم الا ملكه

الى ابننا حقًا وصفتنا صدقًا اللبيب الاديب الذي اخذ من كل علم نصيب (١) ابننا السيد محمد الصادق السلام التام ولطائف التحية ولا كرام يليه كيب انت وكيف احوالك المرضية فاذا سألت عنا باننا بخير وعافية ولا لنا سؤال الا عندك والنظر في وجهك العزيز علينا والاجتماع معك في ابرك الاوقات امين (٢) وبعد ابننا اذا كنت اباك ونرضى عليك تكن ببال من نوسع ولا تفعل الشيء الذي لا يليق فكن مستمع الى الكبار الذي تفرا عليهم وكن لبيب اديب (٣) تنال مفصودك والذاري لا يحتاج الى التعمر بآداء سن

ان الحسين المذكور نزع لها فنتها أمامي وطلتها أمامي
 اعلم سيدي (٥) ان الذي كان في علمي من فضيتها هو انه
 كان اتاني اب المرأة (٦) محمد بن الصالح واشتكت لي بان الحسين
 اطلب منعه من ابنته ونزع (٧) لها فنتها فكتبت للحسين
 اطلب بواسطة نايب الشيخ ليرتجها مع ابها ثم بعد
 ذلك اتى القاضي التي ضيقا واتت المرأة وابوها وزوجها
 يرفع الطلاق بينهما امام القاضي ثم تنازعا على الفتن
 بفتية القاضي في ورقة صغيرة وكلت المرأة باليمين على
 ذلك في مقام السيد يحيى بن حمزة تسحق ذلك الفتن
 فقدمت مع زوجها لتحلب له بلما كانا في اثناء الطريف
 رجع الي اب المرأة (٨) دون زوجها (٩) فاخبرني بان
 زوجها افر بالفتن وانى ان يحلبها ومن ذلك الوقت لم اذر
 ما بعروا بهذا ما كان في علمي تراني عرفتكم به والسلام

Notes.

- (1) Avril. - (2) Façon bizarre d'écrire cette expression. -
 (3) Nom propre de femme kabyle: Fortunée, Félicie. -
 (4) Joueur de tambour, en Kabyle. - (5) Façon bizarre

Notes.

(1) Février. — (2) Correctement : سديرة. — (3) Le point du *ka* n'est qu'une tache. — (4) Racine جيد. — (5) Correctement على ذكر. — (6) On a voulu écrire التدريس avec un ra. — (7) Dans ce mot on a omis le ra à dessein. — (8) Saint-Arnaud près de Sétif. — (9) Martin, ancien interprète principal de l'Armée d'Afrique, décédé en 1893 dans les fonctions de professeur d'arabe à la Chaire publique de Constantine. —

61-21

الحمد لله وحده ١٧٠٠ أبريل (١) سنة ١٨٨٣
المعظم الرابع السيد الجوج ديبى بالقرقر صانه الله
امين السلام عليك وعلى من شملته حضرة الربيعه وبعد
يفد اتصل بيدي (٢) جوابك الربيع المؤرخ ١١ شهر
التاريخ تضمن طلبك منتي الاخبار عن فضيلة تسعديت (٣)
بنت محمد بن الصالح والحسين اقبال (٤) لا دعاء الأولى

٦٠-٢٠

الحمد لله وحده ^{٢٠} من شهر ربيع ي (١) سنة ١٨٩١
 الى العلامة والصدّيق الاكمل السيد بلقاسم بن زديمة (٢) وفاة
 الله من كل حيرة عليكم افضل السلام ان كنتم في خير بله (٣)
 التشكر وبعد فد غاصت عني اخباركم منذ مدة طويلة
 وبعد ذلك استبعدت (٤) صحتكم والعافية انتم واهلكم
 بالحمد لله عن ذلك (٥) وان سألتكم عني فبند عيالي الله من
 المرض الذي اصابني به منذ عام وشرعت في التدريس (٦)
 ثلث شهر التاريخ (٧) هذا وان الحامل اليك السيد العابد بن
 محمد احد تلامذتنا باش عدل سائطرنوا (٨) كان وفعت
 له هاته الايام نازلة وغزل من اجلها وانه يعقلمك فيها بالمرجّد
 من كريم اخلافكم ان تقبوا معه الوفوب التام لانته
 مظلوم في هذا العزل وما بعلمتموه معه كاتكم بعلمتموه
 معنا واني متحفف بصبر نيته مع الدولة واته من افضل
 باش عدول الوطن بلغ سلامي للحرّة الجلييلة زوجتكم
 وارادكم والسلام من المكتوب عن اذنه ليعدم قدرته على
 الكتابة محبتكم الواضع خط يده اشره مرّتان (٩)

كبير النظر في امور المسلمين بعد اهداء السلام اللايف بذلك
المقام وبعد بالمعروض عليك هو خير واته وفعت لدينا
الولية باطمة الزهراء بنت السيد علي الفهواجي شاكية
بمطافها المكرم علي السماقي كان طلفها سابقا في التاريخ
ولم يعطها جميع صداقها والان نطلب منك ان تامر
شيخ عين الزنبوجة (٣) لنقبض فضيته معها وهذا
مامتا عزبناكم به وعليكم السلام ممن كتبت عن اذنه الشيخ
الإمام العالم العلامة الهمام فاضل المالكية وهو السيد (٤) وسدده
بتاريخ اليوم الثالث من حجة الله الحرام متم شهور الذي
هو من عام اربعة وستين ومائتين والالف ١٢٦٤ (٥)

Notes.

- (١) Racine صعي، le ت change en ط à cause du voisinage du ص. (٢) Monsieur De L'apote. — (٣) Quartier du Belémby, un des plus beaux sites des environs d'Alger.
(٤) Suit le nom avec le paragraphe qui n'a pas été reproduit ici et que l'on peut voir au bas de la lettre 63. —
(٥) Dans l'énonciation des années, on commence, en arabe, par les unités, les dizaines, etc.

إلى (٥) بلغا إلى الباب ونزعهما منه جَبْرًا عليه وهو لا يقدر للهرج
لكبر سنه ولكونه حلف فيه مِرَارًا والسارِف يتكرر ذكره إِنْكَارًا
كَلْبًا هَا إِلَى خَبْرَتِكَ بِالْفَضِيَّةِ وَالنَّظَرِ لَكَ وَالسَّلَامُ مِنْ كَاتِبِهِ
الغايِمِ مَغَامِ أَدْجَوَانِ (٦) الْأَعْرَاشِ لَغِيْبَتِهِ إِلَى فَرَاطَةِ (٧)
أَمْنِهِ اللَّهُ بِمَنْتِهِ آمِينَ (٨) ❦

Notes.

- (١) Décembre. — (٢) Sans l'alif initial. — (٣) Le mot ou
signifie fils, en Kabyle. — (٤) Correctement: سَبْحِينَ. — (٥)
Correctement: إِلَى أَنْ. — (٦) Adjoint indigène. — (٧) Kerkata
petit village à l'entrée des gorges du Chabel, entre Sétif
et Bougie. — (٨) Les deux derniers mots sont illisibles
et forment une sorte de parafé fantaisiste, comme celui
qui se voit au bas de la lettre suivante. —

٥٩-٥٩

الحمد لله وحده
وكتبني وسلام على عباده الذين
اصطفى (١) إلى حضرة سعادة موسيوا ذي لا جورط (٢)

est maintenant comme commençant un autre nom propre. —

(5) *Spahis*. — (6) C'est à tort que l'alif est joint à la lettre suivante. — (7) Ici c'est le contraire. — (8) Il s'agit d'une sorte de paraf qui n'a pu être reproduite ici et qui se voit plus loin, à la dernière ligne de la lettre 63. —

58-58

الحمد لله ١٢٠٠ د صامبر (١) سنة ١٨٨٥

المعظم الرابع السيد الجوج دبي حاكم الشرعي بالقرقر السالم
عليك وعلى كل من حواء مجلسك الربيع وبعد بان بو عزيز
ابن مزيان والحاج رزفي بن اعمارة (٢) كتماء جماعة بني اخيار (٢)
خبروني بجواب صحبة السعيد بن العربي بن وعلي (٣) من
فريفة توال فريفة بني اخيار الشاكي لذيها واته سُرفت دارة
ليلة الاربعاء من شهر التاريخ بضرب نفبة فيها واخذ
منها حايكين صوبايساويان سبعون (٤) فركية ادعى
لنا مسك المتسمى الواضح ابن التواتي من فيلبي داخل
الدارحين نزعها على ظهرة وهو في حال النوم وتغابضا

حضرة المعظم الاربع مسي البريعي (١) المتولي بالإقليم
الجزائري في التاريخ بعد إهداء السلام التام اليك ولطائف
الإنعام بالام الذي نُعَلِّمُك به إن شاء الله غير هو انه
وفى (٢) لدينا بالحكمة الحنفية الحاج الشعيد البكاي (٣)
ابن (٤) عمر نائباً عن الولاية نفيسة بنت السيد عبدالرحمن
الاصباغي (٥) بحكم الوكالة برسم بيده مَدَّ عِيًا وَإِنْ مَوَكَّلْتَهُ
المذكورة تزوجها محمد بن التومبي المحكوم بسجنه مدة
اربعة اعوام (٦) اتية وَفِيَتْ مُهْمَلَةً ضَايِعَةً مِنْ تَرْكِ
النِّقْفَةِ وَغَيْرِهَا بِالْمَطْلُوبِ مِنْ فَضْلِكَ إِنْ تَأْمُرُ مِنْ يُخْضِرُهُ
مَعَهُ بِالْحُكْمَةِ الْمَذْكُورَةِ لَدَى الشَّرْعِ الْعَزِيزِ لِيُفْصَلَ بَيْنَهُمَا
إِمَّا أَنْ يَسْرَحَهَا بِالْطَّلَافِ أَوْ يَعْثُرَ لَهَا مِنْ أَيْنَ تَنْفَعُ عَلَى
نَفْسِهَا لِيَرْتَبِعَ الضَّرْرَ الْإِلَافَ لَهَا (٧) بِسَبَبِ مَا ذُكِرَ وَلَكِ
البُضْلُ الْجَمِيلُ وَالسَّلَامُ مِنَ الْمُسَمِّي نَبِيَّهُ فِي عِلَامَتِهِ (٨)
وَهُوَ مُصْطَفَى بْنُ أَحْمَدَ فَاضِلُ الْحَنْفِيَّةِ بِالْجَنَّةِ أَيْرِ الْمَحْمِيَّةِ لَطْفًا (٩)
اللَّهُ بِالْجَمِيعِ آمِينَ

Notes

(١) M^r le Préfet. - (٢) Omission du point du ف. (٣)

Régulièrement. - (٤) Ici l'alié. - (٥) Je l'ai

لَكَ بِرِيَّةٌ تَحْتَ يَدِهِ لِأَنَّهُ لَا زَالَ لَمْ يَخْرُجْ مِنْ دَارِهِ وَكَاقِبَةٌ
 أَوْلَادُهُ يَحْمَدُونَ اللَّهَ وَيُشْكِرُونَهِ وَأَنَا بِإِثْنِي مَهْنِيَّةٌ فِي
 الْخِدْمَةِ مِنْ غَيْبِ مَزِيَّةٍ بَيْنَنَا وَالْمَطْلُوبِ مِنْ سَيَادَتِكَ الْعَالِيَةِ
 أَنَّ لَا تَنْسَانِي لِأَنِّي مُحْسُوبٌ أَحَدٌ مِنْ إِخْوَانِكَ وَ
 التَّسْلِيمُ

Notes.

- (١) S' alif de ce mot ne se supprime jamais au commencement d'une ligne ou d'un nom-propre. -
 (٢) Après les conjonctions وَ et فَ، le lam du commencement est ordinairement dégné: فَلْيَكُنْ: الخسرون (٣) Correctement: الخسرون (٤) Correctement: التي (٥) La Poste. -
 au nominatif. -

٥٧-٥٨

وَلَا يَدُومُ إِلَّا مَلَكُهُ

الْحَمْدُ لِلَّهِ وَحْدَهُ

(٦) Batna, petite sous-préfecture entre Constantine et Biskra. - (٧) Colonel, ci-dessus avec un ٩. - (٨) Sim- gulier بلاصة place, emploi. - (٩) Octobre. -

٥٦ - ٥٢

الحمد لله باسمه نسأل إحسانه
 جناب الأجل الوجيه الأفاضل التزمه سيدي
 ومسنادي وفرقة عيني الشيخ عبد القادر بن (١) الطاهي
 السلام عليك الابا ورحمة الله اضعا بما بعد جات
 تفضل فدرك الربيع عتّا بالسؤال فنحن بخير والحمد لله
 على كل حال هذا وليكن (٢) في علمك ايها الاخ ان صهر
 يسي عمّار بن العبد مريض مرضاً شديداً في هذه الايام
 الماضية حتى ايسنا من حياته وامان عفاة الله فله الحمد
 والشكر على نعمة الواجبة واما الخمسين (٣) فرنكية
 الذي (٤) ارسلتها اليه باقتها بلغته بواسطة جوايك
 الموقّعة مع البوسطة (٥) جوزيت خيراً عن ذلك
 وها هو ان شاء الله عمن يصعد الى البيروا يكتب

في بعض البلايص (٨) في حكم بسكرة وغيرها والسلام
 من خديك ومريد الخير كله اليك خديك وابتد.....
 كُتِبَ في بسكرة في أكتوبر (٩) سنة ١٨٧٨

Notes.

- (1) Le Commandant Strohl, aujourd'hui Général de Division.
- (2) *Mobacher*, journal officiel et quotidien du Gouvernement général de l'Algérie, paraissant en arabe une fois par semaine; mot-à-mot: celui qui annonce les bonnes nouvelles (nouvelliste, en français.); de *بشار* *bechara* bonne nouvelle ou récompense promise à tout individu qui se charge de retrouver un animal perdu. — (3) Bureau Politique des affaires arabes. — (4) Le Colonel Aublin.
- (5) La première lettre du mot *بِسْكَرَا*, *Biskra*, semble être une majuscule, la seule, d'ailleurs, qui se retrouve surtout dans l'expression manuscrite *بِسْمِ اللَّهِ* au nom de Dieu, employée sans doute par respect pour le Créateur. *Biskra* est surnommée la Reine des Oasis. —

Notes.

(1) Mouch. - (2) Racine سوء - (3) Il vaudrait mieux
عليها .-

٥٥-٥٥

الحمد لله وحده لا رب غيره
الى سعادة المعظم لاربع الهام لانفع سعادة السيد
الكمادة سطرول (١) السلام عليك ورحمة الله وبركاته
وبعد اغبرك باتني نظرت الى ورفة المبتشيرة (٢) يوجد تك
بيها فدارت فيت حاكمها كبير (٣) في جميع أمور العرب (٤) في
موضع السيد الكرونيلا ابلا (٥) بفد برحت برحاشند يدا
بحيث لا زلت حاكما على شؤون وطن الجزائر لا تك تعرب
جميع الناس خصوصا نحن خدامك الذين سبقت
مخدمتنا معك وقت توليتك بأمور العرب بسكرة (٦) وباتة (٧)
ومسنطينة بالحمد لله على ذلك ونطلب من الله ان يكون
ارتقاءك كرنيل (٨) في اقرب مدة ولا تجعل علم من خدام دولتك
بالنية والنصالح كما برحت جميع لاس حاكم بسكرة بتوليتك
بالله يدوم لنا حياتك والمرجو منك ان تكون ببال مني

٥٤ - ٥٤

الحمد لله وحده ^١ في سنة ١٨٨٤
المعظم الرابع السيد الجوج دبي حاكم الضلع بالقرن فور السلام
عليك وعلى من شملته حضرتك الربيعية وبعد بالمعروض
لديك هوات المسمى راجع بن لنيكري وزوجته أم العز
بنت الموقف كلاهما من قرية ترقق برفقة بني اثبانة
أكثر كل واحد منهما الشكاية على الآخر وذلك خلافا
وقع بينهما على القرابي الذي يسكنانه كل واحد منهما
يدعي أنه له وكذا الحمار الذي وقع عليه الخلاف بينه
وبين ابنه لوئيس كل واحد منهما يدعي أنه له إذاً
مشى مع أمه وأدعت الزوجة أنه أساء (٢) عشرتها
وطردوها من بيته وأكثروا من التردد اليه على ذلك وكادوا
أن تفع بينهم المقاتلة لآل الرجل كل يوم يتهدد اليها
هي وابنها وخشيت أن يموت قتل احدهما وقد أكثروا
من الهرج مالا يكاد يوصف كما وقع بينهما خلافاً على
المنسج كل واحد منهما يدعي أنه له بها آية وجهتهم
اليك جميعاً والسلام

السلام عليك التام وبعد ايُّه السيد وان يبي السعيد بن
العبادي من بريف بني الماي يزعم ان له خمسة ديار
واحدة معطرة بالفرمود والاربعة بالدّيس في الشركه
مع اخويه سبي بلغاسع والصديف وابن عمهم يبي الريغي
بن سبي محمد وكان سبي السعيد المذكور ساكنًا مع
اخيّه يبي بلغاسم والان لهما نفسا وخرج من عنده بطلب
من اخوانه ليحيثوا (١) له دارا من تلك الديار ليسكن
بيها بامتنعوا من ذلك ثم احضر اخوته يبي بلغاسم
والصديف وسبي الريغي فسألتهم عن سبب منعهم
لاخيهم سبي السعيد فقالوا ان اخاهم المذكور له
صهي ساكن معه واصهارا ايضا غيره يدخلون اليه
شيا "بشيا" فلاجل ذلك منعوه ومُرّاهم ان الديار
يجعلونهم في القيمة وهذا الواقع عرفت به سيادتكم
ورجعت الجميع اليك ونظر ك اوسع واعلا⁽²⁾ والسلام

Notes.

(١) Le point est un ؤ qui prévient que l'alif du
pluriel ne se prononce pas. - (2) Correctement: أَغْلَى
(racine علو). -

وثانيًا نَحْبِرُكَ بِهِ أَنِّي ارْتَفَيْتُ إِلَى الدَّرَجَةِ الثَّانِيَةِ
 مِنْ مَرْتَبَتِي وَسَرَّيْ ذَلِكَ غَايَةَ السَّرُورِ بِلِلَّهِ الْحَمْدُ
 وَمَزِيدَ الشُّكْرِ وَحِينَ نَفْدَمُ إِلَى عَتَابَةِ هَذِهِ الْإِيَّامِ
 بِأَوَّلِ زِيَارَتِي إِلَيْكَ لِأَتُكِّدَ مُحَبَّتَ الْغَلْبِ مُنْذُ مُدَّةٍ زَمَانِيَّةٍ
 هَذَا وَالسَّلَامُ مِنِّي إِلَى كَابَةِ الْأَهْلِ وَالْأَحْبَابِ مِنْ صَدِيقِ
 الْبَيْرِ (٤) الشُّرْجَانِ الْعَسْكَرِيِّ بِبُرْجِ الْفَالَةِ (٥) كَانَ
 اللَّهُ لَهُ أَمِينٌ أَمِينٌ أَمِينٌ هُمُ (٦)

Notes.

- (١) Racine جري. — (٢) Correctement بالسَّوَالِ — (٣) Or que vous sachiez. — (٤) Albert. —
 (٥) La Calle, petite ville maritime à l'est de Bone. —
 (٦) Abréviation de انتهى، fin. —

٥٣ - ٥٣

الحمد لله وحده ٢٣ جليت س ١٨٧٩ نة
 الى المعظم الرابع سعادة السيد البيوتنة شاي بيروا عرب

622 ; d'où la formule :

$$H - \frac{H}{33} + 622 = Ch.$$

On trouve le rapport d'une année chrétienne à une année hébraïque en retranchant du chiffre de l'année chrétienne le nombre 622, et en ajoutant au reste $\frac{1}{32}$ de sa quotité ; d'où la formule :

$$Ch - 622 + \frac{Ch}{32} = H.$$

L'année hébraïque de cette lettre correspond donc à $(1285 - \frac{1285}{33} + 622)$ l'année chrétienne 1867-1868.

52 - ٥٢

الحمد لله إلى مُحبّنا سي راجح بن جرحات السلام عليك
ورحمته الله وبركاته وتحياته ورضوانه وبعد كَيْفَ انت
وكَيْفَ هي احوالك المرضيّة اجراها (١) الله على وفي مُرادك
وإن تعضلت وتكسّمت بالسؤال (٢) عتّا بليتعلم (٣)
اتناج غايّة الصحة والسلامة ولا يخصّنا سيوى النظر
بج وجهك العزيز والاجتماع معك في أبرك الاوقات

بارك الله بيد ونحن على المحبة وعهد الدولتين وإصلاح
الإيلانيين والسلام على جماد الثاني (8) سنة 1585 هـ (9)

Notes.

- (1) Omar qu'il ne faut pas confondre avec amr, le premier diptote, et le second triptote; ce dernier se décline ainsi : عَمْرُو au nominatif, عَمْرًا à l'accusatif, et عَمْرٍو à l'annectif. - (2) Originaire d'Oujda ou Ouchda. - (3) Spahis. - (4) Correctement : اثْنَيْ عَشَرَ à l'accusatif, à cause de la particule اِنَّ. - (5) Deux pièces de cinq francs, ainsi appelée à cause de sa forme ronde. - (6) Correctement : من فِيل sans alif. - (7) Sans ة, parce qu'il se rapporte à un nom d'homme quoique ayant une forme féminine. - (8) Correctement : جُمَادَى الثَّانِيَة : sixième mois de l'année hébraïque :

On trouve le rapport d'une année hébraïque à une année chrétienne en retranchant $\frac{1}{33}$ du chiffre de l'année hébraïque et en ajoutant au reste le nombre

représente un hamza; correctement دایرة ou دائره racine > اور (3) Nom du septième mois de l'hégire. - (4) Le م de la deuxième personne du présent doit être suivi d'un و euphonique devant un pronom affixe. - (5) Racine > عود. - (6) Mois pour لم يأتى. - (7) Il vaut mieux بارک à la IIIe forme. -

51- 51

الحمد لله وحده من عبد ربه شجاعاً وتعالى التزياً الامضى
السيد البشير بن عمر (1) عامل وجدة ونواحيها إلى المحب الاود
الصدوق الارشد السيد الكماندار حاكم دایرة مغنية عليك اتم
السلام مع الرحمة والبركة على الدوام كما يليق بفدرك وعقل
منصبك وبعد بيات حامله سي علي بن احمد الوجدي (2)
المدعى فزولة ورد علينا شكياً ان له على ابن العابد السبايبي (3)
من ايامكم اثنا عشر (4) دور (5) مترتبة عليه من فبال (6) ثم
فمح كان اشتراه منه فزولة المذكورة (7) وفدّم له ثمنه
المذكور ولم يدّج له الفمح بالمراد منك ان تحضرهما وتحكم
په فضيتهما على وجه الحق والانصاف كما هو الظن بك

٥٠-٥٠

الحمد لله وحده من عبد ربه سُبحانه وتعالى
 البغية الارضى السيد البشير خلية فايد وجدته و
 نواحيها ايدة الله بيمته امين الى الحاكم الارشد
 المعظم الأوردة السيد الكماندار (١) حاكم دايرة (٢) مغنية
 عليك السلام التام الشامل العام مع الرحمة والبركة
 وبعد انه ورد علينا كتابك مؤرخاً يوم ١٠ رجب (٣)
 وصل به سنة ١٢٨٥ م تاريخه تذكر فيه ان رجلاً
 من ايلاتنا يتهمل ببلدكم وطردهتموه (٤) للمحدادة
 بعد (٥) بلا تسريح وذكرت انك قبضته وارسلته
 اليها فكان من حقك ان ترسله مع احد من اصحابكم
 لنزجها ونجعلها في السجن والان لم يات (٦) اليها
 ولا رايها ابداً بان كان لا زال عندكم بابعث اليها في
 اقرب مدة لنسجنه ولا بُدّ بترك (٧) الله مبيك
 والسلام

Notes.

(١) Commandant. - (٢) Le troisième point du ya

conditionnel comme réponse à l'impératif qui précède. —

(8) Mois pour الحبلى nom d'action de la VIIIe forme ; contrac-

tion du ـى caractéristique de cette forme avec le ب du ra-

dical. — (9) Participe actif de la Xe forme, mis pour :

مؤقتين . — (10) Correctement كلا . — (11) Le rédacteur

s'est vu obligé de rectifier la forme imparfaite de la pre-

mière lettre de ce mot, en traçant au-dessus une forme

plus correcte. — (12) Mois pour اعلى , racine علو .

(13) Plus couramment : نيس sans alif. — (14) Octobre.

(14) Mois pour موزان , comme موزان pour موزان .

١٢٩ - ١٢٩.

C'est la lettre ه reproduite par inadvertance ;
mais elle ne fait qu'un double emploi, étant d'une
écriture différente —

في هذه السنة ٧٩ وذلك فد زيد علي زويجة حرثا
 في العشور وانا اكسب سيوى (٥) حرثا ازويجة (٦)
 بفظ حتى انتي صرت متبوعا بزويجتين والان
 سيدي استعس على شكائتي تجذني (٧) ان شاء الله
 على الحق والصواب من غير شك ولا وهم وبعد اطلاءك (٨)
 على ذلك تجد كلامي على الطريق المستقيم (٩) بالله
 يدوم لنا عدلك وبغايك (١٥) وهذا (١١) ما متا اليك والسلام
 من كاتب الجروي المذكور اعلا (١٢) وذاك (١٣) بتاريخ ٨
 اكتوبر (١٤) سنة ١٨٧٩ من ميلاد المسيح &

Notes.

- (١) Préfet. — (٢) Sans alif; nom de tribu, dans les Tassers, canton de Bordj. Menaiel, sur la ligne d'Alger à Bizzi-Ouzou. — (٣) On dirait: جاءنا il nous est venu, ce qui ne donnerait aucun sens. — (٤) On dirait: يجدد le renouvelle, ce qui ne donnerait aucun sens. — (٥) Correctement: سيوى. — (٦) Correctement: زويجة sans alif. — (٧) Racine وجد; le verbe est à l'aviste

Notes.

- (1) Abai. - (2) Lieutenant chef du bureau - arabe. - (3) Correctement ابن. - (4) Correctement مغروشا à l'accusatif. - (5) Correctement أراد أن. - (6) Sans alif, d'un Lidi-Ferruch, mémorable par le débarquement de l'armée expéditionnaire qui a pris Alger en juin 1830. - (7) Correctement : ماينا ou simplement ماينا. - (8) Correctement. لا نخطوك; racine عطي, le ga ayant disparu devant le ouassu du pluriel.
-

48 - 48

الحمد لله وحده الى سعادة المحترم الارجع السيد
البريبي (1) حاكم عمالة الجزائر السلام عليك ورحمة الله
تحتك نعم سيدي باناسي العربي بن حمزة من دوار اولاد
اسمير (2) ثم من دايرة بيتربزج أم نايل اشتكي الى
مفامك الكريم بما أنا (3) به متبوع أمام المحترمة (4)

تَعَالَى يَمَازِيكَ خَيْرًا لِأَنَّ مِنْ نَقْذِ حُكْمِ الشَّرْعِ الْعَزِيزِ جِزَاءَ اللَّهِ بِأَحْسَنِ
الْجِزَاءِ وَعَلَيْكَ السَّلَامُ الثَّامِ فِي الْإِبْتِدَاءِ وَالْإِخْتِتَامِ مِنَ الْعَالَمِ الْعَلَّامَةِ
فَاضِلِي الْمَالِكِيَّةِ بِالْجَمْعِ أَيْرِ الْمَحْمِيَّةِ وَقِفْهُ لِلَّهِ عَامِينَ ٨

Notes.

(1) Correcte. -- (2) Régulièrement: ابي جمعة. -- (3) est completif و في (4) Birkhadem, le puits de la négresse
au duel. بنتيها. (petite commune aux environs d'Alger.)

٤٧-٤٦

الحمد لله ٢٢٣ ماي (١) سنة ١٨٧٩

المعظم الاربع سعادة السيد البيوطنة شاي بيروا عرب (٢) السلام والرحمة
والبركة عليك وبعد نعم السيد بلغي جوابك الريع المؤرخ يتوم من شهر
التاريخ وامر تني لعزيمك في فضية شكاية ابن العيدجتان بن (٣) مقورة في
شان الماء اعلم سيدي ان هذا الجنان كان مغروس (٤) على ماء وحشية وبي
هاته السنة لما قل ذاك الماء اراد (٥) ياخذ الماء من عند عزلة اولاد سي
ابرج (٦) الذي هو ليس من عادته يسقي به فمنعوه اناس العزلة فايدين له
ان جنانك (٧) مغروس على غير ماؤنا (٨) وحيث قل لم نعطوك (٩) من ماؤنا (١٠)
ابدا جهاته سررتة عزيمتك سيدي به والنظر لك والسلام ٩

- (4) École (avec deux orthographes différentes). - (5) Correctement: *لَمْ يُرْجِدُوا* au nominatif. - (6) *لَمْ يُرْجِدُوا* au nominatif. - (7) IVe forme, racine *عَوَن*. - (8) Pour *عَنْ مَا*. - (9) Racine *رَجَو*. - (10) Abréviation de *انْتَهَى*.
-

46 - 47

الحمد لله وحده ولا يدوم يسواه
الى سعادة المَعْظَمِ الْمُحْتَرَمِ السيد الوكيل الحام
عليك السلام التام وكثرة الإِنْعَامِ والامر الذي نعلمك به
خير إن شاء الله مواته ثبت لدينا بالبينه وان (1)
الولية باطمة بنت بوجمعة (2) تُوْقِيَتْ عن بنتها (3)
عزيزة والزهره ابنتي احمد الغول به عَرَبِيٍّ بِمَحْص
بير الخادم (4) وعصبتها شفيقتها زهيرة فحضانة
البننتين بالشرع العزيز لخالتها ولا يمنعهما من ذاك مانع
ومن اراد انيفكاها منها من غير موجب شرعي فلا
يُلْتَبَقَت اليه بالمراد منك ان تنظر في فضيتها وتمنع
من اراد انيفكاك الحضانة منها وتخلصها من يده والله

الجزاير (١) الاعز الركتور (٢) التسلام عليك ورحمة
الله تعالى وبركاته وبعد كنت كتبت لك جواباً قبل هذا
وفد نسيت امرًا لم نذكره لكم وهو ان قبلتم مني
بلاصة (٣) القيادة بالعرش الذي اناسكن به بذلك
احسن لي وليد ولتكم السعيدة فبنيني ايكولاً (٤) في
ملك الله وملكسي ونحبسه على اولادي ويكون
ذلك الاكول (٤) لكم ولا ولا دي ولا يليف هذا الاكول
لا يتلك البلاد كونهها بلاد الماء والبواكه واناس
ذلك العرش كلهم راغبين (٥) في تعليم اولادهم
فراءة دولتكم السعيدة غير انهم لم يجدوا (٦) من
يعيهم (٦) على ذلك والحاصل سيدي اخبرني عن
عجل عمّا (٨) يكون عليه العمل كونه طال صبري
وامتدّ ضربي لأن لي مدة وانا ارجي (٩) في ردّ
الجواب والله اعلم بالصواب اهم (١٥)

Notes

(١) M^r le Recteur Jeanmaire. - (٢) Correctement :

(٣) Place, emploi. - (٤) بالعمالة الجزائرية (٥) بعمالة الجزاير

كسائر جرره حسب تَصَرُّف الاعراض الى الان
 ادَّعى (٥) عليه مُحَمَّد بن يَحْيى عَمَّار من بريفة واراد (٦)
 ان ينزعها من يده ثُمَّ احضرت مُحَمَّد بن سى عَمَّار
 المذكور فسألته عن سبب المرجة المذكورة فزعم
 ايضًا ان المرجة له وهو الذي يتصرّف بيها وما
 اني عرّفت سيادتك بذلك ووجهتها اليك ونظرك
 اوسع والسلام

Notes.

- (١) Mai. - (٢) Lieutenant chef du bureau arabe. -
 (٣) Le و est explétif. - (٤) Mois pour ما تلقى. - (٥)
 VIIIe forme, le ta ayant été contracté avec le dal. -
 (٦) Racine ر. -

٤٥ - ٤٥

الحمد لله وحده
 دام عزّه
 سعادة المعظم سيّدنا جدير (١) بالعمالة

من ميلاد (8) المسيح ٥

Notes.

- (1) Contraction de من ما. - (2) Journal. - (3) Juin. -
 (4) VIII = forme de زاد acroste, le ta changé en
 dal à cause du voisinage du jin. - (5) Correctement.
 الهناء والبقاء. - (6) Il s'agit de Mahomet. -
 (7) Juillet. - (8) Mois pour مؤلاد comme ميران
 pour مؤزان.

٤٤ - ٤٤

الحمد لله وحده ٢٢ ماي (١) سنة ١٨٧٩
 الى المعظم الاربع سعادة السيد اليوطنة شاي
 بيروا (٢) السلام عليك والرحمة والبركة وبعد وان (٣)
 بيه علي حمادة من جريف اولاد بيه داود يزعم ان له
 مرجة يقال لها مرجة سيدي داود قدوم مزرعته
 تلقاها (٤) عن اوائله من زمن طويل يتصرفا بيها

(2) Commandant. — (3) Maghnia ou Salla. Maghnia ville française près d'Ouchda. — (4) Laisif de يَنْفُورُ
 (5) Aquendouz veau, en Kabyle. — (6) Nom de tribu; pluriel de ساهلي du Sahel. — (7) Mois pour ستوفيا; le سَ est une particule affirmative de l'aoriste, synonyme de سَوَقَ certes. —

٤٣ - ٤٣.

الحمد لله وحده براحة شيخنا وأستاذنا
 السيد العلامة أبي الفاسح عليك اتم السلام وأزكى
 التحية والإكرام تعميكم وتعم جميع اولادكم ممتاز (١)
 لا يخصى ولا يعدا اما بعد نعم السيد انني رأيته
 في الجرنال (٢) المؤرخ في ٩ اجوان (٣) سنة ١٨٨٠
 ازادات (٤) كد درجة في تعليم العلوم زيادته على
 ما انت عليه وبرحت بذلك برحاً شديداً ادام
 الله لك الهنى والبقي (٥) نجاة سيد الاولين والاخيرين (٦)
 والحمد لله رب العالمين كتبت في جولييت (٦) سنة ١٨٨٠

٤٢ - ٤٢

الحمد لله من سعادة السيد عبد المالك بن علي
 التتعيدي فايد وجدة (١) ونواحيها إلى المخترم
 الاربع السيد الكماندة (٢) حاكم دايمة مَغْنِيَّة (٣) عليك
 السلام التامة التامل العام كما يليق بذلك المقام
 اما بعد بآيات حامله المسمى احمد بن حسين
 كتب اليها عامله بأنه سرقت له ناقة منذ عشرين
 يوما وكان وفيها عليها منذ خمسة عشر يوما بمَغْنِيَّة
 بيد رجل يُقال (٤) له القندوز (٥) من إيا التكم السوا
 حليّة (٦) بوفى معه لدى فاضى مَغْنِيَّة بكلّبه
 بإثبات النافة له وعليه ايها المحب انه أقام عندنا
 البيّنة انتهاله ومملكه حشبا ستفيا (٧) عليه
 بيده فنحبك بارك الله بيمك ان تفاديلها لدى
 الشرع هناك وما حكم بينهما عليه العمل وبيّنة
 الحامل بيده معترفا بها بعد دل وجدة والسلام

Notes.

(١) Ouchda ville marocaine sur la frontière algérienne.

عَمَّارِ بْنِ اَزْعِيوَةَ فَحَصَلَتْ لَهُ التَّهْمَةُ فِيهِ بِسَبَبِ
اِخْتِلَاطِ غَنَمِهِ مَعَهُ وَلَمَّا اَتَا (٦) رُبَّ الْكَبْشِ يَسْأَلُهُ (٨)
عَلَيْهِ اَنْكَرَهُ عَمَّارٌ وَاَبِيهِ (٩) فِي سَرْفَةِ الْكَبْشِ وَلَمْ
تَكُنْ (١٥) بَيِّنَةً لِلْمُدَّعِي (١١) عَلَى ذَلِكَ هَآئِي عَرَفْتُكَ
بِالْوَانِجِ وَرَسَلْتُ اِلَيْكَ الرَّاعِي الْمَتَّهَمُومَ وَرُبَّ الْكَبْشِ
لَتَنْظُرَ فُضَيْتَهُمَا وَالتَّنْظُرَ اِلَيْكَ وَالسَّلَامَ

Notes.

(1) Juillet. - (2) Lieutenant chef du bureau arabe. -

(3) Teramena. - (4) Sans alif. - (5) Mais pour *بدعوى*;

le ya final, précédé d'un fatha et suivi d'un pronom

affixe, se change en alif. - (6) Correctement: اجترفت

الرَّعَاةَ ou اجترفت الرُّعَاةَ, en vertu de ce principe: quand

le verbe précède le sujet au pluriel irrégulier, il reste

invariable ou se met au féminin singulier. - (7) Cor-

rectement: اَتَيْتِي. - (8) Mais pour يسأله. - (9) Cor-

rectement: ابوه. - (10) Mais pour تَكُونُ. - (11)

Participe actif de la VIIIe forme, le ta ayant été contracté avec le
dat.

femmes, autrefois siège de la Justice de paix du Guerrou.

- (3) Cheneil. - (4) Le point du noun a été omis par inadvertance. - (5) Kassi ou Kassa nom propre d'homme, en Kabyle. - (6) Aguemmour, monticule, en Kabyle. (7) Nom d'un douar Kabyle. - (8) Correctement: النظر (9) Sans alif. - (10) D'où l'expression caïmaïcan. - (11) Adjoint indigène. - (12) Trillet.
-

41- ٤١

المجدلة وحده ٢١ جوليت (١) سنة ١٨٧٩

سعادة المَجَلَّ السَّيِّد اليوطنة شاب يبروا عرب (٢)
السلام عليك وبعد فالذي نخبرك وان الحامل اليك
التعجيد بن لبادة من عزلة الزمانة (٣) وصحبته
الولد المسمى عمار بن ازعيوة (٤) من بريفه يزعم
الاول بدعواه (٥) ان ابنه عثمان سارح بغنمه
واختلطت الغنم مع غنم الولد المسمى عمار
ولما اجترفوا الرعات (٦) ذهب له كبش مع غنم

٤٠ - ٣٠

المجد له وحده ولا يدوم إلا عزّة

المنعظم الأرفع السيد الجوج دبي (١) بعين النساء (٢) السلام عليك وعلى كافة حضرة الربيعه اما بعد فقد بلغني جواب من السيد الشنال (٣) الحاكم بنسب القرشور تاريخه ١٦ شهر التاريخ ٢٠٣٠ ممر (٤) مضمونه بأن نامرسي حمودة بن الشيخ وابنه الطيب وبالفاسم بن فاس (٥) ومحمد السعيد بن رزفي كآتهم من مرفعة فموت (٦) عرش الاعراش (٧) ليحضره عندك في اليوم الرابع والعشرين من الشهر المذكور بما احضرتهم لذيتي وامرتهم بالفدوم اليكم بامتنع محمد السعيد بن رزفي من الفدوم اليكم ولم ينصت اليها اصلاً وغلظ راسه ما اتى اخبرتك بهم والنص (٨) لكم والسلام من محمد السعيد ابن (٩) خليفه القايم مقام (١٥) ادجوان (١١) الاعراش (١٢) صانه الله ٢٩ في جليت (١٢) سنة ١٨٨٤

Notes.

(١) Juge de paix. - (٢) Ain - en - nsa, fontaine des

وَدُمْتَهُمْ (11) بخير والسلام من ارزفي بن اذير (12) برزیدان
اغیل اموولی (14)

Notes.

- (1) Il manque un lam à ce mot. — (2) Commissaire ou plutôt administrateur de commune mixte. —
(3) Mis pour *موزان* en vertu de ce principe : le *g* digammé et précédé d'un Kasra, au milieu d'un mot, se change en un *y* de prolongation : Oras-el-Mizan centre Kabyle important, situé aux conforts sud-ouest du Djurdjura. — (4) Racine *فوم*. — (5) Akli, nom propre d'homme; l'ensoir, en Kabyle. — (6) Régulièrement : *البارحة*. — (7) Garde-champêtre. — (8) Racine : *وف*. — (9) Rapport. — (10) Juge-de-paix. — (11) Guissier-vous durer (racine *دوم*). — (12) *Aregti Ben Tdir* nom propre d'homme; Felix, fils de Jean, en Kabyle. — (13) Président de douar, en Kabyle. — (14) Nom d'un village Kabyle, situé entre Oras-el-Mizan et Fort-National. La crête des expositions ombragées, en Kabyle.

(2) Truin, sans l'alif initial. — (3) Lieutenant. — (4)

Voir lettre 29, note 18. — (5) Racine قوم. — (6) S'alif
est joint au ouaou par une sorte de licence calligra-
phique motivée par la rapidité de l'écriture.

39 - 39

الحمد لله (1) وحده المَعظَم الأَرْبع السيد الكصار (2)
حاكم ذراع الميزان (3) السلام عليك التام كما يليف
بالمقام (4) وبعد اخبرك سيدي ان رجلاً اسمه ايلي (5)
قتل زوجته البارح (6) ليلاً وهرب من حينه ولمّا
اخبرني بذلك القارء شابيط (7) ركب من ساعتى و
وتوجهت إلى محل الجريمة فوفقت على المرأة وهي
تعالج سكرات الموت فلم تجاوبني إلى أن طلعت روحها
فارسلك بعض الناس في اثر الجاني فرجعوا ولم ينفوا (8)
له على خبر واما المرأة تراها باقية على حالها من غير دين
إلى أن يأتيها السيد الطبيب واتي أرسلت ربولاً (9)
مثل هذا الى السيد الجوج دبي (10) كما هو الواجب

٣٨ - 38

الحمد لله (١) اجوان (٢) سنة ١٨٧٩

اسعد الله احوال البارس المحترم الاكمل سعادة السيد
 اليوطنة (٣) المتولي امور العرب دام عزه واحترامه
 امين السلام التام الشايل العام وبعد اية السيد
 بلغنا جوائك الاربع المؤرخ ينوم (١) من شهر التاريخ (٤)
 وذكرت فيه ان الفايده اخانا سي محمد بن بونعاس يرسل
 اليك زريته سي الشريف بن الفبسي التي عنده اعلم
 اية السيد بان الفايده غاي بفسنطينة وانا لانعلم
 بذلك حيث انني مفهم (٥) بوطن اولاد كباب وفدمت
 إلى وطن وادي بوسلام ومكنت فيه ايتاما فليلة وحين
 يرجع الفايده من غيبته فيفضي الامر الذي ادنته به
 ان كان في علمه شيء منه وهذا الواقع عرفت به
 سيادتكم ونظرك اوسع (٦) والسلام

Notes.

- (١) Le point à gauche du ٣ et du ٢ représente le
 zéro des dizaines, qui ne s'écrit pas en français. —

رسم الحكم بامرناه المرة بعد المرة يدفع ما عليه
 بلع يمثل والآن المطلوب من إغسانك تأمر من
 يكتبه يدفع ما عليه وهذا ما متابه أعلمناك و
 النظر اليك وعليكم (ح) الب سلام من (د) كاتبه عبد
 ربه بن (و) يوسف بن أحمد وقفد الله بهته في نوانب (١٥)
 سنة ١٢٢٢

Notes.

- (1) Procureur Général. — (2) Façon bizarre et fréquente d'écrire ce mot qui est un verbe défectueux à la VIe forme. — (3) Commune du Fondouk, entre Alger et l'Arba; le barrage de l'Hamise est tout près de là. — (4) Racine بن. — Correctement جلا sans l'alif initial. — (6) Le mot دى a pour racine يدى. — (7) Façon bizarre de tracer le Kaf dont la barre supérieure et oblique n'est pas à sa place. — (9) Le mot بن s'écrit toujours avec un l quand il n'est pas entre deux noms propres, comme lorsqu'il commence la ligne. — (10) Novembre.

par le chiffre ۲ qui indique en même temps que le nom est au duel : le rédacteur de cette lettre a eu faire ainsi un trait d'esprit. — (7) Le signe suivant est uniquement employé pour finir la ligne. — (8) Mois pour *افضی* qui est incorrect. Voir lettre 30 note 5. — (9) Mot oublié dans l'original ; le mot *هل* est au pluriel ; il est féminin quand il désigne la femme, épouse ; il s'emploie adjectivement avec le sens de digne de, apte à. —

۳۷-۳۶

الحمد لله وحده ولا يدوم إلا مثله

إلى معادة السيد البرکورور جنيرال (۱) بعد التلام
 التامة والإكرام والإتياعام عليكم ورحمة الله تعالى (۲)
 وبركاته وبعد فإن الحسين بن رابع بن الحسين من
 سكان الشبانش من كمون الهند (۳) له على
 أحمد بن (۴) اخلال (۵) دین ثبت عليه وبيده (۶)

الاهل والاخوان بمصر حوا بذلك واتهم بخير وعلى غير
ولا يخصهم شيء من جهة النبعة (٢) وكل ما (٣)
يحتاجونه نفع (٤) عليهم به ونهتكم فيه واما
ابنك الكبير الذي يفر في المدرسة بأني نراه (٥) مرتين (٦)
في الجمعة (٧) ونخرجه انا بنفسي في يوم الاحد بكن
مانيا منه وافض (٨) حوايجك ولا يدخل ببالك شيء
من جانب الاهل غير انهم متوحشون فيك وطالت
عليهم (٨) غيبتك والسلام بتاريخ ١٥ مارس سنة ١٩٢٢

Notes.

(1) Voir lettre 28 et notes : même genre d'écriture et
mêmes observations ... (2) La virgule au-dessous du nom
ne compte pas. — (3) Le mot suivant ne compte pas ; il
est correctement répété immédiatement après. — (4) Le ف
a plutôt l'air d'un ن final sans points. — (5) Le point
du nom a été oublié ; quant à celui qui est sur l'alif,
il appartient au fa du mot placé au-dessus dans la
ligne précédente. — (6) Les deux points du ta sont repé-

au cas annectif. - (3) Correctement : *ذِي* au cas annectif, se décline comme *أَبُو* père, *أَخُو* frère,

رُضُو bouche. - (4) Racine *رَضُو*, qui devient *رَضِي*

à la 3e personne masculin singulier du prétérit actif, le

و se contracte avec le *ي* dans les participes passifs des

verbes défectueux. - (5) Le mot *ابْن* perd son *alif*

entre deux noms propres, Racine : *بنو* ou *بنِي*.

(6) Sans *alif*. - (7) Assesseur à la Cour d'appel.

(8) Racine *لَفِي*. - (9) Assesseur. - (10) Guergour,

région importante à l'est de la Kabylie de Bougie,

entre Tlevrata et Sétif. - (11) Cadi - notaire. -

36⁽¹¹⁾ - 32

الحمد لله وحده إلى محبتنا في الله وصديقتنا من أجله
السيد فويدر بن الهادي السلام عليك وبعد اعلم
ان بطاقتك بلغتني صالحة سي السمتي وجهنا
كل ما ذكرته لنا فتراني بلغت سلامك إلى جميع

35-30

المجدله وحده ١٢ اجوان (١) سنة ١٨٨٨
 أشعده الله اموال المحطم المحترم والي (٢) الخيرات
 والنعيم ذو (٣) العلوم السنية والعنون المترضية (٤)
 السيد بلفاسم ابن (٥) اسديرة (٦) استور كنورد بيل (٧)
 بالجزاير السلام عليك وعلى كل من شملته حضرة
 التريعة من لاهل والاولاد ان كنتم بخير بالحمد لله
 وبعد بائي لما وصلت الى الجزاير لفضاء بعض
 المآرب رغبت ان ازورك ولم اعرف محلك الذي
 تكون فيه فكتبت اليك هذا الجواب عسى ان
 تخبرني بالمحل الذي تحصل ملاقاتي (٨) بك وأتي
 محل أو ساعة يكون ذلك وان تاذن لي في الدخول
 اليك زائراً والسلام من محمد الزروفا اکتوف استور (٩)
 محكمه الصلح بالقرفور (١٠) ونايب فاضي نظير (١١)
 القرفور

Notes

١) Juin. - (2) Correctement : sans alif ولي

٣٤ - ٣٤

الحمد لله في نونبر (١) سنة ١٨٧٩
 المعظم الأرفع سعادة السيد الفبطان (٢) شاب
 بيروا (٣) عرب التتلام والرحمة والبركة عليك وبعد سيدي
 بلغني الترفيع جوابك (٤) وامرني لمرسل لك عمار
 بن البشير من بني فغال (٥) اعلم سيدي تراني لما
 بلغني جوابك رسلت اليه الدائرة فلما بلغ الى افاريه
 اخبروه بأن ذلك الرجل كان ارتحل من تلقاء نفسه
 الى العلية (٥) حكم سطارنوا (٦) خمس و ليس لنا
 علم به تراني عرفتكم به ليكن (٦) في علمك والسلام

Notes.

- (١) Novembre. - (٢) Capitaine. - (٣) Chef du bureau arabe. - (٤) Plus correctement : جوابك الترفيع l'adjectif devant toujours se placer après le nom qu'il qualifie et prendre l'article si ce dernier est pris dans un sens déterminé. - (٥) Nom de tribu. - (٦) Saint-Arnaud, près de Sétif. - (٦) Correctement : ليكون qu'il soit (au subjonctif, mais non au conditionnel.)

وبعد سيدي واتك (٤) ذكرت لنا في جوابك الربيع
 المؤرخ بيثوم ماي المعلم بهند ٨٠٧ (٥) بأن
 نمكن (٦) الورقة الواردة علينا بيدي رتبا ونرسل لك
 توصيلا اعلم سيدي بأن تلك الورقة وردت علينا و
 مكنتها بيدي رتبا وهذا الجواب توصيلا (٧) منّا
 لسيادتك على ذلك والسلام ❀

Notes.

- (١) Mai. — (٢) Curieuse façon de tracer ces trois lettres
 الا. — (٣) Lieutenant. — (٤) Le و est explétif. — (٥)
 sous-entendu : "العلامة". Le point (ou zéro) à gauche du
 nombre ٨٠٧ (٨٠٧) est de trop. — (٦) Correctement : أمكن
 Voir note 5 lettre 32. — (٧) Correctement : توصيل, at-
 tribut de جواب, au nominatif ; ou bien توصيلاً, à l'ac-
 cusatif comme attribut d'un verbe d'existence. —

Voie note 3 lettre 23. — (3) Les points du ba, et du ya sont tracés en forme de triangle, comme pour le fa et le ya, le noua et le ta, etc... — (4) Mais pour ارادْت Voie note 6 lettre 18; racine ر و د. — (5) Il arrive souvent dans les lettres d'employer la 1re personne du pluriel au lieu de celle du singulier. Correctement: أَجُوزُ فَاضِيًّا (Je désire) passer les examens de cadi. — (6) Correctement: لَتَكُونُ que vous soyez. (au subjonctif, mais non au conditionnel). — (7) Mais pour يكون Voie note 6 lettre 18. — (8) Correctement: مَاجَا. — (9) Voie ci-dessus, note 3. — (10) Boussada ville - oasis du département d'Alger. Voie note 3 lettre 23 sur le mot ابو. — (11) Janvier. —

٣٣ - ٣٣

الحمد لله ١٥ ماي (١) سنة ١٨٧٩
 المعظم الأرفع (٢) سعادة السيد اليوطنة (٣) المتولي
 أمور العرب دام عزّة أمين السلام التامة عليك والرحمة

سعادة المعظم المحترم السيد أبو القاسم بن سديرة
 مَدَرَسِن اللغة العربية (٢) بِالْمَذَرَسَةِ الْعَالِيَةِ (٣)
 لِلْعُلُومِ الْأَدَبِيَّةِ (٣) بِالْحَزَائِرِ السَّلَامِ عَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ
 وَبَرَكَاتُهُ وَبَعْدُ نَحْمُ السَّيِّدَ إِنِّي جَوَزْتُ الْإِمْتِحَانَ
 فِي سَنَةِ ١٨٨٦ بِوَسْطِكَ جَزَاكَ اللَّهُ عَنَّا غَيْرًا وَالْيَوْمَ
 سَيِّدِي أَرَدْتُ أَنْ نَجُوزَ فَاذْنِي (٥) إِنْ شَاءَ اللَّهُ نَطْلُبُ
 مِنْ سَيَادَتِكَ لِتَكُنْ (٦) فِي عَوْنِي اللَّهُ يَكُونُ فِي عَوْنِكَ
 وَلَمْ يَكُنْ لِي مَلْجَأٌ (٧) إِلَّا هُوَ يَسْوِي الْأُمُورَ وَأَنْتَ رَئِيسُهَا (٨)
 كِبَايَةِ مِنْ خَدِيكَ مُحَمَّدُ بْنُ عِيْسَى بْنُ ضَيْفٍ
 اللَّهُ مِنْ شَرْعَةِ الْهَامِلِ دَائِرَةِ أَبِي سَعَادَةِ حَرَّرَ ٢٨
 جَنْبِي سَنَةِ ١٨٩٠ مَسِيحِيَّةً ۞

Notes

(١) Le rédacteur a tracé la conjonction و et le pronom affixe نا au-dessous et au-dessus, sans doute pour orner son écriture ou gagner de la place. نا composé de مولى et de نا

Voir note (١٥) lettre ١٦. — (٢) Correctement: أبي القاسم

lettre 21. — (3) Correctement: *بَانْظَرُوهَا* L'alif qui suit le و du pluriel se supprime devant un pronom affixe. — (4) Voir note 3, lettre 21. — (5) Nom d'action de la VIII: forme; contraction du *ا* caractéristique de cette forme avec le *ب* du radical. — (6) Correctement: *آخِر* Voir note 7, lettre 17. — (7) Voir note 3, lettre 21. — (8) Il faut *أَنْ* que après ce mot. — (9) Correctement: *دِيْبِيْنِيْ* Constantine, chef lieu du Département de ce nom. (de Constantin). — (10) Correctement: *لِيَاْتُونِيْ* racine: *أَتِي* Le *ي* final est supprimé à cause de son incompatibilité avec le و; c'est sur ce principe que repose principalement la conjugaison des verbes défectueux. — (11) Correctement: *تَرْوُنْهَا*. — (12) Correctement: *العَرَبِيْ* *أَمِيْن* et *أَمْنَد*. — (13) Correctement: *الأَعْرَابِيْ* ou *أَمِيْن*. —

32-32

الحمد لله وحده وصلى الله على سيدنا (1) ومولانا (2) محمد

الى السيد الذي كرر شيخ المدرسة التعليم
 الاولاد المذكور بنقرت وكافة من معه خصوصاً سي
 عبد الرحمان السلام عليكم مع رحمة الله والبركة وبعد
 ها اني ارسلت لكم الكتب الذي (1) اعددتم (2) لتعلمي
 بانضروهم (3) واعلموني مع الحامل حتى نعرف الذي (4)
 يليق بي ملازمة اطلاعه (5) ليكون لي عوناً في
 التعليم وإن كان في علمكم كتاب آخر (6) وهوليتس
 عندي (7) يوصل بي التعلّم المطلوب من فضلكم (8)
 تعلموني عنه حتى نرسل عنه إلى فسنطينا (9)
 ياتوني (10) به وها اني رسلت لكم بطاقة مكتوبة
 بالبراصوية كان ارسلها الوالي العام سابقاً فنقلت
 نسخة منها كما ترؤها (11) والسلام من محمد
 بن العربي (12) آمين (13) الله آمين (13)

Notes.

- (1) Voir note 3, lettre 21, correctement : الَّذِينَ ou
 plutôt التي. Voir note 6, lettre 21. — (2) Voir note 6,

à Alger. — (2) Correctement: قَنَنْتَ. Voir note 5, lettre 26. — (3) Voir note (3) lettre 21. — (4) Mais pour > وَّوْ Racine وَّو ; le و djegmé est précédé d'un — se change en مي dans l'intérieur d'un mot. — (5) Régulièrement : تَرَايَ ; on élide souvent l'alif (support du hamza), de sorte qu'à l'imperatif le verbe (أَي) se réduit à une seule lettre: ي vois, en vertu de ce principe : la lettre faible disparaît à la fin d'un mot, lorsqu'elle doit être djegmée, comme c'est le cas au conditionnel et à l'imperatif ; c'est sur ce principe que repose la conjugaison des verbes défectueux. — (6) Voir note (7) lettre 17. — (7) Voir note (5) lettre 28. — (8) Voir note (6) lettre 29. — (9) Blida, jolie petite ville près d'Alger. (10) Chouh.

31-31

الحمد لله وحده
سُبْحَانَكَ جَلَّ وَعَلَا

(17) Alger. Voir note 5, lettre 26. — (18) Il faut deviner qu'il y a là بتاريخ à la date. Voir note 4, lettre 19. — (19) Février. —

30-30

الحمد لله وحده ولا يدوم إلا ملكه
إلى حضرة اخينا السيد فاتح (1) السلام عليكم ورحمة
الله تعالى وبركاته أما بعد هُتَيْتَ (2) بالولد الذي (3)
أشرفنا بوجوده ليلة ميلاده (4) بالله يُنفِيك
حتى ترى (5) اولاد اولاده رجاء النبي وءاله (6)
مجد عوا (7) الله ان يرزقنا يولد مثلكم (8) إن شاء (8)
الله وتبليغ سلامنا جميع اهلكم وجملة احبابنا
والسلام كتب بالبيدة (9) في غشت (10) سنة ١٨٨٨
من البقية لربته محمد بن حمود

Notes.

(1) M: Fatah, Directeur de l'école arabe-française

Notes.

- (1) №: Eagloyze. — (2) Participe actif de la IVe forme racine جود , le ج devenu ي par permutation. — (3) Française (avec un — au lieu d'un —). — (4) Les trois points de deux lettres différentes sont souvent réunis en triangle. — (5) à Bougourt. Voir note 4, lettre 18. — (6) Les trois points du ج et du ي sont parfois représentés par une sorte de virgule renversée. — (7) Voir note (4) lettre 24 et note (9) lettre 17. — (8) Le point a été omis par inadvertance. — (9) Participe passif de la IVe forme, racine جود ; le ج devenu ل par permutation. — (10) L'alif de ce mot se confond avec l'appendice du ي . — (11) Racine جزي Voir note (10) lettre 24. — (12) Racine جزي ; و ou ي final, précédé d'un ل prolongatif, se change en ـ . — (13) Racine جود . Voir note (20) lettre 28. — (14) Il faut deviner qu'il y a là جوي . — (15) Il manque une pointe au — . — (16) Bureau arabe. Voir note (3) lettre 21. —

et avec lui, c'est-à-dire de la part de. — (15) Voir note (2) lettre 17. — (16) Voir note (13) lettre 17. — (17) Voir ci-dessus, note (11). — (18) Moédiah. — (19) Racine ١٥٥. Puissiez-vous continuer à vivre, et puissent vos jours.....!

29- ٢٩.

الحمد لله وحده
 حضرة الباضل الاجل محبنا
 العزيز السيد انقليز (١) مدير (٢) المدرسة البرانسوية (٣)
 والعربية (٤) بتفرت (٥) السلام عليكم التام الشامل (٦)
 العام والرحمة والبركة والإنعام يليه (٧) فد بلغني (٨)
 حقة الشرفي غاية المراد (٩) وهي من احسن (١٥)
 الثمر كثر الله خيركم وجزاكم^(١١) عتاً احسن الجزاء (١٣)
 وذنبتكم^(١٣) ابي (١٤) خير وإنعام وعليكم السلام التام
 من محبتكم على الآوام محمد بن سيدي سعيد (١٥)
 الخوجة بليروا (١٦) عرب الجزائر (١٧) بتاريخ (١٨)
 ٢١ (١٤) مورار (١٩) سنة ١٨٨٧

dans cette lettre comme dans beaucoup d'autres, que les deux points du 8 sont représentés par un petit signe semblable à un \vee ou à un \circ . — (4) Les deux points du premier ـ sont représentés par un petit trait semblable à un \angle ou à un \circ , parce que le rédacteur veut aller trop vite; (ce fait se remarque à diverses reprises dans le cours de la lettre) il omet même à dessein et pour la même raison les deux points du ى final qu'il fait retourner en arrière. — (5) Racine لور . — (6) Le ـ a l'air d'un ـ suivi d'un jambage sans point et d'un ـ . — (7) Racine لور ou لور . — (8) Voir note (13), lettre 14 et note (3) lettre 21. — (9) Le ـ doit être joint à la lettre suivante. — (10) Composé de ـ or, ـ , certes, et du pronom affixe de la 1re personne, c'est-à-dire: or certes moi. — (11) Le petit signe qui vient après n'est là que pour finir la ligne. Voir note (4), lettre 22. — (12) Il ne faut pas d'alif final. Voir note (3) lettre 21. — (13) Le point du ـ manque par inadvertance. — (14)

٢٨-٢٨

الحمد لله وحده ^{وَبِهِ نَسْتَعِينُ (١)}

حَنَاب (٢) العالم العلامة (٣) الفذوة البهامة شايخي (٤)
 وأستاذي وعمدتي وملاذي (٥) وافر السيادة (٦) كأمك
 الشجادة الشيخ السَّيِّد (٦) عبد الباقي عليكم مِنَّا اَتَمَّ
 السلام بِدَايَةِ (٦) واختتام وعلى جميع من ضَمَّتْهُ
 حضرتكم السَّعِيدَةُ (٨) أمَّا بعد (٩) سيدي جاني (١٠) وَجَّهْتُ
 لِسِيَادَتِكَ نَصِيبَ (١١) صَيْدٍ أَرْجُو (١٢) من الله ثُمَّ مِنْكَ
 فَبُولَةٌ وَجِيهَ (١٣) كِبَايَةِ وَبِهِ (١٤) خَدِيمِكَ وَتَلْمِذُكَ (١٥)
 أحمد بن قرنة (١٦) العادل الآن (١٧) بِمُخْتَلَمَةِ المَدِينَةِ (١٨)
 وَدُمْتُ (١٩) وَدَامَتْ أَيْتَاكَ بِالْبَرْحِ وَالشَّرُورِ وَالسَّلَامِ

٢٢٢ مارس سنة ١٣١٠

Notes.

- (١) Racine عون. — (٢) Façon fantaisiste de tracer
 le ب et de former ainsi une sorte d'arabesque. —
 (٣) Le second point du و a l'air d'un accent grave par
 suite d'un coup de plume trop rapide ; on peut remarquer,

٢٧ - ٢٧

الحمد لله وحده اسعد الله بالعافية ذات البفاضل
المحترم ابننا السيد عيسى بن اسماعيل السلام عليك
ورحمة الله وبركاته أما بعد بلغنا سؤالك (2) بواسطة
جوابك الموجب الى اخيك سي علاوة (3) وعلى من
اوصيت بحفظه والوفوب معه بلا نقص (4) في جانب
الاحباب بفدر طاقتنا (1) وكافة (5) اولادنا يسلمون
عليك وذمت بخير وعافية والسلام من المكتوب عن
إذنه آمنه الله. أمين خزر زعي ماي (6) سنة ١٨٧٣ (7)

Notes.

(1) Voir note (2) lettre 24. - (2) Correctement :
سأل, racine سؤال. - (3) Voir note (13) lettre 17,
et note (3) lettre 21. - (4) Dans l'arabe littéraire, la
1re personne de l'ariste ne prend jamais la finale وا.
Le ص aurait dû être joint au ر. - (5) Le point du
ا a été omis par inadvertance. - (6) Mai. - (7) Le
mot "دي ١٨٧٣" aurait dû être placé à la fin, après خزر زعي ملي

هذا ce dont. — (9) Voir ci-dessus note (5). —

(10) فرنگ ou فرنگي ; collectif : فرنگية franc (monnaie)

(11) Le λ ne doit pas être joint au γ ; le λ du mot suivant doit être au contraire lié à l'alif ; cette observation n'est pas toujours d'une application rigoureuse, surtout dans cette lettre. — (12) Composé de \bar{q}

ou, \bar{q} pour et \bar{q} cela, c'est-à-dire : c'est pour cela.

(13) Le \bar{k} doit être ouvert à sa partie finale, ici, il a été fait d'un seul coup de plume, d'où cette forme bizarre qui se voit encore dans le mot فرنگ déjà examinée ci-dessus. — (14) Sous-entendu : والسلام. — (15)

إلى كذا composé de \bar{q} à et de \bar{k} à, comme cela, tel ; c'est-à-dire : à tel endroit. — (16) Numéro. Voir

note (3) Lettre 21. — (17) Novembre. Le \bar{v} n'existant pas en arabe, on le représente ordinairement par un \bar{v} souscrit de 3 points. — (18) Les chiffres de l'année sont quelquefois placés au-dessous du mot di \bar{v} année.

عمالة الجزائر (٥) سعادك (٦) الله ورعاك ومن كل خير
 اعطاك اما بعد ءاتيت (٧) طالبا من الله ثم من
 سعادتك ان تُنْجِمَ عَلَيَّ بِشَأْنِ (٨) فَذَرَهُ وَجُنْتَهْمِ
 عدده مائة (٩) فرنك (١٥) من كوفي بغير اولي اولاد (١١)
 صغار ولا طافة لي على الخدمة بِلَهَذَا (١٢) طلبت من
 سيادتكم (١٣) العلية العدد المذكور (١٤) من خدمك
 فلان بن فلان الساكن بكذا (١٥) نومروا (١٦) في ٢٢
 نوفمبر (١٧) سنة ١٨٨٧

Notes

- (١) Il est bien rare de ne pas commencer par la louange à Dieu. — (٢) Le point du ض a été omis par inadvertance. — (٣) Forme bizarre et assez fréquente du ظ. — (٤) Le Général. — (٥) Correctement : الجزائر Algérie (les Îles, singulier جزيرة île). Le support du hamza (٦) perd ses deux points. — (٦) Correctement : اسعدك. — (٧) Correctement : أَتَيْتُ. — (٨) C'est le montant de la somme de ١٠٠ francs qui est placé en chiffres arabes au-dessus de

- (5) Racine جوب. — (6) Le pronom affixe se rapporte à des cousins germains. — (7) Racine ورت Voir la note (9) lettre 17. — (8) Le frère utérin du de cupis. (9) Racine ورج ; Dans les verbes assimilés, le و disparaît non seulement à l'aoriste actif, mais aussi dans quelques noms terminés par un ة, comme ~~دع~~ ^{دع} ~~فعل~~ ^{فعل} , signalément, ~~دع~~ ^{دع} donation, etc. — (10) Il s'agit de la coutume des Kabyles, auxquels se rapporte le pronom affixe. — (11) Le p final est à peine ébauché, comme le و final et initial des deux mots au-dessous. — (12.) Le ل de l'article doit être joint à la lettre suivante ; même observation pour le mot qui commence la lettre après la Louange à Dieu.

26-27

(1)

حضرة (2) المعظم (3) المحترم السيد الجنرال (4) حاكم

25-20.

الحمد لله السلام عليكم كما يليق (١) بعلي (٢) مقامكم
 أمّا (٢) بعد بيان (٣) المسئلة (٤) المعهودة بيننا فد
 سألت عنها كثيرا من الرجال الكبار العفلاء فاجابوا (٥)
 بأن المال يُقسم بينهما (٦) أنصافا يرثان (٧) بالتعصيب
 بقط واخوه (٨) لأنّ له لا مزية له على الآخر ولا كلام
 له في الشدس لأنّ (٩) جهة (١٠) الأئم (١١) لا تختبر
 عندهم كما جرى بذلك عنهم (١٢) والحاصل أنّ المال
 يُقسم بينهما (٦) أنصافا كما تقدّم و عليكم (١١) السلام (١٢)
 ليلة مارس ١٥ سنة ١٨٩٣

Notes.

- (١) Voir note (١٩) lettre ١٦. Le mot suivant n'est que la répétition du précédent, faite par inadvertance; il est par conséquent nul, ce qui est indiqué par un خ placé au-dessus, abréviation du verbe خرج sortir, être en dehors.
 (٢) Voir la note (١) lettre ١٨. — (٣) Composé de — المسئلة — certes. — (٤) Correctement, — إنّ — or et de — ف.

- du point. - (3) Monsieur François Charpentier ; le premier de ces noms s'écrit quelquefois مِسِي. - (4) Verbe assimilé وَلَّى ariste يَلِي. Voir note (9) lettre 17. -
- (5) Le troisième point représente le s ; Correctement: دَايِرَة ou دَايِرَة, car le s ne devrait être réservé que pour les mots dont la racine renferme un s. - (6) Les deux dernières lettres paraissent être un p final. - (7) Carte, billet. - (8) Voir note (3) lettre 21. - (9) Il faut avoir une grande habitude de l'écriture barbaresque pour deviner les deux dernières lettres de ce mot. - (10) Racine جَزَى, le ي final précédé d'un َ se change en ا devant un pronom affixe. Voir note (12) lettre 18. -
- (11) Le signe placé au dessous représente les deux points. Le rédacteur a voulu faire une sorte de parafe avec le ن de من qui suit والسلام. - (12) Voir note (11) lettre 21. -

ville principale: Ghardaïa. L'élif initial est de trop. —

(12) Voir note (13) lettre 17. — (13) Septembre. — (14) Il

faut deviner qu'il y a là les mots خَرَز et سنة. —

24 - ٢٤.

الحمد لله وحده (1) ألا جلّ محبتنا (2) مسيو برانصوة شارباطي (3)
 شيخ المسيد السلام عليكم ورحمة الله وبركاته يليه (4) نغم
 المحبّ قادم إلى حضرتكم السعيدة دايرة (5) المستقى محمد (6)
 الطيّب بيد (1) كارطة (7) مكتوبة بالقلم العرناصوي (8)
 المرغوب منك ومن كريم فضلك تترجمها (9) لنا (2) بالقلم
 العربي في مفلوبها (9) بارك الله لنا (2) فيك جازاكر (10) عنا
 خيرا والسلام من محبتك الشّيد احمد بن علي (11) خليعة
 فايد صانه الله. امين (12)

Notes.

(1) Voir note (1) lettre 17 et note (3) lettre 21. — (2)

Le rédacteur semble préconiser l'emploi du signe au-dessous

امتاوع (5) اضبوبة (6) هاني (7) وجدتهم (8) لك تخبرني
 نبعتهمالك في البوسطة (9) وإلا مع من هو فادمر الى الجزائر (10)
 من بني امزاب (11) وجيد كباية (12) خَرَزَ في ٢٠ سبتمبر (13)
 سنة ١١٩١ (14)

Notes.

- (1) Il est aisé de reconnaître cette expression malgré la place de sa première lettre et la forme excentrique de sa dernière.
 (2) Le ك de ce mot a plutôt l'air d'un ط. (3) Prénom de l'auteur de ce livre. Correctement : ابي الفاسم à l'annutif, ابا الفاسم à l'accusatif et ابو الفاسم au nominatif. C'est un des nombreux surnoms de Mahomet, qu'il a eu à la naissance de son fils فاسم Fassisim. (4) Voir la note (3) lettre 21 et note (13) lettre 14. (5) Voir note (14) lettre 18. (6) Correctement : الضبوبة. (7) Correctement : هاني. (8) Correctement : هيا. (9) ou bien البوسطة la poste. (10) (11) جزيرة (île) pluriel de الجزائر (les Îles) Algex. (12) امزاب, pays des Mozabites au Sud du département d'Alger,

- (2) Composé de **ق** or et de **اِنْ** certes. - (3) Les points sont mal placés : le **ت** doit précéder le **ي**. - (4) Après ce mot il y a une sorte de fioriture pour finir la ligne, l'espace restant ne pouvant suffire à écrire le mot qui suit.
- (5) Bougie, ville maritime du département de Constantine considérée comme le chef-lieu de la Petite Kabylie. - (6) Bone, la plus jolie ville maritime du même département (Hippone). - (7) Composé de **ق** or et de **كُنْ** mis pour **كُونْ**. Voir la note (6) de la lettre 18. - (8) Correctement : **هنا مُتَهَيِّئَا** raine.

23-23

الحمد لله وحده (1) سُبْحَانَهُ جَلَّ وَعَزَّ
إِلَى الْمَكْرَمِ (2) الْأَجَلِ الْمُبَجَّلِ الْمَرْعِيِّ بِرَعَايَةِ اللَّهِ عَزَّ وَ
جَلَّ السَّيِّدِ بِالْقَامِعِ (3) بن سديرة (4) السَّلَامِ عَلَيْكَ وَرَحْمَةُ
اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ وَتَحِيَّاتُهُ وَرِضْوَانُهُ وَإِحْسَانُهُ مَا دَامَ الْفَلَاحُ
وَعَزَّكَاتُهُ وَبَعْدَ تَسْبِيحِي إِيَّاكَ أَوْصَيْتَنِي مَا بَقِيَ عَلَى جِلْدَيْنِ

un s, chose fréquente dans les manuscrits ; ce point est ordinairement plus gros que d'habitude et tracé avec une encre rouge, bleue, jaune ou verte. — (12) La lettre *ه* avec sa fioriture est l'abréviation du verbe انتهى correspondant au mot français *fin*.

٢٢ — ٢٢

الحمد لله وحده (١)

إلى محبتنا سي المسعود بن الدراجي التلام عليك وبعد
 بأن (٢) اخاك الذي اوصيتني (٣) نركبه في شغب النار (٤)
 المتوَجِّه من هجاية (٥) إلى عذابة (٦) اعلم انه لم يركب لكثرة
 الغاشي وعدم المطارح ومع ذلك فإن (٧) البحر مهول اشد
 التهويل ولم يمكث إلا وقت قليل بالمرسى وإن شاء الله
 ياتيكم في السمر الغابل فكن (٨) متتهنيا (٩) من جانبه والسلام

Notes

(1) La louange à Dieu est entourée d'un dessin fantaisiste.

Notes.

- (1) Lieutenant. Voir la note (13) de la lettre 17. — (2) Chef du bureau arabe de Fedj-Mozala, près de Constantine. —
- (3) Le rédacteur a mis une sorte d'alif après le و comme il s'agissait du و du pluriel, ce qui est assez fréquent même chez les lettrés; il a aussi joint ces deux lettres ensemble par une licence calligraphique très répandue*, le و ou le ڤ, *
 le و ou le ڤ et le و sont suivis des lettres ه, ح, ي final. Comme lorsque
- (4) Variante plus usitée: اَيْهَا. — (5) Mais pour انْزُوع. Voir la note (9) de la lettre 17. — (6) Correctement فِيهَا et لاَ فِيهَا, en vertu de ce principe: l'adjectif, le pronom et le verbe se mettent au féminin singulier quand ils se rapportent à un pluriel irrégulier de noms de choses ou d'êtres privés de raison. — (7) Correctement إِلَى سَيَادَتِهِ. —
- (8) Abréviation de سَيِّدِي. — (9) Correctement أَبِي نَعَّاسٍ et plus أَيْ نَعَّاسٍ à cause du rapport d'annexion. — (10) En arabe vulgaire ce mot s'écrit invariablement وَاد; d'où دِيْدَة prise du sang coulé. — (11) Le point qui précède l'alif représente

- (6) Voir la note (14) de la lettre 18. - (7) ^ع Galmier.
 (8) Correctement: ^ع على أبي شَيْبَةَ ou plutôt ^ع في أبي شَيْبَةَ -
 (9) Février. - (10) La date du mois en chiffres arabes
 et celle de l'année en français. -
-

٢١ - ٢٢

الحمد لله ١٩٩٠ جليلة سنة ١٨٧٩

إلى المعظم الأرفع سعادة السيد اليوطنة (1) شاف (2)
 البيروا (3) بفتح امزالة السلام عليك التام الشامل العام وبغذ
 أَيْه (4) السيد ورد علينا ثلاثة اوراف من جانب سيادتكم
 لنضع (5) فيهم (6) الخاتم في الموضع المعظم بفلم الرصاص
 حسب العادة نعم سيدي يأتي وضعته في ذلك المحل
 ووجهتهم (6) لسيادتكم (7) والسلام كُتِبَ بِإِذْنِ ابْنِك
 سي (8) محمد بن بونعاس (9) فايد وادي (10) بوسلام (11)
 آمنه الله. أمين (11) م (12)

de محمد (14) - يعود ar. عاد étant sujet du verbe
 محمد sont deux noms différents ; mais le dernier seul
 est régulier dans sa forme grammaticale.

20-20

الحمد لله وخذناه ولا رب سواه (1)
 إلى محبتنا سعادة السيد الديركتور (2) شيخ المسيد الشلا عليه
 والاب (3) ورحمة الله وبركاته وخيراته وإخسانه وبعد
 هاه (4) كتاب عرّفني واش (5) فيه وجدت في صندوق متاع (6)
 ساقلمني (7) لم نعرب واش (5) فيه نطلب من فضلك
 تخبرني علاش (8) يتكلم ولك البعض والمزيتة والسلام ٢٢
 بغيري (9) سنة ١٨٨٦ (10)

Notes

- (1) Mais pour سواه Voir la note (6) de la lettre 19. -
 (2) Directeur. - (3) Voir la note (7) de la lettre 17. -
 (4) Correctement: هاهو. - (5) Correctement: وأنيّ شنيّ. -

Notes.

- (1) Le *o* de ce mot est à peine ébauché. — (2) Juillet, avec deux orthographes différentes. Ordinairement la date se met à la fin de la lettre. — (3) Voir : Lettre 18, note 14. — (4) Voir : Lettre 18, notes 4 et 5. — (5) En écrivant vite, l'auteur de cette lettre a oublié le *ص* ; il faut donc lire *الجزائرية Française*. — (6) Mois pour *اتى نبي* ; le *ي* final précédé d'un *ـ* se change en *alif* devant un pronom affixe. — (7) Nom d'action de la IIe forme ; racine *أرخ*. — (8) Mois pour *فترام* et *فترام*. Le *ـ* initial est la conjonction *or, certes*. Voir : Lettre 18, note 12. — (9) Voir : Lettre 14, note 10. — (10) Mot employé par pléonasmie ; correctement *ذَكَرَ*, ainsi que le mot *وَجَّعَ*, complément direct du verbe précédent. — (11) Correctement *وَأَيْدِي*, le nom suivant étant féminin. — (12) Correctement *دَعَا* Voir : Lettre 18 note 14. — (13) Le *ـ* ne s'emploie jamais à la fin d'un nom ; il faut ici un *ـ*, le nom

latin : liber Petri. - (15) Septembre. Le rédacteur
de cette lettre fait voir qu'il sait écrire les chiffres en
français. -

١٩ - ١٩.

الحمد لله، وخدّة (١) في جُليت (٢) سنة ١٨٨٢
إلى الباضل محبتنا شيخ المدرسة متاع (٣) ثقلت (٤) العرانيّة (٥)
السيّد لا قليل (٦) السّلام عليك ورحمة الله وبركاته وبعد
اتاني (٧) جوابك تاريخ (٨) جُوليت (٩) وبعثت ما
بيده وغولك على المعزّة متاعك (١٠) والجديّة فراهم (١١) بي
غير اغبرك على المعزّة الكبيرة راها (١٢) ولذت جابت (١٣)
عتروس ذكر (١٤) وأما الجنان فراه (١٥) بي هذا (١٦) السّاعة
بي غير او المتّمّ متعه (١٧) مليح فراه (١٨) عاد بيده
البسر (١٩) والسّلام من محبتك تحمّة (٢٠) بن الشاهد
شيخ ثقلت (٢١) ١٨ ١٨ جُوليت سنة ١٨٨٢

١

(8) L'alif est de trop dans toutes ces expressions ; il faut donc lire ملح , نبيع , موافق , سخون , بخير . -

(9) Dans l'arabe littéraire ce mot (كَيْفَ) signifie comment ? Il est mis ici pour حين , quand, lorsque.

(10) Dans l'arabe littéraire on n'emploie jamais le mot واحد devant un nom indéterminé ; c'est le tanouin qui est le signe de l'indétermination . -

(11) Correctement : البرية ou plutôt البراءة . -

(12) Mais pour تراهم , تراى ; le y final et précédé d'un ة se change en t devant un pronom affixe . - (13) Le lam-alif est mal fait , on dirait لى . -

(14) Mais pour سالت. On rencontre souvent ce mot et ses diverses altérations employées au féminin et au pluriel , suivant le genre et le nombre du nom qui précède ; ainsi fém. سالت et انتالت ; pluriel سالتو et انتالتو avec ou sans l'initial. Dans l'arabe littéraire, le rapport d'annexion ou de possession s'exprime sans préposition , comme en

et إِ mis pour إِ et إِ . Dans l'écriture barbaresque, le و prend souvent la forme du chiffre romain V ou VI; dans ce dernier cas, il s'écrit au dessous de la lettre s'il est accompagné d'un ـ . — (2) Les deux points du ع ne doivent être remplacés par un ـ que lorsque la rime et la mesure l'exigent. — (3) Française. — (4) Bougourt, principale ville de l'Oued-Dir, au sud de Biskra; mot berbère, synonyme de porte, entrée (c'est à dire l'entrée ou le commencement du désert.) Dans les mots étrangers à l'arabe, le ج est ordinairement et conventionnellement marqué de trois points en triangle quand il a la valeur d'un g dur, qui n'existe pas dans l'arabe littéraire. — (5) M^r. Sagleyze, Directeur de l'École principale de Bougourt depuis plus de dix ans. (6) Mais pour فِ ; la lettre faible a disparu à cause du ـ qui suit; c'est sur ce principe qu'est basée la conjugaison des verbes concaves. — (7) Correctement: عِ à cause du ـ de l'impératif. —

trois manuscrites omettent à dessein les points des lettres finales suivantes : ي ن ف ب ; c'est au lecteur à les rétablir. (Voir mon Cours pratique de langue arabe, p. 45 3e édition). —

18 - 11.

الحمد لله (1) وأخذت إلى شيخ المدرسة (2) العبر انصوتيه (3)
 بثقلت (4) السيد لا قليز (5) السلام عليك وبعد وصلني
 جوابك كثر الله خيرك فقلت (6) لي بيع (7) لي التمر املع (8)
 انبيع (9) ان شاء الله كيف (10) نبيع نكتب لك واحد (10)
 الابريته (11) را (12) الحال اموافق (8) له بارد ولا (13)
 اسخون (14) في ثقلت والمعزات انتاعك (14) راهم (15) بخير
 والجنان البخير (8) والسلام من حبيبك شيخ ثقلت ١٤
 مستنبر (16) سنة ١٢٨٣

Notes.

(1) Le — doit être tracé perpendiculairement quand il supplée à un l élidé, comme dans les mots الله

- (2) Le > ou le > prend souvent la forme d'un > ou d'un j, quelquefois surmonté d'un petit > destiné à empêcher toute confusion avec le > ou le j. — (3) Façon bizarre de tracer le p, qui a l'air d'être suivi d'un > final retourné en arrière. (4) Il arrive souvent de tracer le > et le > comme une petite barre oblique à la façon turque ou persane. — (5) L'alif est à peine 'ébauché' après le noun. — (6) Directeur. — (7) Correctement: كثيرا, اضغابا, الابا comme expressions adverbiales; de plus, le > suivi d'un > djerme ou prolongatif devient آ. — (8) Correctement: جلا. — (9) Racine: ج; le verbe assimilé perd son g à l'aoriste actif surtout quand il fait futur I. — (10) L'alif du pluriel a été supprimé à cause du pronom affixe qui suit. Correctement: جاءوا; le mot vulgaire جاء aoriste جاء est une altération de l'arabe littéraire جاء venir avec, apporter, amener. — (11) Ville du Djord (Cunisie). — (12) Correctement il faut جاء avec un > au lieu d'un >, le verbe étant à l'aoriste indicatif. — (13) Souvent, les rectacteurs des lit.

TRANSCRIPTION & NOTES

DES

LETTRES DIVERSES

17 - 18

الحمد لله (١) وحده (٢) ولا يَدُوم (٣) إِلَّا هُوَ سُجَّانَهُ (٤)
إِلَى سَعَادَةٍ (٥) الْأَعَزَّ الْأَفْضَلَ مُحَبَّبَنَا (٦) الشَّيْخَ الْبَاقِيَّ (٧) شَيْخَ
الْمُسَيْدِ السَّلَامِ عَلَيْكَ يَا أَبَا (٨) وَرَحِمَةُ اللَّهِ أَضَاعَ (٩) وَبَعْدَ يَا مُحَبَّبَنَا
هَاءَ (١٠) يُصَلِّكَ (١١) مَعَ حَامِلِ الْجَوَابِ الشَّجَرِ الَّذِي جَابُوهُ (١٢) مِنْ
تَوَزُّرٍ (١٣) عَلَى دَمْتِكَ يَكُونُ مُبَارَكًا عَلَيْكَ وَيُثْمِرُ وَتَأْكُلُ مِنْ ثَمَرِهِ
لِحَوْلِ اللَّهِ وَفُورَتِهِ وَاتَّقِ نُسْلِي (١٤) عَلَيْكَ كَثِيرٌ كَثِيرٌ (١٥) وَفِيهِ
كِبَايَةٌ (١٦) وَالسَّلَامُ

Notes (1)

- (1) Il faut une grande habitude de l'écriture barbaresque pour reconnaître, dans le texte original, la formule de louange à Dieu seul par laquelle commencent les lettres arabes.

الحمد لله وحده م جانف ١٨٨٩

المعظم المرام : المحترم : السيد المرحوم د. حاكم
محكمة التفرير السلام عليك وعلى كافة اهل حضرتك
الرفيع : وبعد فقد حفر لدينا سليمان بن
داود فدية الفزلة ابتغاء من فدية بريجه وذكركم
انه كان زوج ابنته عليجه من سليمان بن حفص
ابن سعيد من فدية اغيل اهل فدية اولاد احمد
في كنت عند مدته ثم خلفها في نحر او اغراب ربيلا
سنة ١٨٨٥ فلما انت العدة زوجها من عبد الله
ابن ريثان فدية جزن فدية فدية والكل في البرم الثاني
من شهر العيد المرافق للمحرم ٢٣ سبتمبر ١٨٨٥
بولدت ولد اذ كذا يوم الخميس ٢ شهر الثمار
في مدة ثلاثة اشهر ونيك : وذلك من غير حضور
منه ومن صهر الاول لدينا في التزويج والكفلان
وامنه ومن صهر الثاني عند التزويج : فكان من
تلام قوله ان كلفها وفعني بدية من محمد الطاهر بن سيد
يحيى بن محمد : ومن كلام زوجها الاخران المجل ليس له
وهنا انما خبرتك عن الجميع حيث اتركوا ما حذر
الصلح الاول من القرائين المورثين : سبتمبر
١٨٨٥ والتفكر للسيد يدك والسلام وبما ارجو

ولا يخفى انما

القام الخسر والحلافة الشهير الشيخ
 السير ابوالقاسم بن يسير، القلاع عليه رحمته
 التي اقام بعد اذ ارسلت التي مع السير بن اذ بدحت
 اليك الكافيتي الذي كنت اعرضها اليها علم ايها
 السير املوا هذا فاجعل اذا مكنته الى السير بن
 والآخر فتركت مع جملة كتب الى ففلسطين ولما رجع
 فلقى به وخسه فبعد اليك كتابا له خير كروا واد مسالت عنى
 فاني عديج الحربة والامر له فلي البليغ بسخير حط مغزل -
 والسلا من افغ الخلى الى مولاه

الوافو عني بن احمد اب

سردا والفراي

لصا له

م

الحركة وحركة

الى العالم الباطن واللاش — ان الكمال السبيح ابد
 الفاسم بن سعيد السطوع عليك ورحمة الله وبركاته اما
 بعد بان كنت بخير بالحركة على ذلك هذا اقبل المصوب منك ومن
 كرمهم بصلواته بل غفلا انا فوجئت السبيح — الجفرال
 د فزيوه سار الى عبد الله وصرنا سمعي انهم يقتشون على
 من يجعلونه منصبه بان كان لا سر كما سمعنا ان يكون معي
 في تفصيل هذه المصداق انه لا ينبغي ان يكون في هذه التوقيف
 لم كنت واعدتني به وشكك لا يحتاج الى تأكيد وتبلغ سلامي
 الى السيد الدكتور الذي كثيرا انا اجتمعت مع حامل الجواب
 الى حضرتكم في اثناء سفره الى الشيخ سيدي محمد بن
 الفاسم ان ظهر لك ان تخبرني بجواب الى البردانيه والفتاوى من
 محبة الوانوعى به احدا به من ان كتب اليه الكتب

سنة ١٥٩٢ هـ

علیہ السید المحرم الذکور بیاناً حولہ فی طلبہ ہر جمعہ بیعتی عنی بفلقنہ --
 موجودہ ہا عندہ المستغنی عبد اللہ بن یزید شعیبہ مما برتنال العلوا ابو جھنہ
 معہ الفار و ثانیہ لہ یہ اہل و یاقین بھا بالخی ہستی عندہ ، بتوختہ عم و ثانیہ بھا
 ولجید اللہ بن یزید سعید المذکور مجیر حضر استغنی عنہ عن البغلة و عسی
 مسجداً فزکر لہ انما انہ اتاہا عسی عندہ لفقولہ بنی لخصر ثم بعد تکلم
 لہ انہ انتفی اہامی عندہ محمد بن یزید عیش العیاضی المزبور مثلاً فثماریہ بر تکیہ
 و تحسینی ما حقت و روح لہ عنہ نہ بر تکیہ و سلکہ فی جمیع الثمن و العیاضی
 المسطور و بنکر مع بنی عبد اللہ بن یزید سعید ، فخالطتہ بالذکائیہ و انسل
 بلغ للفقیر لہ ہذا بنی و لم یسلکہ ہذا اما طرک کلامہم ہذا بنی فندک

باسرم و رجعت الجمیع لک و تلخرک اوسع و التسل
 مع البغلة

٢٠٤
المجلة وحسن
١٨٨٤ سنة

الخط الرابع السيد الشريف الحاج المكي الكبير وقسم الزمر طرانه الش
بصونه الشلال عليك وعلى كاتبه حضرتك وبعد بالمرور غير سمعك
انه اتان المستر محمد بن جعفر العنصل الناجرا بالاسواق شاكيا
وانه باع بغلة او صايطا خضرة اللون ثمنها مائة السراة بغيره بن لخصر شواح
من زينة اولادهم احمد وانور ثمنه الشعبة باربعماية مائة مائة وخميس من
فقتا ولم يسلكه في جميع الثمن وحيى طابه في الدراهم استمع من اعلامهم
له بطابه ابل السيد الجرج في حاكم الصلح بغير الشا في ذلك وحيى
فقا بلا انكرو في المخالطة نعم وفي الشرا من عند انى اعليل وحكم

حكمة من الله الملك السعدي العزيز المحترم بحضرة
 شيخنا السيد محمد امين تاج الدين سبب سعادته اليه
 الجليل الاحكام الكبير على وجه الجزاء والحق وهما، بله
 ابي السلاطون عليكم ورحمة وبركاته والسلاطون الكثيرين
 وفد بلغني انكم جوابك المرحوم باليوم الثالث والعشرين
 من شهر ابريل وبرضا به ومنه فحقنا بوصولك الربلاء
 الجزاء واعظم برضا به بارتقاك نرجاه عنده سبب الجزاء
 الرزق بربودك ان شاء الله عليك لهذا المنصب
 العظيم بالبلاد التي هي خير البلد ان بحالة بر العرب
 بالهنا والفا فيه وزيادة المراتب العلية ما تقر به اعيوتنا
 في مرة حيات وجمعنا الله بك في وقت له عيد مبارك
 حينئذ ابي في عمرته لشجر ك باحوالنا بلن تعلم محبت
 بعد انصر اعلي حلال الدولة السعيد البراضاويه -
 بارتقايا به **اعلم** بتقرت في الاحد والثلاثين من شهر
 جمادى الآخرة كثر له خبرهم وفرت اليها في شهر
 مارس الماضي رافقه الى بلاد تفرت وهي تكتب لنا
 جواب بارسله لتقرت وكما يبلغي من عندك
 جواب يرد اعزنا برضا وهي راود كرك دايما سي
 فلوب من اجل ما بسوزنا احسانك معانا محشرتك
 الكمية بربك وكثر له خبرك في مكانك لنا وفي
 سوانك عن احوالنا اذ اع الله وجودك
 لنا بله. امرو دت بخير وعليك اب
 ملق سلاطون من بعض نردك خديم
 الدولة اسماعيل بن علي مر لا اع

يبيهم وينهم ثم جى وهو مضى صرك بلار واليوم سيبه بها الى نطلب
 منك تروى الى تلك الدجى نحو اللشترى يى يغدم عند، تلك الناس
 نحللك دعوتى بينه وبينهم ونهلك سيبه بعنت لهم اخوان عسى
 نشا ن يغدموا هنا عند، ونحاسبهم ولم جبر ايقدم هنا عند، وقالوا
 شما خوانان اى ايجب نسللك الدعوى بيننا وبينه يطلب الحكم يرجع هنا
 الوجهه الصغير انقدم عند، ونسللك دعوتنا بيننا وبينه هذه
 اللى نطلبه منك سيبه ونطلبه رد الجواب عنك نشا نجلاب
 تلك الناس والصلح عراذنه خديمك الدسحيمه بر احمد

الحمد لله

والله معبودكم وسوا، الا هو سبحانه وتعالى

المرحمة حفرة السيدة البرية الفتوح الجزاير ادعوا له وراعه
والصلح عليك وعلى حفرة القالبه اما بعد سيد نطلب من الله
ثم من جزايرضلك انا ما مر عليها نرجع الى جسر السبيل في الجزاير
ثم اني نلهمك سيد عند، ها سيد مع نادر في الجزاير فتراهم
يطلب من اخوانه واخوانه سيد مفار لم يبرجوا لشيء ولم يحضروا
في هذا الامر الذي ينبغي وينفع والوحيد الذي كان يعرف هذا الامر

عرسها و فر کنتن بی السایو فر کنتن الی کتا با به مشهم صبر سو^{۱۷}
 و کلبنته یان تقا و فر کنتن بی اجنته بی مضاربة اجنته و جا و بیت جوا با حسا
 و فلت لـ اصحو علی اجنته فعاوضه بها فاع نجبر تله التایج والال لخصمها
 اجنته بی حوضه بو ز ربحه یقال له اجناس المستویس ار تقا و فلت بی
 والته بیانیه باجمی و یقال له طایع لایله او اء فقیه و عن اولاد
 و بیفت مکر و حه عن الناس من منخر اخر قل اجنته و علیکم
 السلح و بتیج^{۲۲} ینار ۴۷ ۱۸ ننت

أصول وأخلاق البربر

الحجر

عسا أدركت له الولية جالمة بنت طمر الشريفة القاصدة
 ع أولاد الشاوش التي سعادته المومنين المحترمين وموسيو
 د ريكتر لنكرينجور اسعوه الله وسلمح عليه ورعته الله
 تقي وركاته وبعبر الخبير كيه وهو خير ان شاد الله عز لا الجنة التي
 اخضرها بالبايك وهي عيسى الخبز التي مع اجراء خافها

الحركة وحده
 المعلم الرابع البير الجرح في حكم الصلح بوايق الثور صانه
 الله انما عليك وعلى كل من شئت منكم انما التيممة
 وبعد بالمعروض نيك صوار في تاريخه في ابريل المنصرم
 اتان المسمى امانه بن رمضان في قرية الصملا وذكري في انه كان
 ذهب الى الخياط التاريخ الذي كمر وزوجته وصيت لثان بالعيش
 بعد ما غلفت باب دارهما بالمفتاح باق سارف وكثير المفتاح
 ودخل الى الدار بجل له بنو صاحب يداهما رجوع هو وزوجته
 وجد الباب مفتوحا والبنو صنفه سرق معلوم ان ابا عليه
 ذلك هو الحسي نايث الحسي من القرية الذي كره لانه هو المشهور
 بالسرقات والاداية للدار لا سيما حيث تقبض في عيشته ذلك
 اليوم ولم يخص من ذلك الوقت الى الان وقد بخت عفا القرية
 عن ذلك بل يكي واحد منكم الا وشك ان هذا الفعل لم يصدر
 الا من الحسي المزبور لانه معلوم عنده بصدقه الاموال الحسية
 اذ هو له فباتك من اولاد الخواجا الكبار وكل من يحلمون بقيته
 من ذريته وما من واحد منهم الا وعظمته اذ ابنته وقد كهرت عليه
 سرقات متعددة وصحى في زمانه الملبس بيب سرفته صار
 من ونداهم مدته ثلثيته عشر بربا لانه مع كثرة سرفته
 وتقصيره فانه كثير الخيل لانكاد محته تشت عليه وزبادته
 على ما ذكر انه كان سرق الزيتون واخبرني البير الكبطار عليه عيسى
 كان يني عبد الله بنصلا وقال ان رجعا لمثل هذه الاموال
 ينبغي لانه لا دار له ولا ملك ولا زوجة وانما هو برفته بفعله
 ودائمه السرفة والتكسيف على الدوام نعم وقد ذكر بوزيد
 بن السخيا في زواقرية الخ ايتان انه فقيه في قرية الم ايمان
 يرم سرق البير بصر فباله حاله ان تشتري بنو حاله هو عندي
 باجابه بوزيد فانه لا حاجة له بشراي لم يكن من ذلك اليوم
 الى الان وهو انما عرفت به حب الواجب ليكون ذلك مغفرا
 ذكرك وعلني رجوع بنو جهم اليك والسلام

تغريبت وانا افيكمه بنت ابارك بقرية (قنة) واهل دار
 كعب يا كعب فقد معد الي العباد لغيري منع السير وانا اناي جدد وضع
 مع بلع بنت عمار اسيرد التي هسي من دنيا (قنة) في قنة فتمشوش دار
 الاسر على الفيل حكومة القى نور كذاك / خيرة في حبيبت بنت الوغليس
 وارب بنتها افيكمه بنت ابارك / قريبت فتر اهل عند الهد بهل : والسير
 (الو غليس) الذي مهب من قند اداد الشرق ودار الاسر على الفيل ولها مائة اذق
 ما يوح الذي قد فت الى اخواله والسير فيم السير اخبرنا اهل من بر غرت : (م
 بطر الجرح يبر عن عندهم الشهود حين كلبهم الصالح ب اعم اعين ليفدوا
 معه الى دنيا (قنة) في قنة افتتنت عشية النهار تاريخ حاك مستبحم والسير
 يا سيد هذا خبرت بها اخبروا والنفى عند اليك والديك

الحركة ————— كعقوبس ————— الحنة

السفح الاربع المحترم السيد المرحوم ديبه حاتم الصالح بدارين الضمى قورطانه الله
 آمين السماع عليك وعلى كافة حفتك الاعاليه ويصدقك السيد بفسه
 ورد علي جوارك الاربع المورخ بفتح الكنتونه واسرته فيبه لنجد البغ
 سه فضيحه حم بهم الجبروح والهم بفرغوت وما كانا معكم من ننتكلك
 دوارني سليمان اعلع السيد وانك فلتك في جوارك الاربع وان اس
 المنصوسين من وشقة ايتس اجبرك وان حم بهم الجبرك بالجمي بل لرحم
 كلامه صبه / بجمي بنت امبارك انقر يث الاما كنت في بن سليمان
 اعلع / سيد بلي حضرت ليدى حم بهم الجبر وما كانا معه بل جبرنا احمد بن

المسلم كلهم الا رجع الا عن المحرم الحب النقيع السيد ابا الفاسح
برصه العلامة المستشار له بحكمة لا كورد بل بلانجز ابراهيم الله
السلام عليكم الا ذوالرضوان الشامل الاعم والاستاذ اذ كثير منا عده
وعر جميع الباسلية واداكث بخير وعلو خبر بالمجمله وله الفخر على
ذاكك فنسل الله ان يدوم جهادك مع عزك واحترامك . امير
وبعد ايه السيد انه لا ينبغي اني فوتت الرسايد تلك بالامر
بنصه ان كاننا نصب لشجع عربي بفنرات بني يعلا
نخلها الي وكنت اجتمعك وفتيد بالسيد السيكتر حنا
ولم يكن له مع صل يكون هذا المصباح لا بعيب غيبة السيد
الريكتور وفتيد الى اراضه وعود مرجوعه الخ

وراعدتني بحمد العزضتك بانه ميم بجمع السيد الميكر
 فتستخير منه على ذلك وان كانت بلك تطلبه في الخ
 وان يا سيد ي بلغني ان السيد السيكر قد توفي الخ
 وعليه بالمطلوب سيادت العلية ان تجاوبني صلوات
 منكم المندبح لالشيخ عزب x واذا كان وصل حليته لي
 اخ لا ياتني انتظارا لكونك مرة اربعة اشهر باركة من
 والاجاب عنه الضيف والمثوبة وان لكون العز والعليم نوي
 على حاكم هناك وتعد رعي كل شيء ان كان المكتوب من الله الم
 فتد اتم المخلو سيادت اذ ادع الله عزك واقر اسمك والملك

بالذي يكون ملك وان الناصر بن اعثم من دكانا اولاد باضل عرض
 والساحل انبيا كان حفر لدنيا وليده حكما صر له على حكمة السيرة الجرم
 بالقرنور المعروف ببيشوع من شهر ابريل سنة ١٨٨٣ التقى الحكم
 على خلف بن السعيد من اولاد باضل ايضا با دآية ما به
 برنكيه وصاير غير او طام بمرام المطارب وكتبت اخبرته
 بالحكم المثار اليه وما ينشأ عن الشيعه ثمة من رسم نشر على دستم
 وزعم انه كلب اعداء الشيعه الحكم وكلفته باعطاء ردفه اخطاب
 وينتقم الى اللقطة القريبة ما عتتم ايضا اسم نوحه
 اليه امس يوم الجمعة وبه صبحته يومنا هذا من صوم يوم السبت
 وصلنا الى محله بالقرنور بتمادي على الامتداد والاصحاب
 وبسبب ذلك اردنا سيقا لمسيرتنا من سوانشيه لثمنه
 لبناع كما هو الواجب نشر على منفعته من ذلك وصار به هذه علينا
 ويتكلم بالشتم والعنف مفدا وجم على يمين اعداءه ايعلاؤ
 الذي ذهب معه من ايضا الكلب من جانيه ليعيق ما شيعته
 ومسلحه ما صدرك وبقيته بالخشونة ولولا الناصر المحاضر
 معنا ذلك الحمل لضربنا منهم شيئا من قتلهم ثم من عبر الامة
 في بلنا سمع بن عاشر بن العاصم بن عاشر وغيرهم من اهلنا الذين
 لم يعرفوا في بلادهم ما في بلادنا لانهم ادكوا في انشاءهم
 المحكوم عليه اسمهم بن خلف ومكن لنا بقلعة المحكم عليه
 حفر الامور فارجحه (السن) وبه تقاتلنا معنا وصالحنا
 حجرنا عنه بجهادكم ولاة ما اذ اخبرتنا بالادوان والسر لك
 والسلام

الحمد لله وعونه على الله على نفسه وبتبارك وتعالى

حجوة البعاض لا يفضل العلم المحترم السيد الفاضل
 المدرس السيد ميرزا آقاي في الله واعانك وسلام عليك تدع بهن المحقق
 ذلك المقام يليه تيسرنا موانع كشاف فيما فصح كحللت والتيسر الوكيل
 العلم بلير اير براسطة السيد محمد الدولة بمسئلتهم في شأن فقه بلير اير
 بقصر الدخول لا فتمت ان تيسر اجازة القضاء بل باقية فقه فقه بلير اير
 وامر به بالقدوم له هو ان وصله مكتوباً وعرضت تحت التيسر (٧٧) له
 فعمداً اجزته في الشايف مكتوباً فاميل له فيه وانته فقه بلير اير بلاذ ايلام
 صار خلاص ذلك من ارجاء امرى فقامتك الرجوع الموقوف البده يع هو ان كاشا
 لك وموت به باعضاء جماعة الامتياز به هو ان كاشا السيد البريد اب باريدان ومليقة
 السيد بلير اير بلير اير او السيد الفاضل كاشا ما يقول والسيد د شام المرض والجمعة
 علم وصحبه الترحام بلير اير بلير اير عليه وعنه في ذكر المحبة التي هي
 فيكم وبين شيخنا السيد (لاصه ليكره ايمه ميار) وفيه امرى به فيد
 اجازة القضاء باله تجلب عليه ويكره خبره وانشاء بتاريخ ٢١ اير ١٢٨٦
 بامر منكم زمره في الدت وفي الله

الحولاء تعلق مع حور

حسني نساء الامم الاربع مائة في كنهها انما هي في امور القليبي
 والحي ابي بلقيس بعد امراء السلام اتيروا وليها انما
 من المملوك في بطنها ان قاضي بحضور امه وبنو حميد الفليبي
 بالمجلس ليتم غصود مع مقابلة محسن دحمان الفهناجي وان
 وفيه معه في المجلس الى ان قرب وهو فاضل ما جى واخبر
 ومزما ما فدا له في وعلا انما لم يكت عراذهم علم
 المجلس منهم فافى المالكه رتبة لقله ~~بالحولاء~~
 والحولاء بالجميع في رجب

١٤٧٠

المحرله وحركه ولا يردوم الامامكم

اللى ابتاعنا ورضينا صدقنا اللبيب الاديب الشاذ
 اخذ منا كل علم فليب انبنا العبير محمد الصادق المسجل
 النام والظاهر النخبة والوكى امر بليبه كيب انت وكيب
 احمر لك المرضية واخر امالك عنا جاشا جين وعلمية
 ولا نالنا من ان الامام عندك والناس به وجهك الذى يبر علينا
 والامام جتماع مدرك باهر كالمؤلفات والحق بعد انبنا
 اذا كنت الامام وقرضى عليك فلك بيلان من نفسك
 ولا تفعل انبنا اراد الديق دى مستمع الى الكبار
 الذى تفر اعليهم وكن قيب ادب تشار كنه صودكو
 والدارين للامام الى التقريف واما المسلمين عليك
 احبارك وانما زيك كلبه وعبرك رايه وجعفت
 ركنك شتر در راسه غيرة وطلوك امر لا و مسلم
 لنا على العبيد القريب النية الامام انك امر مركب
 الحركه الله به الديق والآخر احسن لدره تبلف
 له سلاسل ونقل له اية يسلم عليك غديته
 امس كيب عزادنا ايوكم احسب
 ع

المعلوم الاربع ايسر الجوع ديه بالقرن وروايته الله امي
 السلام عليك وعلى من شملته حكمك الزينة
 ودر بعد اتصل بين جوابك الزينة المورخ الى شهر
 التاريخ تضمنت كل في الاخبار على نصية نسوية
 بنت محمد بن الصالح وجميع احوال لا يدع الا الاولى ان الحبي
 المذكور نوع من فسطاط املت وكلها املت
 اعلم ان ان النكاح كان في علم ما نصبت هذا صورة
 كما ان ان المرأة من غير الصالح ووقت كمي في بان الحبي
 احوال من من انت من نوع لها فسطاط مكنت
 للحبي احوال هو المكنة ناي السيرة ليس حطام مع ابيها
 في بعد ذلك اني الفلان في ايتي ضيقا وانت المرأة
 وان بعد ذلك زوجها موقوف الظلال بينهما امل الفلان
 في قنار على الفلانة في الفلان في ورفته صغيرة
 وكلت المرأة بالتميز على ذلك في فلاح امير عيني محمود
 لتتحقق ذلك الفلانة مع زوجها بملء اكانا
 في اننا انظر كيف رجع التي اب المرأة دون زوجها
 بل غيرنا بان زوجها اوف بالفلانة واني ان يلحقها
 ومن ذلك الوقت في اذرقا وقلعها بعد امل كان في
 على زمان عرفت به والسلام

فتحبه

الحمد لله وحده
وبصالحته وبرحمته

ألى العلامة المجلد والتميم المجلد السيد بدو صبح زديرو
وفاء الله من كل شيء عليكم بفضل الشلال ان كنت في خير به
الشكر وبعد ذلك غاضب عن اجباركم من هذه طريده
ويعز ذلك استبعدت صحتكم والعافية انتعوا واهلكم
بالجمل لله عن ذلك وان سالتكم عن بعد عبادي الله
من المرض الذي اصابني به ضد علم ونشر عتبه التديس ثاني
شهر التيج من اوان الحامل اليك السيد العارضي محمد
اهم تلامذتنا ابا شرع ان اذ طرنا ادا ونقله به انه
الحياض نازلة وغرنا اهلنا وانه يهوى فيها بالمرح
مكرم الحلا فكم ان ذو برامعه القلوب التامه مملوع
بمنه القرا واما بعلمهم معه كما فكم بعلمهم معتمدا
وانني متحقق بصبري بينه مع الدولة وانه ما بطل
باشرع دول الوطر بلغ سلامه للمر الجليله
زوجهكم واوكم دم والشلال من المكتوب عن اذ نه لغير
وجهه على الكتاب به صحتكم الواضع غفيرة اثر

من تشار

الحجراته وحكم

وكمي وبلغ على عبادك الزبير

البر هو كماله قد سبوا ذمنا بورك كسب النطق بامور
 المسكين بغير اهلوا المسلم اللاه بركة النفاق وبعبر بالمعروف وعليك
 صوفيين وانه وفقت لبرينا الوليه باهنة الزهر بشف (سيدر على
 القديس) شاكبة بكمالها المخرج على السماء كراما كلفها صلاها
 عمر الناريخ ولم يخطب جميع صرافتها ولا ان تطلب منها ان تاسر
 شيخ عيني الزهر جنة لنفعل فضيلة هذه وهذا ما منا عرفنا كج
 به وعليك المسلم من كسب عراذنه الشيخ الامام العالم العلامة
 الدينام قلعة المالكية وهو السير

السود بناريخ (اليوم الثالث من حجة الله الحرام من سنه ١٢٦٩
 التي هو من عام اربعة وستين واثني وارب

١٢ د ص ١٨٨٥

الموت

المقام المار مع السيد الجرم د با حاكم الشريعي بالفر نور السلام
عليك وعلى خلد ما صواه لجلتك الشريفه وبعد داه بوعزيز
ابن مزياه والحاج رزق بن احمد و كبريا جملة عتيا ارضيا خيرة بنجوان
صحة المعبود بن الوفاء على ما قرينة توال فرقة بن ارضيا و
السلامة يند يهمل وانه سرف دار قبيلة امار يعل من شهر قند
ان في بضرنا فغنة يهمل واخذ فدهما على يمين صوب
بيل ويزن ببعور من نكية اذ عى انه مسك المسمى الواضحة
ابن التوات من قبيلة في داخل الدار جسي قرعهم على خضرو
وصوبه من النوم وقفه فضلا الى بلقا الى الباب ونزعهم
منه جيرا عليه وهو يقد رل صرخ لغير سنه والكوف
حاجا في مرارا والمارق ينكر ذلك انكلا اركليله صلا
خبرتك على فضيلة الفخر والشماع من كل قبيلة الغلام
مقدم اذ بعوان الامر شافيتهم الى فراخه ارضه الت

الموت

مخبر الموعظ الرابع مسمى البرقي الصولي
بالا فليم الخزيه في النج
العلماء والبرقي الانفاق بالامارة العلمك به ان شاء الله
خير صوره وفيه بالبحرمة المخصية اعلاج السعيد
البكار ابن عمر فليد عن الولية نبيد بت السيد
عبدالرحمن الاحمد يعني في الحكمة الوكالة بدسم بيده مد عيا
وامر مكلنة اعنة كورة تزويها في النجوع المجمع بسجدة
منه اربعة احوال اتية وبقيت مهملة ضارطة
من تذكر النجفة وغيره كما المطلوب من فلك ان لا موصى
بجزء منه بالبحرمة المذكرة في النجفة النجفة في النجفة
بينها ما ان يسر حيا بالامارة او ليس بها ما ان
تنفع على نفسها لينزج النجفة للاحق اها بسبب
صلا في النجفة النجفة النجفة النجفة النجفة
في علامته وهو مكل في النجفة النجفة بالجزيرة
الحميدة رطب الله بالجميع امين

الحمد لله باسمه نستل احسنه
 جناب الامير الوصي الافضل النزيه سليل
 مسند ابي وفترة عيني الشيخ عبد القادر
 ابن الكاظم السلام عليه الافاء ورحمة الله
 ارضه بما اياك بعد بان تفضل فذكر الربيع
 عثا بالنسوان نحن نجبر والحمد لله على كل حال
 هذا وليكن في علمك ايها الاخ ان صهر
 من عمارة ابن العمير مرض مرضا شديدا
 في هذه الايام الكاظمة حتى ايتنا من
 حياته والان عماء الله بانه الحمد والشكر
 على نعمه الواجبة واما الخمسين فرتبة
 التي ارسلتها اليه بانها بلغت بواسطة
 جوايد الكوثر مع البوسكة مجوزيت
 خيرا عن ذلك وهذا هو ان شاء الله عيسى
 بعد الى البيرة اكتب لك بريدية تحظر
 بلع لانه لا زال لم يخرج من دارا وكما به
 اولاده يحضرنا الله ويشكرونا وانا مبالغ
 مبالغية في الخدمة من غير مزية بيننا
 والمكرب من سيدتك العلية ان اتسعت
 في حسوب اخر من اخوانك والسلام

الحمد لله

أرب حكيم

التي صعدت من الموضع الرابع إلى السطح لمعانها في السجدة
 الكبار، سكر. لا تسلموا عليك، ورحمة الله وبركاته. وبعد
 أخبرك بأنه نظمت إلى وفاة المبتسم به جزتك فيعافى —
 ارتفعت ما كما أكملنا جميع أمورنا في موضع السيد
 الكبري ونيل السلافة بعد في وقت يومها لشدة الجحيت لأزلفت
 ما لم أعني مشغولاً، وخص الجبر في ذلك في جميع الناس —
 فصور ما كان في ذلك الدنيا صبغت في مثلها معك —
 وقت تدللتك بما مورنا في السجدة وبما قنته، فسنطينه
 فالله على ذلك ونطلب من الله أن يكون ارتقاء
 كبري في أقرب من ذلك، ولا تفعل على من فاضد دولتك
 بالبينه والنصح كما في وقت جميع الناس معكم —
 بسكي، بتدليلك باله يدوع لنا عياتك والرجو
 منك أن تكون في حاله في بعض البلايين فيك بسكي
 أو نعيمها والسلاوة من عندك، ويريد النعيم كله
 الذي في غيرك، وأبنتك

كتبه بسكي في الكثرة ١٨٧٨

۱۰
چاپ اول ۱۸۸۴

المجلد دوم

السلطان الرابع امير الميرم د پاجا المير المير قسور
السلطان عليک و علي من شملتہ حکومتک الزبيعة
و بعد من المعروف بريد صعدان المسمى راج من البكير و ارجنة
ام العز بنت المومني كلاهما من فريته تزفت برهنة
بنه اربانہ اکثر كل واحد منها الشكاية علي الاخر
و ذلك خلاف دفع بينهما علي الفريه اندي يسكنانية
كل واحد منهما اية عيانه لم وكذا المير المير و مع
عليه الخلاب بينه ربي اربانہ لويس كل واحد منها
يدعي انہ له اذ الا بن مثنى مع امة و اذ تحت
الزوجة انہ اسلا عشرتها و كذا حكمي بينه
و اكثر من التردد اذ اتي علي ذلك و كذا و ارا
تفهم بينهما المقاتلة لكان الرجل كل يوم يتصدد
اليها جي و رينها و غشيت ان يعوت نشر
احد هما و قد اكثر و ان الميرم ملا ايركا و يو صعب
كملا دفع بينهما خلاف علي الفريه كل واحد منهما
يدعي انہ له و صلا و جفتهم ايركا
جميعا و السلام

الحزب
سيرة علي بن أبي طالب سنة ١٨٧٩

الى المعلم الاربع سعادة السير اليوحنه شتاف بيروا عسب
السلام عليك التلام ومعدايم السير ان يي السعيفين العبادي
من فرقة بني المولى يزعم ان لم تستد يد واحة عمرة
بالفر مدع ولا رقة بالديس في الزمة مع اخويه يي بلقاسم
والعلاين وابرعهم يي السيفي برت محمدا يي السعيفين
الحزب كود سلكه مع اخيه يي بلقاسم واهل كلاسهم وخرج
من عنده فطلب من اخوانه ليعلنوا له اذام تلك الوردار
ليس كزيتهم اما متنفعا من ذلك ثم اعجز اخوته يي بلقاسم
واللديف يي السيفي فبدا التهم عسب منعهم لا يخيم يي
السفير فقلوا له اخراج المذكور له صغر سلكه مع واصهار
اريفل خيرة يد علوه اليه شين فشين بلل جولة لك
منهوه ومراد هم ان الديار يعلونه في القية وهذا الواقع
عزفت به سيارد نكرو وجهت الجميع اليك ونفكر
اروسم واعلمه والسلام

الحمد لله

الى محبتاي راجع برحقك السلام عليك
 ورحمة الله وبركاته وحياته ورضوانه
 وبعد كيف انت وكيف هي احوالك المرحية
 احبوا الله على وحب ما احبوا وان تفضلت
 وتكرمت بالسلام عنا فلتعلم اننا في غاية
 الصحة والسلامة ولا يخفى عنا سوى النكس
 في وجهك العزيز والاجتماع معك في الدار
 وثانيا فخيرك به ايا ارتقيت الى الدار
 الثانية من مرتبتني ومستر في ذلك غاية السوء
 بل الله الحمد ومزيد الشكر وحين نفد العبدية
 في منك الا يرفع بارك زيارته اليك لانك محب
 انقلب منك من زمانيته هذا والحمد لله
 مني الى كل يوم الاصل والاعتبار من صديقك
 الجليل الترحم على العسكر في بئج الفلك كان الله له
 احسن امين امين

من عبد ربك سبحانه وتعالى ارفع يديه التوبة
 الاغفر الاسبغ البشير بن عمى عامل ورجل
 ونواحبها الى المحب الوداد الهدى الارش
 اسبغ الكمان دار عالم داية مغنيتها عليك
 امم السلام مع الرحمة والبركة على الدوام
 كما يليق بقدره وعلو منصبه وبعد بيان
 علمه من عبد الرحمن الوداد المدعي منزلة
 ورد علينا شاكيا اياه على ابر العابد اسبابه
 من اياتكم انتاعش دور ستر قبته عليه من
 منابر منى فم كان اشهد منه منزلة المذکور
 وفدح له ثمة المذکور ولم يربح له الفهم بالمداد
 منه ارتجفها وتحمم في نصيته على وجه
 الحما والافلاى كما هو الخلد ببارك
 الله فيك وغفر على المحبة وعهد من
 الدلتين واصلاح الاياتين
 والسلام

١٥ جمادى الثانی

سنة ١٢٨٥

(الحمد لله)

وعجزه سبحانه وتعالى البقية الارض والسير البقية
 خليفة قايده وجزت ونواحيه ايداه الم
 عنه امير الحق الحكيم انا رشتن المعلوم الاود السيد
 انكماند ارحام در پرتو مغنية عليه السلام التلح
 السلام على العلم مع الله مئة والبركة وبس قدر انه
 ورد علينا كتابكم مورخا بوع نابع رجب
 وطارح سالنه امستار بخنه تذكريه ان رجلا
 من ايتان تشايت بهل بيادكم وطردتموه للحد ايت
 وبلاد بلا تسريح وذكرت انك في بخته وارسلته
 در بيد بكار من عفاك ان ترسله مع احتراس
 احكامكم لتزجوه ونجمله في السج والارامع يات
 ايتا ولا وانيداه ايداه بكار لارال عندكم
 بلا بخته اليه في اخر بامته لتنفججه ولا ب
 برك الله فيك والسلام

الحمد لله وحده ١٤٠٦ هـ ١٨٧٩ م

سعداء المجلد الكبير البوحنه كشاف بيد
عرب السلام عليك وجر
مولانا نجبرك وار الحامد التيك اسعيا
بعلباد، رعدسة الزرامنه وصحبت الولد
المسمى عمار اب از عيو، موزيفه بيزعم الاول
بدعوان ارايه عمارن سارم بضم
واختلعت الغنم مع غنم الولد المسمى
عمار ولما ابتزوا الدعات ذهبا له كبش
مع غنم عمار اب از عيو، جعلت النظمه
فيه قبيب اختلاط غنمه معه ولما
اتار اب الكبش يسله عليه انكر، عمار
وايه به حرقه الكبش ولم تترك فيه للمبي
على ذلك صلا في عرفتك بلا لواقع وعلقه
اليك الراي المتصوم وارب الكبش نشتر
فضيتك والنسختك

الحمل له و حرو

الى سعادته المظفرة المبرور (السيدي البصر وبي حاكم
 علامته الخبير (السلطان عليه) ورحمة الله تعالى نعم سيدنا
 بلانما (العرابي حمزة مباح واداد السبي ثم ما اچينا
 يستخرج امانا يلا الشك في المصداق (الكريم جاءنا
 بن منبوع امان (البحر في بيده) (السنه ٧٩
 وذل الذي قد روي عننا في حقه في العشر (وذلك
 اكتبه سيدي في حقه في حقه في حقه في حقه
 منبوع علمي وچتبي واداد سيدي استبدع على شكلتي
 تجرد في انسا ودرسته على الحق والحق اب ما غير شكر ولا
 وعمر وبعد (الاعلى علم في الحق كالا على علمي (القرين
 (مستفيع على الله يدور لكاء لا وفلا في
 وهاك امان منلا اليك (السلطان) من كاتبا الحروف
 (المنه في العلم) وذل التي تبس

١ (كفر في) ١٧٩
 من مبلل الماسيح

۱۸۷۹
۲۳ جمادی الثانی

الحمد لله

الحمد لله رب العالمین (سید السید محمد شاف پور علی رضا)
والرحمة والبرکة علیک وعلیٰ عترتک السید بلغة جوادک
الربیع المورخ سیف محمد التاجی واسرته لفرید بقیة
شکایتہ ابرار علیہ جناب برحقوق بہ کائنات الاما اعلم
سید ان حضرت الانجناب کان مغروس علی ما وحشیة
وہ عاتہ اسندہ محافظ لک الاما اراد یاخذ الاما مرعند
عزلة اولادہ اخرج النزل ولیس من عبادتہ جیفی بہ
منعہ اناس العزلة فاپلید لہ ان جنابک مغروس علی
غیر ماؤنا وحیث فانی نعوضک من ملوؤنا ابد ابعاتہ سورۃ
عمرتک سید بہ والنظر لک

وكلاب ووشوك

الحمد لله

الوسعادة المولم المحترم السيد الوكيل السع
عليك السلام الساع، وكثرة الأفعال، ولا مرانها فاعلم
به غير ان شاء الله هو انه ثبت لدينا بالبيئة وان
الولية بالخدمة ثبت بوجعه توفيق عربتها عزيز،
والزصرة ابتنى هذه الفول به عرفا بعضي بيرا الخا
عصبتها شفيقتها زهيرة محضانة البشير بالشرع
العزيز خالته، ولا يمنعها من ذلك مانع ومعاراد
انفكا كما منها من غير موجب شرعي فلا يلتفت
اليه بالمراد منه ان تنكح في فضيتها، وتمنع من اراد انوكا
المحضنة منها، وتخلصها من يده، والله تعالى بما يزيد خير
الان من رغبة حكم الشرع العزيز بمزا، الله بالحق
الجزا، وعليك السلام الساع، بالابتداء والاقتناع من
العلم العلامة فاضح الملاكية بالجزاير الحمية، وفيه الله

عائبي

الحمل ليه حركه دام عزه

سعادة المعظم سيدنا جابر بالجملة الجليل
 سلام عز الركتور السلام عليك ورحمة الله تعالى
 وبركاته وبعد كنت كتبت لك جوابا قبل هذا
 وقد نسيت امر لم تذكره رجاء دهوا، فتبتم مني
 ملازمة الفيلدة بالعرش الشريف انا ساكن به
 احسن الى ولد لتكم السعيدة فبنيت احيوا
 بصلوات الله وعلوكم ونحيب على اولادي ويكده
 ذلك الا انكم رايوا ولاي ولا يليونه الا حول
 الا بتلك البلاد كونهما بلاد المملوك والبرواكه
 واناس ذلك العرش كلهم واغبيد في تعليم او لا
 دهم فرائد دولتهم السعيدة غير انهم لم يجروا
 من بنينهم على ذلك والحاصل سيدنا اخبرنا عن عمل
 عما يكون عليه العمل كونه طار صبر وامتد
 خسران لا له معة وانا ارجو في رد الجواب والله
 اعلم بالصواب الم

الحركة وحده

۲۲ مای ۱۸۷۶

الی القیام الی ربح سعادتہ للسر البیوتہ
 شارب سیرت السیاح علیہ واریت
 والبیوتہ وبقیروان سے علی بر حلاوتہ من جریف اولاد
 سے داود بنیچان کہ مرچتہ بقال الہام مرچتہ سبج داود
 عند و من رختہ تلفا ہل عوا ایلہ من زمی کھوید
 تیگرو و پیکر کسلا بر جبرہ حسب تعرف الاعراشد
 ارا ان ادعما علیہ قمری سے عماد من جریف وارا دار
 بنتر عہد ما بدع نام احسن ت قمری سے عماد المنزکوا
 مسافتی عن سبب الہی جبر المنزکرة فرعم انصار
 الہی جبر لہ و هو الذی تعرف فیہا و ہل ان عرف
 سیدتک بنزل و وجہ تنظیر الیہ و نزل کراد و سمع
 والنسلی

الحمد لله
والصلاة على
الرسول

بر ائمه تشيختل و اسند خنل و رسيدن و رسيدن
بيي الفاصم عليه اتم السلال و انكس الفقيه و انكس
فعل و نعم جميع اولاد في مالا يحيى و لا يولد امار
به نوع رسيدن اني مالا يحيى
انجمنال امور خيس و اجواء
ازداده تال و رجة بي تعليم و علو و نر يلد
علمي و ارشاد عليه و و رجة بي و انكس
شده به اراد انكس و انكس و انكس
بجاء رسيدن الاولين و انكس و انكس
كه سرب و انكس و انكس

۱۸۸۰
موسسه دارالمطبعات
۱۸۸۰

من سحر ليرة السيد عبد الله الكبي
 على الشجيرة قايد ووجهه وتواحيه الى المنزوم
 المربع السيد الكبي نده حاكم ايرتو مغنية
 عليك السلام الشايع الشايع امل العلق كما يدين
 بتلك المرقع امشأه خاشع بل حامله المسمو
 احمى حسين كتب اليثا املاء بانه سرفت
 له ثاقه منة محشر يوم ما وقف عليها
 منذ خمسة محشر يوم ما يغنيه بيترجل
 يقال له القندوز ما اياك الشوا اعلمية
 بوقوف محمد لدى فاضه مغنية فكله ما ثبات الناقة
 له وعلمه ايهما الحب انه افاع عندنا البيعة افاع له وملكه
 حسبنا سنقف عليه بائع فنجيد ببارك الله فيك ان
 نقابل لك لري الشرع هناك وملكك بيته عليه الصلوة
 الحامل بشيء مع بابته بعزول وجين والاسلام

١٨٧٩
٤ جولای

الحمد لله

سبحانك اجمعين انيسير اليه لحنه شاق بغير عار
 انسلح عليك وجسدك بالزنجير وان الحمل
 اليك السعير بن بارك من عزلة الزمانه وعجبت السور
 المسمى عمار از عيها ما جريه يزعم لا ارجع عوار ان ابنه
 عثمون سار بغمه واختلعت الغنم مع غنم الولد المسمى
 عمار وما اقبلت فوالله عاتاذها له كبشر مع غنم عمار از عيها
 جعلت له التهمة فيه بسبب اختلاط غنمه معه وما
 اتار الكبش يسلمه عليه انكر عمار وايضا سرفت
 الكبش ولم تكن بينه لمدى على ذلك هائي عن يثد بالواضع
 ورسالته اليك الراعي المختوم ورب الكبش شفق
 ذخيرى والنظر اليك والسلم

الحركة وحكا

وأيروا لا عرو

الفلح لا ربع الصيد الجرح ديه بعين الضعاء
 التلح عليك وعلو كابة حلو تك الربيعه
 ان بعد فند بلعني جواب من السيد الشبان
 الحالم بفسح الثور ثار حجه على شهر التاج
 ٤٠٣ دور ضمه بان نامر به حووه حتى
 الشبه وابنه الطيب : وبلغ اسم بن فاسا
 ومح السعيد بن زينة كلهم من برقة فمور
 عرش لا عراش ليحوي عن عندك
 في البيوع الرابع والعشرون من الشهر المذكور
 بلمنا احسن نهم لذيبي واسرهم
 بالقدوع البكر ما متع مح السعيد بن زينة
 من القدوع اليك ولم ينصت اليها اصلا
 وغلظ راصه ها ابي اجبرتك بهم وانني
 لك والسلك من مح السعيد ابن خليفه
 الفايح نفاع اد جوان لا عراش طانه الله
 ٢٢٢ جيت ١٨٨٤

والله
محدث

السعني الرابع السيد (الكمطار حيا) ذراع
المميزان السلاع عليك التام كما يليق بالفضل
وبعد اخبرك سيدي (ا) رجة اسعد الكلي تتر ورجته
البارح ليل وهرج من حينه واما اخبرته بذلك القادر
شريك كنت من سر عنت وتوجهت الى محراب الجيمة
فوقفت على المرأة وهي تعالج سكرات الموت
فانجذرت الى ان هلمت رجعها وارسلت بعف
الناساء انرا الجمال برجعوا كما يفعله على خير واما
المرأة تراها بلا فيه على حالها ما غير دبر الى ان
ياقها السيد (الطيب) وان ارسلت ريوه مثل
هنا الى السيد الجوج داب كما هو الواجب ودمع
بحير والسلك مران في با اذ بر بر يدا انا غيل
امولس

وایر و ملامت

الحمد لله

الى عذرة السيد البكر ورفيقه
 دور السلام التام والام والازمان عني وحمته
 الله تعالى وكرامة وبعزوان المحسني برايج بر المحسني
 من سكان (شبه شبر) كمومي العنبري كد على امره اذ كان
 دير ثبت عليه وبيته رسم الحكيم جاورنا، الموه بهر
 الموه يرجع ما عليه فلم يثبت وانا المكلوب
 احسن ان تلام من يتكلم بهرج ما عليه وعلما منا
 به العلمنا كد وانتم (الذي) وعلية انك سلك
 وكما قب عبره ريو بيرا امره وبقدر الله
 نواشير ١٢٦

الحمد لله وحده

الى محبنا جبه الله وده يفنا ما اجله السير فرير
 بن الحاد السلا وعليك وبعه اعلم ان بطاقتك
 بلغتني حبة من السماء وفيها ذكر ما ذكرته
 لنا في اني بلغت سلامك الى جميع الاسر والافوا
 غير عوا بذا الك وانعم بخير وعلني غير وللخضوع
 شيء من جهة النبعة وكل ما يحجونه يحتاجونه
 ثمن عليهم به ونعنيك فيه واما ابند الكبير الخ
 يفرجه المرسلة فانه راه من ثمن في الجمعة
 وخرجه انا بنعسيه في يوم الاحد فكن هانئاً منه
 واضع حواجيك وكاير غل ميا لك شيء من جانب
 الاهل بخير انهم متو عشوى فيك وكالت غيلتك

والسلام بقلوب
 ١١٢٢ هـ مارس

الجملة وجمدة ١٢ / ٩ / جواب سنة ١٨٨٨

السعد الله احوال المصطفى المحترق واليشي
 الخيرات والنعم ذوالعلوم السنينة والبنون
 الهى ضية السير ابلنا اسم الابراشديرو اسرر
 لكورد بيد با الجزاير السلك عليك
 وعلى كل شغلته حضرتك الريعة
 الاطروالا ولاد ان كنتم بجنير بالجملة وبعد بان
 لما وصلت الى انج اير لفظا بعض المارب
 رعبت ان ازورك ولم اعلم بملك الذي تظن به
 فكتبته اليك هذا الجواب عسى ان تخبرنا بالمحل الذي
 نحصل ملاقة بك واي محل ارسا عنة يكون
 خالك وان تاذنا لى يد الدخول اليك — زابر العالم

معثر الزروق الكوى

السور محله

ارسل بالفر فور ونريد فاض

فطيم الثر شور

الحمد لله وحده واللهم صل على محمد وآل محمد

التي هي خير ما اوتينا السيد باقر الرضائي
عليه السلام ودحة الله تعالى وبركاته ادا بعد
كنت بالولاء التي اشرقت بوجوده ليلة
ميلاده باله ينبغي حتى تروا اولاد اولاده
بجاء النبي ووالده فنوعوا الله اريز غنا
بولر منكم ارسلا الله وتبلغ سلامنا
جميع اهلنا وجملة احبابنا وادسلام
كتب بالليل ٥٠ غشت ١٢٨٨ هـ

عز الدين محمد بن محمد بن محمد

الحمد لله وحده

حضرة الباذل (١٢١١) مجتهد الفقيه السيد

انقلبي محيي المدة رتبة الفرساوية و
العربية بنقشت السلام عليكم السلام
الشامل العام والرحمة والبركة و (١٢١٢) نظام
ديني قد بلغت حقة التمام في غاية

المراد وهي من عصر التمام (له خيركم
و جزاكم عن) (عصر الحجاز) و دمت
به خير و انعام و عليكم السلام السلام
محسب على الله و ام محمد بن سبيح له عية
المنهجية يلير و اعرب الجزاير

بتاريخ ٢١ فبراير ١٨٨٧

الحمد لله وحده
وبه نستعين

فتا العالم العلامة الفروة البهامة شيخه واستاذ
وعهده وملاذ، وابن المصيادة كامل السعادة
الشيخ الصيد عبد الباقي حليكم من انتم السلام
بدايتوا افتتاع وعلى جميع من علمه حفرتم السعيد
اما دمل سيد فانه وجهت لمصيادة تك نصيب
صيرار حوام الله ثم منك فبولد وفيه رعاية وبه
خديك وتلميزك الحمد بن قرنه العادل
حكمة المدية ودمت ودامت ايامك بالبحر
والسرور والسلام

٢٦ في مارس ١٣١٠

الحمد لله
المؤيد

الحمد لله بالعبودية ذات الباطل المحترق
ابننا السيد عيسى بن اسماعيل السلام عليك
ورحمته الله وبركاته اسأله بلفظنا سر الك
بواسطة جوابك الموجه المأخوذ من علاقه
وعلم من اوصيت بحفظه والوقوف معه بمله
نفسه وواجه جانب الاحباب بفدركا فتش
وكافته اولادنا يسلمون عليك ودمت بخير وعافية
والسلام المكتوب في اذنه امينه الله امين
١٨٧٣
عمر رجب ماين

حصرة للمعظم المحسن السعيد الجنرال الحاكم
 عملة الحج. أريد سعادتي في ذلك وروعا في منكر الخير
 أعصا في أمسي بعد آتيت طالبا من الله ثم هستي
 سعادتي أرتفع علي بن سعادتي فذكر ومفنتهي
 كد دة مائة في نكاح مكر في وفيه ولي اولاد صفار
 ولا طافنة في علم الخدمه ولهذا اكلت مرسيا دتط
 العلوية العهد المذكور مر خذ يمد فلا ب ف
 المسافر بكذا نو ١٨٨٧

الداء عليم كما يليق بخلق جليل مفتاح اثم بعد
 بان المصنعة المصنوعة جنتا فذات جنت جعلها كثير
 من الرجال الربا العفلا. باجابوا بان الما يقسم بينهم
 اذضا بايرثان بالتصيب ففكر وانفك لا يسهل المنزلة له عى
 الاخر ولا كلام له من المصد لآن جنة الام لا تعتبر عندكم كما
 جبرى بذرك عربهم والخاص ان الما يقسم بينهم
 اذضا بايرثان ففدو وعليك الا ف

١٧ جمادى
 ٨٩ هـ

الحمد لله

اللاجل محبتنا مسير برفق وفتار بانظري شيخ المسيد
 السليح عليكم ورحمة الله وبركاته يليه نعم المحب
 فاجد الرحمة فخرتكم السعيد، دايرة المسمى حم
 الطيب يسره كارهة مكتوبة بالفلم البر انصلي
 امر غوب منك ومرتكم بفتك — تترجمه لثا
 بالفلم العرب وبلغ وبرا باري الله لثا بيك جازاء
 عنا خير او الله — الله وحبك السعيد
 احمد و علي
 خليفة فايد صانه الله ايدي

الحمد لله
سبحانه جل وعز

الحمد لله والاعمال المجلد اله عي
بر عا اية الله عز وجل السيد
بالفاسم سيد برك السطوع عليك
ورحمته الله وبركاته ونحياته ورضوانه
واحسانه ما دام البلاد وحر كراته
وبعد سيد انك اوجيت سابقا
على جلد بني متاوع اضبو به هان
وجدتهم لك تخبرني بعتك لك في البو
سكه والامع ما هو فادع الى الجزاير
من بني امزاب وعيه كبايه

عمر ٢٥ في سبتمبر ١٨٩١

در محبت و مسعود بر الذرا اجی رسد لای علیک و بعد
 بان اخلاص و خیر و رحمتی ترکیب به شفق اندر دور
 محتوای فرجیه اس عتابه اعلم اند لم یزکب
 لکثره افلا شروعه مع المطارح ومع ذلک بدن البحر
 مصور شد التهوید لم یکت الالوفت فلیا بالمرسی
 وان شاد الله یاتیک فی السمر الفایا بحس
 متصنیا جانیه والاسلام

الحلۃ ۱۹ پی جلیت سن ۱۸۷۹

الى المعظم المرموع سعادة السير اليوحنه شهاب اليونا بيم
افعاله السعده عليك التام الشامل العلم وبه ابيه
السير وده علينا ثلاثة اوراق من جانب سبادنى لنضع
بيهم الخاتمة في الموضع المعظم بفلم الرصاص حسب العادة
نعم سير في مائة وضعت في ذلك الحلو وجهه ترحم
لسيادتك السعده
سبب بادى اينك

سبب محرم بوزعاسر فابن وادريد ملل
افته الغم
امبا

٢١

الحمد لله وحده و ۷ رب سواله

الى محبت سعادة السيد الديبر كنفور شيخ
المسيد السلاج عليك، اللاب ورحمة الله
و بركاته و خيراته و احسانه
و بصره و كتاب عرفني و الله
فيه وجدته في صندوق صناعات
ساقلمية ولم تحرف و التزمية
نكبات من فضلك تخبرني علامته
يتكلم و لك البعض و المزية
و السلاج

۲۲ پیر

۱۸۸۶

الحمد لله احرى ما جليت ١١٢ سنة

الى اباصل معجنا شيخ العبد رسة متاع تفرغ العبد انويته
 الشكر لا فليز السلاخ عليك ورحمة الله وبركاته وبعد اظن
 جوابك ثلث ربيع جوليت وبعثت ما بيته وفولك على المعز
 ضاعلك و الجحبه براهم في خير اخبرك على المعز الكبير
 راهاوله في جابنته عشره و س ذكر و اضا الجناى براه في هه
 الشاعه في خير و الثمن منعه مليح براه عداد بيته اليه
 والشكر من صا محبك محمد بن الشاعه شيخ شرف
 احرى ما جليت ١١٢ سنة

الحمد لله وحده

الى شيخ المدرسة البرانصوية بتفرت
 السيد لا فليز السلاط عليك وبعد وصلني
 جرابك كثر الله خيرك فلت لي بيع
 لي الثمر املح ابيع ان شاء الله كيف نبيع
 نكتب لك واحد الابريئة راء الحال امواف
 له بارك وله اسخون بے تفرت والمعزات
 انتاعك راهم الخير والجنان الخير
 والسلاط من حببيك شيخ تفرت
 14 و سبتمبر 1883

LETTRES DIVERSES

الحمد لله وحده ولا يشرك الا هو سبحانه

الى عيادة الامير الافضل محمد السيد الدبير بكتور
شيخ المنسيد السلام عليك والاف درجته الله
وبركاته اضعاف وبعثنا بحب هذه بطلد مع
علمنا الجواب الشجر الذي جاء به من توزير على
دمتك يكون مبارك عليك ويثمر وتاكل من
نعمه بحول الله وقوته وان نفسي تمنع عليك
كثير كثير وفيه كفايه والسلام

XIV

الحمد لله الى جماعة المسلمين بعمالة الجزاير
 السلام عليكم وبعد ان كثيرًا من اخوانكم لحفهم ضرر
 ومجاعة بسبب اليبس الذي اصابهم في هذا العام
 من فلة المطر حتى صاروا في اشد ما يكون من البؤس
 بل ذلك فصدنا ايعانتهم لنستخلصهم بفدر جهودنا من
 هذه المصيبة بالمرجو منكم ان تساعدونا بما تيسر
 لكم من الصدقات والسلام من اصحاب الاوراف
 الخيرية الجزائرية بتاريخ ١٨ من شهر مارس
 سنة ١٨٩٣

هكذا عنوان البروات

تبلغ بيد السيد بلان

ببلد فلسطينة

ان شاء الله

امين

اتانا جوابك بفراناه وبهمنامضنه اما فوك على
 الاثيان لزيارتنا باني اخبرت بذلك سعادة السيد
 الكماندة ورضي به وبرح غاية العرج لانة لا زال
 راغباً في ملاقاتك ولا يصدر من هذا الاجتماع الا الصلاح
 لك ولكامة اهلك ومن تعلف بك وما هو يصلك داخل
 كتابنا هذا التسريح الذي طلبته منا لئلا يتعرض لك
 احد خدام دايرتنا والسلام
 بتاريخ ١٨٩٣ سنة

XIII

الحمد لله الى سي ابراهيم شيخ دشرة طولقة السلام
 عليك يليه ان كثيرا من الضبيان الذين يتعلمون اللغة
 البرنصاوية وهم بلان وبلان وبلان الخ لم ياتوا الى المسجد
 في هذه الايام الماضية وليس لي خبر بسبب غيبتهم
 عن التعليم بلا بد لك ان ترسلهم الى القراءة في اقرب مدة
 وان لم يستتلوا جتراني راجعا امرهم الى الحكام والسلام

XI

الحمد لله من طرف السيد الفبطان بلان مُتَوَلِّي
 أَسْرَرِ الْعَرَبِ بِدَايِرَةِ كَذَا وَقَفَهُ اللَّهُ وَرَعَاهُ إِلَى فَايِدِ
 الْعَرَبِ الشَّرَافَةِ السَّلَامِ عَلَيْكَ وَبَعْدَ إِعْلَامِكَ بِهِ أَنَّ طَرَفَ
 بَسْمِيَّيْنِ إِنْ بَعْضُ أَنْاسِ دَوَارِكَ يَشْتَرُونَ الزَّرْعَ مِنَ الْبَايِكَ
 بِالرَّخَاءِ وَيُبِيعُونَهُ بِالْغَلَاءِ إِلَى إِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ لِحْفَهُمْ
 ضَرَرٌ وَصَجَاعَةٌ بِسَبَبِ الْيَبْسِ الْوَافِعِ فِي هَذِهِ السَّنَةِ
 الْمُجْدِبَةِ بَلَاءً لَكَ حِينَ وَصُولِ كِتَابِنَا هَذَا إِلَيْكَ إِنْ
 تَأْمُرُهُمْ بِأَنْ يَكْبُوَاعْنَ هَاتِهِ السَّيْرَةَ الرَّدِيَّةَ وَيَرْفَعُوا
 بِالْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِينِ وَلَا يَكُونُوا فِي الْمُسْتَفْتِيلِ بَيْعَ فَمَحِ
 أَوْ شَعِيرٍ إِلَّا عَلَى حَسَبِ السَّعْرِ الْمُعْهُودِ وَإِيَّاكَ ثَمَّ
 إِيَّاكَ إِنْ تَغْفِلُ عَنْ هَذَا الْأَمْرِ وَالسَّلَامِ

XII

الحمد لله وعده من سعادة السيد الفبطان حاكم
 بِيَرَوَاعِيٍّ اسْعَدَهُ اللَّهُ وَارْشَدَهُ إِلَى الشَّيْخِ بِلَانَ مَقْدَمِ
 إِخْوَانِ سَيِّدِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ السَّلَامِ عَلَيْكَ أَمَّا بَعْدُ أَنَّهُ

خَرَجَتْهُ مِنَ الْحَبْسِ وَسَرَّحَتْهُ يَبِيعُهَا أَوْ يَذْهَبُ بِهَا
إِنْ ظَهَرَ لَهُ وَأَنْتَ ضَامِنٌ بَيْنَهُمَا سَتَقَعُ بَعْدَ ذَلِكَ وَالسَّلَامُ
بِتَارِيخِ ١٠ مِنْ جُولَيْتِ س ١٨٨٦ نَهْ

X

الْحَمْدُ لِلَّهِ مِنْ طَرَفِ السَّيِّدِ الْكَمِيصَارِ حَاكِمِ بَلَدَةِ
كَذَا أَمَّنَهُ اللَّهُ إِلَى فَايِدِ بْنِ سَلِيمَانَ السَّلَامَ عَلَيْكَ وَبَعْدَ كَيْفٍ
بِكَ تَعَدَّيْتُ أَمْرًا فِي أَتْنَا اعْطَيْنَاكَ تَسْرِيحَ عَشْرِينَ يَوْمًا
وَأَنْتَ تَجَاوَزْتَ الشَّهْرَ بِأَعْلَمَ أَنَّ هَذَا الْبَعْلَ لَيْسَ مِنْ شَأْنِكَ
وَأَنْتَ يَسْتَوْجِبُ الْمَلَامَ حَيْثُ لَمْ تُخْبِرْنَا بِسَبَبِ غَيْبَتِكَ
الزَّائِدَةِ عَلَى الْمُدَّةِ الْمَعْلُومَةِ وَالْآنَ فَلَا بُدَّ أَنْ تَرْجِعَ حِينًا
وَالْأَبْلَجُ عَلَيَّ أَنْ نَجْعَلَ عَلَيْكَ خَطِيئَةً وَإِنْ تَمَادَيْتَ
فِي عَدَمِ الرَّجُوعِ بِلَعْلَةٍ يَفْعُ مَا يَفْعُ مِنَ التَّحْطِيلِ
أَوْ الْعِزْلِ وَالسَّلَامُ بِتَارِيخِ ٩ مِنْ شَهْرِ مَآيُو

س ١٨٨٧ نَهْ

VIII

الحمد لله الى كاتبة كبراء جرسان البوشطة ومشايج دشور
 وادي ريخ من بسكرة حتى الى تقرت السلام عليكم وبعد
 بالواجب عليكم ان تعطوا زايلة الى حامل كتابنا هذا القادم
 عليكم وهو المكرم شيخ المسيد وترسلوا معه دايما فارسا
 أو تراسا ليدلّه في الطريق ويرجع من عنده الزايلة
 التي موزا بها وتعلموا فيه كثيرا وعلى هذا يكون العمل
 والسلام من سعادة السيد الكماندة الحاكم الكبير بوطن
 الصحراء الراضع طابعه اعلاه امّنه الله امين
 في ٢٤ نيامبر سنة ١٨٨٣

IX

الحمد لله من طرف سعادة السيد الفبطان متولي
 أمّور العرب بكذا امّنه الله الى فايد اولاد سلطان الغرابة
 السلام عليك يليه إنّه اتاني كتابك في شأن الرجل المتهم
 بسرفة المهره ذكرت لي فيه ان هذا الرجل ليس يسارف
 وإنّا المهره ملك له اراد بيعها فقط فعلى ذلك تراني

به ان تنهي ارباب المواشي او رعاتها عن السرح بهاء القليل
الذي هو للبائلك ولا يفرّبو الغابة ابدأ وان خالعو
هذا الامر بلا يلوموا الا انفسهم والسلام كُتِبَ بتاريخ ٢ من
شهر ابريل ١٨٨١

VII

الحمد لله من طرف السيد بلان خليفه المتصرف ببلدة
كذا الى رئيس دوانايت ميمون السلام عليك وبعد بموصول
امرنا هذا اليك يجب عليك ان تستعير امين الذئشرة
وعتاس الحصى ومن معهما من الشهود ان كان لهم علم في
امر سرفة الحماره ومحشها من بحيرة رتها وهو داييرتنا المستع
عمر وش وتبحث على ذلك غاية البحث وتجبرني بحقيقة
الامر لئلا تقوت الذائبة وولدها ويضيع حق صاحبها
وايتاك والتبريط والسلام

ص

عليك يليه لابتدأ لك بوصول امرنا اليك ان تشغب العرس التي
 كاتبتني في شأنها وتسجن المتهم بسبب فتها ان يتم البحث
 الواقع في امرة ويظهر الحق ان كان سارفا املا والسلام من
 المكتوب بامره اعلاه بتاريخ مارس ١٨٩٢ م

V

الحمد لله من طرف السيد اليوطنة خليفة حاكم بيرو عرب
 الى المرباط سي المبروك بن فتح الله السلام عليك وبعد انه
 ورد الينا مكتوبك في شأن الطريف التي اردت ان تاخذ عليها
 لتاتي الى هنا اعلم اننا سرحناك في القدوم كيف شئت بيان
 لم يسهل لك السفر على البحر فاندم على البر وكاباس في ذلك
 والسلام وكتب بتاريخ ٣ من شهر جانيب فاتح سنة ١٢٩١ هـ

VI

الحمد لله من طرف السيد الكيصار حاكم بلدة كذا وقفه
 الله امين الى الشيخ فذور السلام عليك اما بعد فخيركم

لي الحف للشاكن ومن شان ذلك يجب ان البفريرد الى اربابه
وهذا امرنا اليك وعليه العمل والسلام من المكتوب عن اذنه اعلاه
بتاريخ ٤ محري سنة ١٨٩٢

III

الحمد لله من طرف السيد الحاكم ببلدة كذا صانه الله ورعاه الى
سبع علي بن عمر فايد اولاد زكري السلام عليك يليه انه بلغنا كتابك
ومرنا فولك غاية السرور حيث ذكرت لنا وان ناس حكمك عافية
تامة طايعين في دفع الغرامة وجادين في مآرب العلاحه
فلله الحمد ومزيد الشكر على ذلك والسلام ممن كتب عن اذنه
بتاريخ ٤ جوان سنة ١٨٩٠

IV

الحمد لله من طرف سعادة السيد الفبطان حاكم بئر وعرب
صانه الله ورعاه امين الى القايد سبع عبد الله بن عزوز السلام

FORMULAIRE ADMINISTRATIF

I

الحمد لله

من طرف السيد الحاكم ببلدة كذا وقفه الله أمين إلى الفايده
سي المداني بن الحاج السلام عليك وبعد لا بد لك بوصول
امرنا هذا اليك ان تجمع الناس الذين لهم فدره في خدمة
الطرف والبحاير وتبعثهم لي عزماً عاجلاً للحاجه
اليهم والسلام إلى كُتِبَ بتاريخ كذا من شهر كذا عام ١٢٨٢

II

الحمد لله من طرف السيد الحاكم بدائرة كذا آمنه
الله بيمته أمين إلى الشيخ سي احمد بن السياتي
السلام عليك أما بعد فد بلغني شكايه في شان
البفر المنسوب فهو ا على اريابه فتأملتها وبحثت فيها فتعین

XV

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ

مِنْ سَعَادَةِ السَّيِّدِ الْوَكِيلِ الْعَامِّ الْحَاكِمِ الْكَبِيرِ عَلَى
الْأُمُورِ الشَّرْعِيَّةِ بِالْجَزَائِرِ الْمُحَمِّيَّةِ أَنْفَاءَ اللَّهِ عِزِّ
دَائِمٍ وَخَيْرِ نَاعِمٍ إِلَى كَابِتَةِ الْفُضَاءِ السَّلَامِ عَلَيْكُمْ وَبَعْدُ
فَلَا بُدَّ لَكُمْ بِمُوصُولِ رِسَالَتِي هَذِهِ إِلَيْكُمْ أَنَّ
هَذَا هُوَ الْمُؤَكَّدُ بِهِ وَعَلَيْهِ الْقَوْلُ
وَالسَّلَامُ

XVI

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ وَغَدَهُ دَامَ عِزُّهُ وَمُجْنَدُهُ
مِنْ عَبْدٍ رَبِّهِ تَعَالَى الْمُتَوَكِّلِ عَلَيْهِ فِي جَمِيعِ أُمُورِهِ
إِلَى الْمُحَبِّتِ الْأَوْدِ الْحَاكِمِ الْأَرْشَدِ السَّيِّدِ الْجَنَرَالِ
حَاكِمِ فَنَسَمِ تَلَمَّسَانِ عَلَيْكَ السَّلَامُ التَّامُّ الشَّامِلُ
الْعَامُّ كَمَا يَلِيفُ بِفَذْرَكَ وَعُلُوُّ مَنْصَبِكَ وَبَعْدُ
بِأَنَّ
وَهَذَا مَا وَجَبَ بِهِ
الْإِغْلَامُ وَالنَّظَرُ لَكُمْ وَالسَّلَامُ

والعافية والصحة والسلامة وطول العمر وثانيًا يا نعم الحبيب
 إن أردت شيئًا مِنَّا فعليك بالمكاتبه ونحن نسعى في
 تحصيله لك والسلام

XIII

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ الواحد الفَهار والحي الفَيوم
 عن إذن أمه الله الولية فلانة بنت فلان البُلانسي
 الفاطنة بكدا إلى سعادة المعظم الأرفع والهَام
 الأرفع سيّدنا ومولانا ومن على الله وعليه اعتمادنا
 وهو السيد الوالي العام عليك السلام التام و لطايب
 الإناعام كما يليق بذلك المقام وبعد بالمرجو من كريم
 فضلك وجزيل إحسانك ان تنجم عليّ بِـ
 ودّمت ودامت لك السعادة والسلام

XIV

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ
 من طرف السيد الكيصار المتصّرف ببِلدة كذا
 المُمترجة إلى الفايده فلان السلام عليك يليه بالواجب
 عليك بوصول امرنا هذا إليك أن تأمر أُناس عزّشك
 بِـ
 والسلام مِنَّا كُتِبَ عن إذنه الواضع طابعه أعلاه

X

أُحْمَدُ لِلَّهِ وَحْدَهُ وَبِهِ التَّوْفِيقُ
إِلَى خَلِيعَةِ فَايِدِ أَوْلَادِ فُلَانِ السَّلَامِ عَلَيْكَ مَعَ الرَّحْمَةِ وَالْبَرَكَةِ
يَلِيهِ أَنِّي
وَالسَّلَامُ مِنَ الْمَكْتُوبِ عَنْ إِذْنِهِ السَّيِّدِ فُلَانِ أَمَا بُلْدُ كَذَا
وَسَائِرِ وَطَنِهَا صَانَهُ اللَّهُ آمِينَ

XI

أُحْمَدُ لِلَّهِ وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَى الْمُرْسَلِينَ أَجْمَعِينَ
يَتَعَرَّفُ بِهِ الشَّيْخُ فُلَانُ السَّلَامِ عَلَيْكَ يَلِيهِ إِنَّ الْوَلِيَّةَ
وَالسَّلَامَ
مِنَ الْمَكْتُوبِ عَنْ إِذْنِهِ السَّيِّدِ الْفُطَّانِ فُلَانِ مُتَوَلِّي أُمُورِ
الْعَرَبِ أَسْعَدَهُ اللَّهُ وَأَرْشَدَهُ

XII

أُحْمَدُ لِلَّهِ وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ احْتَطَبَ
حِفْظُ اللَّهِ بِحِفْظِهِ وَنَمَّ بِجَمِيلِ بَسْمَلِهِ ذَاتِ الْمَكْرَمِ الْعَاضِلِ
السَّيِّدِ الْفُطَّانِ فُلَانِ صَانَهُ اللَّهُ وَرَعَاهُ وَمِنْ كُلِّ خَيْرٍ أَعْطَاهُ
أَمَا بَعْدُ إِنِّي
جَعَلَ اللَّهُ هَذِهِ الشَّيْخَةَ مَبْرُوكَةً عَلَيْكَ بِالسَّهْنَاءِ

محبك جلال شيوخ المدرسة ببدد بوسعادة أَمَنَهُ اللهُ آمين

VIII

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ وَحْدَهُ وَصَلَّى اللهُ عَلَى سَيِّدِنَا وَمَوْلَانَا مُحَمَّدٍ
وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ تَسْلِيمًا
إِلَى مَنْ اسْمُهُ سَلِيمٌ وَقَلْبُهُ حَلِيمٌ وَرَأْيُهُ مُسْتَعِيمٌ وَشَأْنُهُ عِنْدَ اللهِ
عَظِيمٌ سَيِّدُ السَّادَاتِ وَمُضِيحُ الظُّلُمَاتِ أَغْنِي بِذَلِكَ الْبَاضِلِ
الْأَرْقِعِ الْهُبَامِ الْأَنْفَعِ السَّيِّدِ جَلَالِ السَّلَامِ عَلَيْكَ وَعَلَى كُلِّ
مَا خَوَاهُ مَجْلِسُكَ مِنْ أَقْلٍ وَذُرِّيَّةٍ وَأَخْبَابٍ أَمَّا بَعْدُ
وَأَمَّا لَحْنُ جَاءَكُمْ أَنَّنَا فِي غَايَةِ الصِّحَّةِ وَالسَّلَامَةِ وَلَا لَنَا
رَغْبَةٌ إِلَّا فِي إِفَاءِ حَضْرَتِكَ الْعَلِيَّةِ وَالْاجْتِمَاعِ مَعَهَا فِي سَاعَةِ
سَعِيدَةِ آمِينَ وَالسَّلَامِ

IX

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ وَحْدَهُ لَا إِلَهَ غَيْرُهُ وَلَا مَعْبُودَ سِوَاهُ
إِلَى حَضْرَةِ الْمُعَظَّمِ الْأَرْقِعِ السَّيِّدِ الْإِغَا جَلَالِ عَلَيْكَ أَفْضَلِ
السَّلَامِ مَعَ التَّحِيَّةِ وَالْإِكْرَامِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي رَجَعْتَ مِنْ
السَّعْرِ بِخَيْرٍ وَعَاقِبَةِ أَمَّا الشَّيْءُ الَّذِي أُخْبِرُكَ بِهِ
وَعَلَيْكَ أَلْبَسَ سَلَامٌ مِنْ خَدِيمِكَ
وَمُغْتَبِلِ الْأَرْضِ تَحْتَ قَدَمِكَ جَلَالِ خَلِيفَةِ فَايِدِ بَنِي جَلَالِ

ابْتِدَاءً وَانْتِهَاءً مِنْ كَاتِبِهِ بُلَانُ شَيْخِ الْمَدْرَسَةِ الْمُعَدَّةِ لِلتَّعْلِيمِ
الصِّبْيَانِ فِي اللُّغَتَيْنِ الْفَرَنْسَاوِيَّةِ وَالْعَرَبِيَّةِ

VI

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ لَا شَرِيكَ لَهُ وَلَا مَقْبُودٌ سِوَاهُ
إِلَى الْمُعْظَمِ الْبَاضِلِ الْمُكْرَمِ مُحِبِّنَا وَلَقَرِ النَّاسِ إِلَيْنَا السَّيِّدِ
بُلَانِ شَيْخِ عَرْشِ بَنِي بُلَانِ السَّلَامِ عَلَيْكَ أَجَلًا وَرَحْمَةً اللَّهُ
أَضْعَافًا وَبَعْدُ الَّذِي يَكُونُ فِي عِلْمِكَ فَهُوَ خَيْرٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ
إِنَّ حَامِلَ الْبَرَاءَةِ

هَذَا وَجَّهِي عِنْدَكَ
وَالسَّلَامُ مِنْ مُحِبِّكَ وَمُرِيدِ الْخَيْرِ إِلَيْكَ بُلَانُ شَيْخِ الْمَسِيدِ
يَبْلَدُ مُسْتَنْفَعَانِ ٥ تَارِيخُ الْيَوْمِ السَّادِسِ مِنْ شَهْرِ ابْرِيلِ
الْمَسِيحِيِّ الْمُرَافِقِ لِلْيَوْمِ التَّاسِعِ مِنْ شَهْرِ صَعْبَرِ الْإِسْلَامِيِّ
سَنَةِ ١٨٧٣ هـ

٥ إِلْحَافِي خَيْرٌ ٥ وَإِنْ أَرَادَ مُحِبِّنَا زَايِلَةً أَوْ غَيْرَهَا مِنْ

VII

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ وَحْدَهُ وَلَا يَدُومُ إِلَّا مُلْكُهُ
حَضْرَةُ الْبَاضِلِ الْمُكْرَمِ إِلَيْنَا وَصَدِيقُنَا بُلَانِ السَّلَامِ عَلَيْكَ
وَعَلَى عَاقِبَةِ مَنْ انْتَمَى إِلَيْكَ أَمَّا بَعْدُ أَخْبِرْ مَنْ أَنَّ
وَالسَّلَامُ مِنْ

III

الْحَمْدُ لِلَّهِ وَحْدَهُ وَالْأَمْرُ كُلُّهُ لِلَّهِ
إِلَى الْأَجَلِ الْمُبَجَّلِ السَّيِّدِ مُلَانَ السَّلَامِ عَلَيْكَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ
وَبَرَكَاتُهُ يَلِيهِ فِدَا بَلْغَى جَوَابِ
وَهَذَا مَا مِنَّا إِلَيْكُمْ عَزَمْنَاكُمْ بِهِ وَدَعَمْنَا بِهِ آمِنَ اللَّهِ وَجِبَلِهِ
وَالسَّلَامِ مِنَ الْبَغِيرِ الْخَفِيرِ إِلَى نِعْمَةِ رَبِّهِ الْغَنِيِّ الْقَدِيرِ مُلَانَ
تَاجِرِ بَيْلَدٍ فَسُطُنِيَةِ الْمُخْرُومَةِ بِإِلَهِ اللَّهِ

IV

الْحَمْدُ لِلَّهِ وَحْدَهُ جَلَّ وَعَلَا فِي مُلْكِهِ
إِلَى تَلْمِيذِنَا وَغَايَةِ وَدْنَا السَّيِّدِ مُلَانَ السَّلَامِ عَلَيْكَ يَلِيهِ
كَحَيْفَ بِكَ الْيَوْمَ نُحَوِّشُ شَهْرُ مَنْدُ
وَتُبَلِّغِ السَّلَامَ مِنِّي إِلَى كَابَةِ الْأَمَلِ وَالْأَحْبَابِ
كُتِبَ فِي أَوَّلِ شَهْرِ غُشْتِ ١٨٧٤ م

V

الْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ
حَضْرَةِ الْمُكْرَمِ الزَّهِيِّ الْمُحْتَرَمِ السَّيِّدِ مُلَانَ فَايِدِ بَنِي مُلَانَ
أَيَّدَهُ اللَّهُ وَرَعَاهُ السَّلَامُ عَلَيْكَ وَعَلَى كُلِّ مَنْ انْتَسَبَ إِلَيْكَ
أَمَّا بَعْدُ إِنَّ

وَلَا زَايِدَ سَيَوَى الْخَيْرِ وَعَلَيْكُمْ الْبِرُّ سَلَامٌ

CADRE ÉPISTOLAIRE

I

الْحَمْدُ لِلَّهِ وَحْدَهُ سُبْحَانَهُ تَعَالَى
إِلَى مُحَبَّتِنَا وَاعْزِ النَّاسِ إِلَيْنَا السَّيِّدِ بُلَانِ السَّلَامِ عَلَيْكَ
وَرَحْمَةِ اللَّهِ وَبَرَكَتِهِ أَمَّا بَعْدُ أَيُّهَا الْمُحَبَّبُ فَدَ عَلِمْتُ أَنَّكَ
هَذَا
وَالسَّلَامُ مِنْ مُحَبِّكَ وَصَدِيفِكَ بُلَانِ صَانَةِ اللَّهِ آمِينَ

II

الْحَمْدُ لِلَّهِ وَبِهِ نَسْتَعِينُ
إِلَى خَضْرَاءِ الْأَدِيبِ اللَّيِّبِ شَيْخِنَا وَعِوَضِ أَبِينَا السَّيِّدِ بُلَانِ
وَبَقَّةِ اللَّهِ بِمَنْبِهِ آمِينَ السَّلَامُ التَّامَّ وَالنَّجِيَّةَ وَالْإِكْرَامَ
عَلَيْكَ وَعَلَى كَأَقَةِ أَهْلِكَ وَأَحْبَابِكَ أَمَّا بَعْدُ إِنَّ
وَالسَّلَامَ

مِنْ كَاتِبِ الْحُرُوفِ تَلْمِيزِكَ وَأَنَّكَ بُلَانِ ٥ تَارِيخُ
الْيَوْمِ الثَّانِي مِنْ شَهْرِ أَكْتُوبَرِ سَنَةِ ١٨٧٤ هـ

d'Alger, la bien-gardée. Que Dieu le maintienne dans une puissance continuelle et dans un heureux bien-être ! A tous les cadis. Que le salut soit sur vous ! Ensuite, vous devez, au reçu de ma présente circulaire...

XVI

Louange à Dieu, dont la puissance et la gloire sont éternelles.

De la part du serviteur de son Dieu le Très-Haut, qui s'en remet à Lui dans toutes ses affaires. A l'ami très affectionné, au chef très juste, M. le Général commandant la subdivision de Tlemcen. Que le salut complet, universel et général soit sur vous, comme il convient à votre caractère et à votre haute situation ! Ensuite, certes je...

Voilà ce qui a motivé cette information de ma part ; à vous d'apprécier et de prendre une décision.

ADRESSE

L'adresse est ordinairement ainsi conçue :

Puisse-t-elle (la lettre) parvenir ou arriver (1) à la main de M. un tel, à Constantine, si Dieu veut !

On trouvera plus loin, après le texte arabe du *cadre épistolaire*, un *formulaire administratif* non traduit et destiné à guider les candidats dans la rédaction de ce genre de thèmes proposés aux examens de la *prime*.

(1) Les verbes *parvenir* et *arriver* sont parfois sous-entendus.

Que Dieu garde et couvre de sa bienveillante protection la personne de l'honorable, de l'excellent, M. le capitaine un tel ! Que Dieu le conserve et le comble de toutes sortes de faveurs ! Ensuite, certes je...

Dieu fasse que cette décoration vous porte bonheur en vous procurant la tranquillité, la paix, la santé, le bien-être et la longévité ! Ensuite, ô excellent ami, si vous désirez quelque chose de notre part, vous n'aurez qu'à nous écrire : nous nous empresserons de vous satisfaire. Salut.

XIII

Louange à Dieu, l'Unique, l'Irrésistible, le Vivant, l'Éternel.

De la part de la servante de Dieu, la dame une telle, fille d'un tel, de telle tribu, domiciliée à tel endroit. A l'excellence du considérable, du très illustre, du magnanime, du très utile, notre Seigneur et Maître, celui sur lequel, après Dieu, nous nous appuyons : M. le Gouverneur général. Que le salut complet soit sur vous, ainsi que les meilleures faveurs divines, comme il convient à votre rang ! Ensuite, la chose espérée de votre généreuse bonté et de votre extrême bienveillance, c'est de me gratifier de...

Puissiez-vous continuer à vivre longtemps et puisse la prospérité vous être durable ! Salut.

XIV

Louange à Dieu.

De la part de M. l'Administrateur de la commune mixte de..., au Caïd un tel. Salut sur vous. Ensuite, vous devez, au reçu de notre présent ordre, inviter les gens de votre tribu à...

Salut de la part de celui par ordre duquel cette lettre a été écrite et qui a apposé son cachet ci-dessus.

XV

Louange à Dieu.

De la part de M. le Procureur général, chef supérieur du parquet

IX

Louange à Dieu seul. Il n'y a de dieu que Lui. Nul autre n'est digne d'adoration.

A la seigneurie du grand, du très illustre, M. l'agha un tel. A vous le meilleur salut, accompagné de la bénédiction et des faveurs divines. Dieu soit béni de ce que vous êtes rentré de voyage en parfaite santé. Quant à la chose dont je vous informe...

A vous mille saluts de la part de votre serviteur, qui embrasse la terre sous vos pas : un tel, adjoint du caïd des Beni un tel.

X

Louange à Dieu seul. C'est de Lui que vient l'assistance.

A l'adjoint du caïd des Oulad un tel. Que le salut soit sur vous, ainsi que la miséricorde et la bénédiction (de Dieu). Ensuite, certes je...

Salut de la part de celui par ordre duquel la présente lettre a été écrite, M. un tel, agha de telle ville et de tout son territoire. Que Dieu le préserve ! Ainsi soit-il !

XI

Louange à Dieu. Salut et bénédiction à tous les envoyés (de Dieu).

Au cheikh un tel. Que le salut soit sur vous. Ensuite, vous êtes averti par la présente que la dame...

Salut de la part de celui par ordre duquel la présente lettre a été écrite, M. le capitaine un tel, chargé des affaires arabes. Que Dieu le rende heureux et juste !

XII

Louange à Dieu. Salut et bénédiction sur ses serviteurs qu'il a élus (les prophètes).

Saluts sur vous par milliers, ainsi que la miséricorde de Dieu deux fois autant. Ensuite, puisse-t-il résulter du bien de la chose qui va être soumise à votre connaissance. Le porteur de la lettre...

C'est un service personnel que je vous demande. — Salut de la part de votre ami, qui vous désire le bien : un tel, Directeur de l'école de la ville de Mostaganem. — A la date du 6 avril 1873 de l'ère chrétienne correspondant au 9 *s'afar* 1290 de l'hégire.

Annexe de bien (post-scriptum) : Si notre ami a besoin d'une monture ou d'autre chose en fait de...

VII

Louange à Dieu seul. Il n'y a de durable que son Empire.

A la seigneurie de l'excellent, de l'honorable, notre ami sincère un tel. Salut sur vous et sur tous ceux qui font remonter leur origine à vous. Ensuite, je vous informe que...

Salut de la part de votre ami : un tel, Directeur de l'école de la ville de Boussada. Que Dieu lui accorde la paix, ainsi soit-il !

VIII

Louange à Dieu seul. Que Dieu répande ses grâces et ses bénédictions sur notre Seigneur et Maître Mohammed, sur sa famille et sur ses compagnons ; qu'Il leur accorde le salut complet !

A celui dont le nom est sain, le cœur doux, le jugement droit et le rang considérable auprès de Dieu ; au meilleur des seigneurs et au flambeau des ténèbres ! Je désigne par cela (par les épithètes qui précèdent) l'excellent, le très élevé, le magnanime, le très utile, M. un tel. Salut sur vous et sur tous ceux que comprend votre entourage en fait de parents, d'enfants et d'amis. Ensuite...

Quant à nous, sachez que nous jouissons d'un parfait état de santé, n'ayant d'autre désir que de rencontrer votre auguste personne et de nous trouver avec elle dans un moment favorable. Ainsi soit-il !
Salut.

Voilà ce que nous avons à vous dire ; nous vous le faisons connaître. Puissiez-vous continuer à vivre sous la protection de Dieu et sous sa garde ! Salut de la part du pauvre, de l'humble devant les bienfaits de son Dieu, le Riche, le Puissant : un tel, négociant à la ville de Constantine, la bien-gardée de Dieu.

IV

Louange à Dieu seul. Que sa grandeur et son élévation soient proclamées dans son Empire !

A notre élève et l'objet de notre extrême affection, un tel. Que le salut soit sur vous ! Ensuite, comment se fait-il qu'il y a environ un mois depuis que...

Saluez de ma part tous les parents et amis. Écrit dans les derniers (jours) du mois d'août 1874.

V

Louange à Dieu. Il n'y a de secours ni de puissance qu'en Dieu, le Très-Haut, le Magnifique.

A la seigneurie de l'honorable, du vertueux, du vénérable, M. un tel, caïd des Oulad un tel. Que Dieu le protège et le garde ! Que le salut soit sur vous et sur tous ceux qui se rattachent à vous par les liens de la parenté ! Ensuite, (je vous informe) que...

Plus rien à ajouter, si ce n'est le bien à vous souhaiter. A vous mille saluts, depuis le commencement jusqu'à la fin de cette lettre, de la part de celui qui l'a écrite : un tel, Directeur de l'école arabe-française.

VI

Louange à Dieu. Il n'a pas d'associé. Il n'y a d'adorable que Lui.

Au considérable, à l'excellent, l'honorable, notre ami, qui nous est le plus cher des hommes, M. un tel, cheikh de la tribu des Beni un tel.

TRADUCTION

DES

SEIZE PREMIÈRES FORMULES ÉPISTOLAIRES

I

Louange à Dieu seul. Gloire à Lui ! Qu'Il soit exalté !

A notre ami, qui nous est le plus cher des hommes, M. un tel. Que le salut soit sur vous, ainsi que la miséricorde de Dieu et sa bénédiction ! Ensuite, ô ami, j'ai appris que vous...

Voilà (ce que j'avais à vous dire). Salut de la part de votre ami sincère : un tel. Que Dieu le préserve ! Ainsi soit-il !

II

Louange à Dieu. C'est Lui dont nous implorons le secours.

A la seigneurie de celui qui est doué d'un esprit sage et éclairé, et que nous considérons comme notre père, M. un tel. Que Dieu le protège par sa bonté ! Amen ! Que le salut complet, accompagné des grâces et des faveurs divines, soit sur vous et sur tous vos proches et amis ! Ensuite, certes (sachez que)...

Salut de la part de celui qui a tracé ces caractères, votre élève et fils : un tel. — A la date du second jour du mois d'octobre, année 1874.

III

Louange à Dieu seul. Tout le commandement appartient à Dieu.

A l'illustre, l'honoré, M. un tel. Que le salut soit sur vous, ainsi que la miséricorde de Dieu et ses bénédictions ! Ensuite, (vous saurez que) j'ai reçu une lettre...

MANUEL ÉPISTOLAIRE

DE

LANGUE ARABE

DU CADRE ÉPISTOLAIRE

Le *cadre* ordinaire d'une lettre arabe se réduit à quatre choses essentielles :

- 1° *La louange à Dieu, etc. ;*
- 2° *Les compliments d'usage, plus ou moins variés, mais toujours proportionnés au rang du destinataire ;*
- 3° *Le sujet de la lettre, ordinairement précédé des mots ENSUITE, APRÈS, IL SUIF, CERTES, etc. ;*
- 4° *Les salutations finales, accompagnées du nom de celui qui écrit et de la date, quelquefois placée en haut, à la française.*

Quand c'est un supérieur qui écrit à un subordonné, il commence ou fait commencer sa correspondance comme il suit :

« *Louange à Dieu... De la part de... »*

« *Au caïd un tel... Salut... Ensuite, vous devez », etc.*

elle permet à l'élève de travailler seul, de ne consulter le maître que sur les passages douteux et une fois la tâche remplie. Cette tâche est encore aplanie par de nombreuses notes, graphiques ou grammaticales, et un vocabulaire complet des termes contenus dans les textes, le tout écrit de la main de mon fils aîné, CHARLES SEDIRA, qui, plusieurs fois déjà, m'avait prêté sa précieuse collaboration.

Tel est, en quelques mots, ce *Manuel épistolaire*, que je crois appelé à rendre à nos jeunes arabisants des services non moins réels que ceux que leur rendent, chaque jour, mes précédentes publications. Puissé-je ne pas me tromper dans cette légitime espérance !

B. S.

PRÉFACE

Le *Cours gradué de lettres arabes manuscrites* que j'ai récemment fait paraître s'adresse au grand public de tous les pays où l'on s'occupe de la connaissance approfondie de nos idiomes indigènes. Mais, en Algérie, nous avons affaire à une autre catégorie d'étudiants qui n'ont pas moins droit à notre vive sollicitude. Il s'agit des élèves de nos lycées, collèges et écoles normales primaires, auxquels mon nouveau Manuel est particulièrement destiné : ils ne sauraient, j'ose l'affirmer, trouver un meilleur guide pour la préparation, sûre et rapide, aux examens de la *prime* de 2e classe, comme à ceux des *brevets* d'arabe et de kabyle.

Je n'ai donc pas besoin d'insister davantage sur l'utilité de ce livre. J'ajouterai seulement qu'il réunit, sous un format commode et classique, environ CENT formules de *lettres manuscrites*, administratives ou privées, avec la traduction presque littérale des seize premières, données comme modèles. Elles sont généralement graduées et suffisamment courtes pour être apprises par cœur ou faites en devoirs, selon l'emploi du temps de nos établissements universitaires. Il y a, évidemment, intérêt à procéder de cette façon, qui encourage et inspire le goût de l'étude.

Il est un autre point qui n'a pas été négligé et dont l'importance n'échappera à personne : c'est la transcription en écriture ordinaire et très lisible des *cinquante* spécimens calqués sur les originaux ;

Dédicace

A MONSIEUR CHARLES JEANMAIRE

RECTEUR DE L'ACADÉMIE D'ALGER.

MONSIEUR LE RECTEUR,

Depuis que vous êtes à la tête de notre grande Académie, l'enseignement de l'arabe a toujours été l'objet d'une de vos plus constantes préoccupations. Il n'y a pas bien longtemps, vous preniez l'initiative de faire rédiger, par une Commission compétente, des programmes destinés à assurer le succès de cet enseignement dans nos établissements secondaires. Plus récemment encore, vous faisiez créer, à l'École normale primaire d'Alger, une Section spéciale de jeunes maîtres auxquels je suis chargé d'apprendre les idiomes arabe et kabyle.

Vos efforts doivent être secondés par tous ceux qui, avec juste raison, s'intéressent à l'œuvre civilisatrice de la France dans le Nord de l'Afrique. Pour moi, j'essaye, par mon enseignement et par mes publications, de travailler dans ce sens, heureux si mon modeste concours peut être de quelque utilité au but que vous poursuivez sans relâche, pour le bien de la Patrie et de l'humanité. Vous connaissiez déjà ma petite collection de livres classiques. Je l'augmente aujourd'hui de ce Manuel épistolaire, que je prends la liberté de vous dédier : il ne saurait être placé sous un meilleur patronage.

Veuillez l'agréer, Monsieur le Recteur, comme un sincère hommage de gratitude, de respect et de dévouement.

BELKASSEM BEN SEDIRA.

Alger, le 3 septembre 1893.

423268

MANUEL ÉPISTOLAIRE
DE
LANGUE ARABE

A L'USAGE DES
LYCÉES, COLLÈGES & ÉCOLES NORMALES DE L'ALGÉRIE

CADRE ÉPISTOLAIRE
FORMULAIRE ADMINISTRATIF
LETTRES MANUSCRITES DIVERSES
AVEC
TRANSCRIPTION, NOTES ET VOCABULAIRE

PAR
BELKASSEM BEN SEDIRA
ASSEESSEUR A LA COUR D'APPEL,
PROFESSEUR A L'ÉCOLE DES LETTRES ET A L'ÉCOLE NORMALE,
CHEVALIER DE LA LÉGION D'HONNEUR,
OFFICIER DE L'INSTRUCTION PUBLIQUE,
COMMANDEUR DU NICHAN DE TUNIS,
MEMBRE DE LA SOCIÉTÉ ASIATIQUE DE PARIS.

ALGER
ADOLPHE JOURDAN, LIBRAIRE-ÉDITEUR
IMPRINEUR-LIBRAIRE DE L'ACADÉMIE
4, Place du Gouvernement, 4

1893

OUVRAGES DU MÊME AUTEUR

PETITE GRAMMAIRE ARABE, à l'usage des écoles primaires et des classes élémentaires dans les lycées et collèges. — Premier livre : *Alphabet et Syllabaire*. 1 fr.

COURS PRATIQUE DE LANGUE ARABE; *cours complet d'arabe parlé*. 3e édit., revue et augmentée, 1 vol. in-18, relié percaline. 5 fr.

COURS PRATIQUE DE LANGUE ARABE, *cours élémentaire d'arabe parlé*. 1 vol. in-18, relié percaline. 3 fr. 50

DICIONNAIRE FRANÇAIS-ARABE *de la langue parlée en Algérie*, 4e édition, revue et augmentée. 1 gros vol. in-16, relié percaline. 5 fr.

DICIONNAIRE ARABE-FRANÇAIS *de la langue parlée en Algérie*, 1 gros vol. in-16, relié percaline. 5 fr.

DIALOGUES FRANÇAIS-ARABES, 2e édition, refondue et augmentée, 1 vol. in-16, relié percaline. 3 fr.

COURS DE LITTÉRATURE ARABE. *Sujets de versions* tirés du Mostatref, des Mille et une Nuits, des Fables de Bidpaï, des Prairies d'or, etc., etc., 2e édition; à l'usage des aspirants à la prime, au baccalauréat, au brevet de langue arabe, et des candidats interprètes. 1 gros vol. in-18, relié percaline. 10 fr.

COURS DE LANGUE KABYLE (*dialecte Zouaoua*). Grammaire, Versions, Contes, Fables, Kanouns, Chansons, Poésies, etc., à l'usage des aspirants à la prime et au brevet de langue kabyle. 1 vol. grand in-18, relié percaline. 8 fr.

UNE MISSION EN KABYLIE *sur les dialectes berbères et l'assimilation des Indigènes*. Une petite brochure de 71 pages. 1 fr.

COURS GRADUÉ DE LETTRES ARABES MANUSCRITES. — Première partie: *Lettres et rapports*; Deuxième partie: *Lettres d'examens*. 1 vol. in-4°. 5 fr.

SOUS PRESSE : **Petite grammaire d'Arabe régulier.**

MANUEL ÉPISTOLAIRE
DE
LANGUE ARABE

Henry L. Thomas.

Received November 13th, 1896.

893.742

B413

**Columbia University
Library**

Henry Livingston Thomas

BORN 1835-DIED 1908

*

FOR THIRTY YEARS CHIEF TRANSLATOR
DEPARTMENT OF STATE, WASHINGTON, D. C.
LOVER OF LANGUAGES AND LITERATURE
HIS LIBRARY WAS GIVEN AS A MEMORIAL
BY HIS SON WILLIAM S. THOMAS, M. D.
TO COLUMBIA UNIVERSITY
A. D. 1905

